

Mielieji skaitytojai!

Per pastaruosius kelerius metus Lietuvoje nuosekliai daugėjo besimokančių suaugusiųjų. Eurostato duomenimis, beveik po 2 proc. kasmet. 2004 m. duomenimis Lietuva pagal besimokančių suaugusiųjų skaičiaus didėjimą yra viena pirmaujančių Europos Sąjungoje (ES).

Lietuvai tapus ES nare, o lietuviams pradėjus aktyviau dirbti ir sparčiau modernizuoti valstybę, suaugusiųjų švietimui imta skirti vis daugiau dėmesio, lėšų, be to, kilo naujų iniciatyvų. Tai atitinka ir europinės politikos siekius. Norėdami, kad Europa taptų sparčiausiai besivystančiu, konkurencingu pasaulio regionu, turime siekti, kad aktyvi, dinamiška būtų ir mūsų valstybė.

2004 m. balandžio mėn. patvirtinus Mokymosi visą gyvenimą strategiją, atsirado konceptualus pagrindas atlikti konkrečius darbus tęstinio mokymosi ir suaugusiųjų švietimo srityje. Vienas jų – kuo plačiau informuoti visuomenę, mokytojus ir besimokančius suaugusiuosius apie mokymosi galimybes, supažindinti su esama patirtimi, skatinti permainas. Todėl praktinis žingsnis šia kryptimi – jūsų rankose esantis leidinys „Suaugusiųjų švietimas“.

Tikimės, kad „Suaugusiųjų švietimas“, kurį ketiname leisti keletą kartų per metus, bus naudingas visiems, kurie domisi šia sritimi: pedagogams ir andragogams, švietimo administratoriams ir ekspertams, studentams ir besimokantiems ar norintiems pradėti mokytis suaugusiesiems – visiems, kurie neabejingi švietimui. Norime, kad leidinys pratęstų ir papildytų suaugusiųjų švietimo spaudos tradicijas, pastarąjį dešimtmetį palaikomas Lietuvos suaugusiųjų švietimo asociacijos leidžiamos „Savišvietos“. Tikimės, kad „gerosios naujienos“ apie suaugusiųjų švietimą bus prieinamesnės, juolab kad daugelis mūsų kaimynų – tiek naujųjų, tiek senųjų ES narių – turi specialius suaugusiųjų švietimui skirtus leidinius, o kai kurios šalys net po keletą, taigi su jais ketiname aktyviai bendradarbiauti.

Mėgindami prognozuoti, kas jums ir mums būtų įdomu, „Suaugusiųjų švietime“ nusprendėme siūlyti tokias rubrikas: „Aktualijos“, kur trumpai pateiksime aktualią informaciją; „Politika“, kur publikuosime interviu, priimtų norminių aktų komentarus, svarstysime probleminius klausimus; „Požiūris“, kur skelbsime tyrimų duomenis, dalysimės įvairių profesijų atstovų nuomonėmis apie mokymąsi, pasakosime besimokančiųjų sėkmės istorijas; „Projektai“, kur daugiau dėmesio skirsime ES lėšomis finansuojamiems mokymosi visą gyvenimą sistemos plėtros projektams; „Patirtis“, kur norėtume ne tik prisiminti šalies suaugusiųjų mokymo tradicijas, pateikti gerai besitvarkančių įstaigų veiklos pavyzdžių, bet ir supažindinti su užsienio šalių patirtimi.

Galbūt ir šiandienos Lietuvoje atsitiks taip, kaip žymi suaugusiųjų švietėja Gabrielė Petkevičaitė-Bitė rašė praėjusiame šimtmetyje: „Mokytis noras pasirodė mūsų jaunuomenės neapsakomas. Turiu iš viso 44 kėdes, kurias galiu duoti mokiniams sėdėti, bet jau visos užimtos.“

Įdomaus skaitymo.
Leidėjai

2005 metai – Europos Tarybos pilietiškumo per švietimą metai

Europos Taryba 2005-uosius paskelbė Pilietiškumo per švietimą metais. Metų paskirtis – atkreipti visuomenės

narai, konferencijos, mokomojo Europos Parlamento renginiai ir kt. Konferencijoje dalyvavo Prezidentas Valdas Adamkus, švietimo ir mokslo ministras Remigijus Motuzas, Europos Tarybos ekspertė, Islandijos švietimo ir mokslo ministerijos atstovė Sesselja

įsitraukti į tęstinį mokymąsi. Kita centro veiklos sritis – tirti ir analizuoti suaugusiųjų švietimo būklę ir jų poreikius, rengti metodinę, mokymo ir mokymosi medžiagą. Centras dalyvaus kuriant duomenų bazę apie suaugusiųjų švietimo ir mokymosi galimybes, šias paslaugas teikiančias institucijas bei programas ir apie tai informuos visuomenę.

Adresas Didlaukio g. 82,
Vilnius, interneto svetainė
www.lssic.smm.lt

Ką 2005 metais svarstė Europos suaugusiųjų švietimo asociacija?

2005 m. rugsėjo mėnesį Jungtinėje Karalystėje vyko Europos suaugusiųjų švietimo asociacijos valdybos posėdis, kuriame dalyvavo ir Lietuvos suaugusiųjų švietimo asociacijos atstovė Roma Juozaitienė, ji yra šios asociacijos valdybos narė.

Europos suaugusiųjų švietimo asociacija (angl. *European Association for Adult Education (EAAE)*) įkurta 1953 metais. Tai viena didžiausių Europos nevyriausybinių organizacijų, vienijanti 105 suaugusiųjų švietimo organizacijas iš 35 šalių. Pagrindinė Europos suaugusiųjų švietimo asociacijos būstinė įsikūrusi Briuselyje, o biurai – Helsinkyje, Budapešte ir Madride.

Asociacija prisideda prie Lisabonos strategijos socialinių uždavinių įgyvendinimo, aktyviai palaiko suaugusiųjų mokymąsi ir plečia suaugusiųjų galimybes dalyvauti formaliame bei neformaliame suaugusiųjų švietime.

Šiais metais Asociacijos valdybos posėdžiuose svarstyta: demokratinio pilietiškumo metai Europoje; Asociacijos bendradarbiavimas su Europos Komisija ir Europarlamentu; informacinės strategi-

Prezidentas V. Adamkus konferencijoje linkėjo kantriai ir nuosekliai ugdyti vidinį Lietuvos žmonių poreikį būti aktyviems kuriant pilietinę visuomenę.

dėmesį į su pilietiškumu susijusias problemas, remti šalių pastangas praktiškai įgyvendinti demokratinio pilietiškumo ugdymą ir įvairias pilietiškumą skatinančias iniciatyvas.

Pilietiškumo metų renginių ciklas Lietuvoje prasidėjo kovo 31 d. Švietimo ir mokslo ministerijos bei Europos Tarybos informacijos biuro surengta konferencija „Pilietiškumas ir švietimas Lietuvoje“.

Konferencijoje buvo pristatytas veiksmų planas, kur daug dėmesio skiriama suaugusiųjų švietimo tematikai. Pilietiškumo temomis buvo sutarta diskutuoti ir tradicinės suaugusiųjų švietimo savaitės metu. Atsiliepiant į šią iniciatyvą daugelyje Lietuvos vietų vyko mokinių piešinių ir rašinių konkursai, akcijos, diskusijos, tarptautiniai semi-

Snaevarr, įvairių ministerijų atstovai, politikai, švietimo įstaigų darbuotojai, pedagogai, žurnalistai, jaunimo, nevyriausybinių organizacijų atstovai bei studentai.

Atnaujintas Lietuvos suaugusiųjų švietimo ir informavimo centras pradėjo veiklą

2005 m. sausį, perorganizavus švietimo ir mokslo ministerijai pavaldų Lietuvos neakivaizdinio švietimo centrą, veiklą pradėjo Lietuvos suaugusiųjų švietimo ir informavimo centras.

Centras numato vykdyti projektus, susijusius su suaugusiųjų švietimo ir nuotolinio mokymosi galimybių plėtra, kad kuo daugiau suaugusiųjų asmenų galėtų

jos įgyvendinimas; pilietinės visuomenės rėmimo projektai ir kt.

Daugiau finansuojami suaugusiųjų švietimo projektai

2005 m. birželį Lietuvos suaugusiųjų švietimo ir informavimo centras kartu su Švietimo ir mokslo ministerija pakvietė suaugusiųjų švietimo centrus, mokyklas, nevyriausybinės organizacijas, aukštąsias mokyklas, asociacijas, kitas suaugusiųjų švietimo srityje dirbančias organizacijas dalyvauti 2005 metų neformaliojo suaugusiųjų švietimo projektų konkurse.

Įvairios institucijos pateikė 68 paraiškias. Nuspręsta finansuoti 21 suaugusiųjų švietimo projektą, kurių bendra vertė – 185 tūkst. litų.

Paremti projektai buvo skirti skatinti suaugusiųjų pilietiškumą, tenkinti vietos bendruomenių mokymosi poreikius, gerins informavimo apie mokymosi visą gyvenimą galimybes. Vykdamas projektus įvairiose šalies savivaldybėse bus organizuojami mokymai suaugusiesiems, leidžiami informaciniai leidiniai, rengiamos diskusijos bendruomenėms. Projektuose numatyta veikla padės spręsti regionuose gyvenančių suaugusiųjų problemas.

Lietuva – viena pirmųjų ES pagal besimokančių suaugusiųjų skaičiaus didėjimą

Lietuvoje sparčiai daugėja 25–64 metų amžiaus asmenų, kurie formaliai ar neformaliai mokėsi: 2002-aisiais mokėsi 3,3 proc. suaugusiųjų, 2003-aisiais – 4,5 proc., o 2004-aisiais – 6,5 procento. Eurostato duomenimis, pa-

gal 25–64 metų amžiaus asmenų, kurie mokėsi per paskutines keturias savaites, rodiklio augimą 2003–2004 m. Lietuva yra ketvirtoje vietoje tarp Europos Sąjungos šalių.

Lietuva, kurios besimokančiųjų skaičiaus rodiklis padidėjo 2 proc., lenkia dvidešimt vieną Europos Sąjungos valstybę ir viršija bendrąją Europos Sąjungos besimokančių suaugusiųjų skaičiaus didėjimo vidurkį, kuris yra tik 0,7 proc. Sparčiau negu Lietuvoje besimokančių suaugusiųjų per metus padaugėjo tik Liuksemburge (3,1 proc.), Slovėnijoje (2,8 proc.) ir Italijoje (2,1 proc.).

Europos Sąjungoje 25–64 metų amžiaus asmenų, kurie mokėsi per paskutines keturias savaites, rodiklio vidurkis 2004 m. yra 9,9 procento Europos Sąjungos šalys siekia, kad iki 2010 metų šioje amžiaus grupėje besimokančių suaugusiųjų vidurkis būtų 12,5 procento.

Darbo grupė suaugusiųjų švietimą reglamentuojantiems teisės aktams rengti

Švietimo ir mokslo ministro 2005 m. rugpjūčio 29 d. įsakymu buvo sudaryta darbo grupė Modulinio mokymosi organizavimo ir Neakivaizdinio mokymosi organizavimo suaugusiųjų mokymo centruose (vidurinėse mokyklose) tvarkoms atnaujinti. Šiuos dokumentus keisti paskatino Mokymosi visą gyvenimą užtikrinimo strategijoje numatytų priemonių, susijusių su mokymosi prieinamumo didinimu suaugusiesiems, įgyvendinimas ir noras suderinti šiuos dokumentus su kitais bendrąjį ir suaugusiųjų švietimą reglamentuojančiais norminiais aktais. Strategijoje numatyta, kad ypač svarbu sudaryti kuo lanksnes ir įvairesnes mokymosi formas

ir būdus suaugusiesiems, kurie ketina toliau mokytis. Siekiant atsižvelgti į praktikoje atsirandančius sunkumus ir kylančias problemas, susijusias su modulinio ir neakivaizdinio mokymo organizavimu suaugusiųjų švietimo įstaigose, į darbo grupę buvo įtraukti suaugusiųjų švietimo srityje dirbantys praktikai, taip pat parengta anketa, skirta suaugusiųjų mokyklų ir centrų, taip pat vidurinių mokyklų su suaugusiųjų klasių vadovams, kuri padės atskleisti daugelio švietimo įstaigų požiūrį į minėtas mokymosi formas ir būdus.

Lietuvos suaugusiųjų mokymo patirtis įdomi Kaukazo šalims

2005 m. rugpjūtį Švietimo ir mokslo ministerijoje lankėsi Kaukazo šalių – Armėnijos, Azerbaidžano ir Gruzijos – suaugusiųjų švietimo ir profesinio mokymo organizacijų atstovų, ministerijų ir savivaldybių pareigūnų, tarptautinių projektų vadovų delegacija.

Svečiams buvo pristatyta Lietuvos suaugusiųjų švietimo sistema, šią sritį reglamentuojanti įstatymų bazė, mokymosi visą gyvenimą politikos kūrimo, įgyvendinimo, finansavimo mechanizmai, šalies patirtis suaugusiųjų švietimui naudojant Europos Sąjungos struktūrinių fondų paramą. Kolegos iš Kaukazo šalių labai palankiai įvertino Lietuvos laimėjimus šioje srityje, išreiškė susidomėjimą, kad lietuvių patirtis būtų labai vertinga reformuojant Kaukazo šalių švietimo sistemas, todėl buvo numatyta ir toliau plėtoti bendradarbiavimą.

Kaukazo šalių delegacija, kurios kelionę organizavo Lietuvos suaugusiųjų švietimo asociacija, lankėsi Lietuvos Respublikos Seime, įvairiose šalies švietimo institucijose.

Lietuvos suaugusiųjų švietimo įstaigų konkursas „Noriu – kuriu“

Minint 2005-uosius – Europos pilietiškumo per švietimą metus, rugsėjį Vilniaus suaugusiųjų mokymo centras kartu su Švietimo ir mokslo ministerija paskelbė šalies suaugusiųjų mokymo įstaigų mokinių kūrybinių darbų konkursą „Noriu – kuriu“.

Šio pilietiškumą puoselėjančio konkurso pagrindiniai tikslai – skatinti kūrybišką ir netradicinį suaugusiųjų požiūrį į savo darbą, profesiją ar užsiėmimą; suteikti galimybių suaugusių mokinių saviraiškai ir padėti jiems kurti ir savo darbus pristatyti visuomenei; ugdyti aktyvų ir iniciatyvų pilietį. Konkurso dalyviai – tai suaugusiųjų mokymo įstaigose besimokantys suaugusieji.

Konkursas įdomus tuo, kad teikiami kūrybiniai darbai buvo susiję su mokinio įgyta specialybe, jo darbo sritimi ar užsiėmimu. Darbams sukurti naudojamos tai profesijai, darbui ar užsiėmimui būdingos medžiagos ir darbo priemonės. Konkurso laimėtojai apdovanoti 2005 m. lapkričio 25 d. per seminarą-parodą Vilniaus suaugusiųjų mokymo centre.

Kvalifikacijos tobulinimo renginių ciklas suaugusiųjų mokytojams

2005 m. lapkričio ir gruodžio mėnesiais Lietuvos suaugusiųjų mokymo centrų vadovų asociacija, kuriai vadovauja Gintaras Jurkevičius, Vilniaus G. Petkevičaitės-Bitės suaugusiųjų mokymo centro direktorius, surengė jau tradiciniu tapusį pedagogų, dirbančių suaugusiųjų mokymo įstaigose, kvalifikacijos tobulinimo seminarų ciklą. Seminarai skirti

fizikos, chemijos, užsienio kalbų, ekonomikos, matematikos, informatikos, geografijos, lietuvių kalbos, istorijos, menų ir biologijos mokytojams vyko Kauno, Vilniaus, Panevėžio, Kėdainių ir Jonavos suaugusiųjų mokymo centruose. Šis Lietuvos suaugusiųjų mokymo centrų vadovų asociacijos seminarų ciklas papildė 2005 m. suaugusiųjų švietimo savaitės renginių gausą.

Suaugusiųjų švietimo savaitė

2005 m. lapkričio 21–27 d. Lietuvos suaugusiųjų švietimo asociacija bei Švietimo ir mokslo ministerija organizavo 2005 m. suaugusiųjų švietimo savaitę, skirtą Europos Tarybos pilietiškumo metams.

Rengti savaitei skirtus renginius buvo pakviestos įvairios šalies suaugusiųjų švietimo įstaigos, nevyriausybinių organizacijų, piliečiai.

Visose Lietuvos apskrityse vyksiančių savaitės renginių metu buvo dalijamasi gerosios pilietiškumo ugdymo patirties pavyzdžiais, organizuojamos pilietiškumo akcijos, mokymai ir diskusijos, susitikimai su politikais, bendruomenių popietės, vyko senjorų klubų valandėlės.

Savaitės renginiai skirti suaugusiems, kurie gyvena rajonuose, mažuose miesteliuose ir kaime, todėl tikimasi, kad jie paskatins gyventojų aktyvumą.

Savaitė prasidėjo 2005 m. lapkričio 22 d. švietimo ir mokslo ministerijoje vykusioje konferencijoje „Mokymasis visą gyvenimą: partnerystė ir galimybės“, skirtoje suaugusiųjų švietimo institucijų atstovams. Savaitę apibendrino Lietuvos suaugusiųjų švietimo asociacijos renginys lapkričio 25 d., organizuotas Amerikos centre Vilniuje. Jo metu buvo įvertinti originaliausi pilietinio

ugdymo projektai ir apdovanoti žiniasklaidos atstovai, konkurso „Pilietiškumas praktiškai“ laimėtojai.

Suaugusiųjų švietimo savaitės rėmėjai – Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija bei Lietuvos nacionalinė UNESCO komisija.

Europos Komisija svarsto, kaip gerinti suaugusiųjų švietimo tyrimus

Europos Komisija pabrėžia, kad nuolatinė įvairių švietimo ir mokymo srities rodiklių stebėseną ir analizę yra esminė pažangos švietimo ir mokymo srityse, – siekiant Lisabonos strategijos tikslų, – vertinimo dalis, kuri leidžia nustatyti tiek stipriąsias, tiek silpnąsias šio proceso vietas. Europos Komisija pabrėžia, kad mokymosi visą gyvenimą srityje ypač daug dėmesio turėtų būti skirta įvairių švietimo rodiklių tinkamumui ir būtinybei švietimo būklės tyrimus papildyti naujais rodikliais.

2005 m. spalio 21 d. Europos Komisijos švietimo ir mokslo direktorate vyko antrasis Europos Sąjungos šalių suaugusiųjų švietimo ekspertų darbo grupės posėdis, kuriame dalyvavo Švietimo ir mokslo ministerijos Tęstinio mokymo skyriaus vyriausioji specialistė Audronė Šileikytė.

Ekspertų darbo grupės posėdyje buvo svarstoma, kaip pagerinti suaugusiųjų švietimo tyrimų organizavimą Europos Sąjungos šalyse, ir aptarta, kokie rodikliai bus naudojami analizuojant suaugusiųjų švietimą. Nuspręsta, kad atliekamuose tyrimuose turėtų būti analizuojama: bendrasis ir matematinis raštingumas, informacinių technologijų valdymo ir su darbine veikla susiję bendrieji gebėjimai. Svarstyta galimybė įtraukti suaugusiųjų pilietinį aktyvumą

R. Motuzas džiaugėsi, kad įgyvendinant „Švietimo visiems uždavinius“ pasiekta nemaža pažanga.

atspindinčius rodiklius. Planuojama, kad artimiausiu metu numatomame Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos (angl. *Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD)*) rengiamame tyrime „Suaugusiųjų įgūdžių tarptautinio vertinimo programa“ (angl. *Programme for International Assessment of Adult Competences (PIAAC)*) dalyvaus visos Europos Sąjungos šalys.

Viešnage Suomijos suaugusiųjų švietimo leidinių redakcijose

2005 m. spalio 27 d. Švietimo ir mokslo ministerijos Tęstinio mokymo skyriaus vedėjas Ričardas Totoraitis ir Lietuvos suaugusiųjų švietimo ir informavimo centro direktorius Tadas Tamošiūnas lankėsi Helsinkyje ir susitiko su Suomijos suaugusiųjų švietimo leidinių „Aima“, „LlinE“ redakcijų atstovais. Kalbėta apie bendradarbiavimo galimybes suaugusiųjų informavimo srityje.

Struktūrinių fondų parama atvers naujas tęstinio suaugusiųjų mokymo galimybes

Švietimo ir mokslo ministerija 2005 m. pradėjo įgyvendinti projektą „Suaugusiųjų mokymo galimybių plėtra: andragoginės literatūros portfelis“, kuriam buvo skirta 1,5 mln. litų ES struktūrinių fondų parama.

Gautos paramos lėšomis per dvejus metus bus išleista aštuoniolika įvairaus pobūdžio suaugusiųjų mokymo literatūros leidinių bendru 28 tūkst. tiražu; jie pasieks visus Lietuvos regionus. Šia naujoviška literatūra bus aprūpintos įvairių tipų švietimo institucijos, teikiančios suaugusiųjų tęstinio mokymo paslaugas, bibliotekos, ja galės nuolat naudotis tiek andragogai praktikai, suinteresuotų aukštųjų mokyklų studentai, dėstytojai, mokytojai, tiek daugiau nei 100 tūkst. kasmet besimokančių suaugusiųjų.

Tikimasi, kad išleista literatūra prisidės prie mokymosi visą gyvenimą sistemos plėtros ir suaugusiųjų mokymo kokybės gerinimo.

Projekto partneriai – Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija, Pedagogų profesinės raidos centras ir Lietuvos suaugusiųjų švietimo asociacija.

Tarptautinė konferencija „Mokymasis visą gyvenimą ir aktyvus pilietiškumas: tapatumo paieškos“

2005 m. gruodžio 12-13 dienomis Vilniuje, verslo centre „Europa“ (Konstitucijos pr. 7, 31 aukštas), vyko tarptautinė konferencija „Mokymasis visą gyvenimą ir aktyvus pilietiškumas: tapatumo paieškos“. Konferenciją organizavo švietimo ir mokslo ministerija, Nacionalinis švietimo forumas ir UNESCO.

Svarbiausios konferencijos temos: Baltijos šalių bendradarbiavimo stiprinimas įgyvendinant UNESCO „Švietimas visiems“ iniciatyvą, mokymasis visą gyvenimą ir konkurencingumas, aktyvaus pilietiškumo ir tapatumo paieškos globalizacijos akivaizdoje, Baltijos valstybių galimybės teikti švietimo pagalbą besivystančioms šalims.

Konferencijoje dalyvavo švietimo ir mokslo ministras Remigijus Motuzas, UNESCO generalinio direktoriaus patarėjas Europai Aleksandras Sannikovas, taip pat Lietuvos, Juodkalnijos, Suomijos, Gruzijos, Rusijos ir kitų šalių švietimo ir mokslo ministerijų, UNESCO nacionalinių komisijų, švietimo įstaigų bei organizacijų atstovai, švietimo politikos ekspertai.

Suaugusiųjų mokymas – atsakymas į naujus iššūkius

Pokalbis su švietimo ir mokslo ministru **dr. Remigijumi Motuzu**

Lietuva viena pirmųjų iš naujų ES šalių parengė ir įgyvendina Mokymosi visą gyvenimą strategiją, o besimokančių suaugusiųjų skaičius nuolat didėja. Plačiau apie suaugusiųjų mokymosi tradicijas, dabartį ir perspektyvas kalbamės su švietimo ir mokslo ministru dr. Remigijumi Motuzu.

Suaugusiųjų švietimas Lietuvoje gana nauja sritis. Mes tarsi neturime suaugusiųjų mokymosi tradicijų, o kintantis visuomenės gyvenimas dalį žmonių nuteikia greičiau rezignacijai nei skatina pačius keistis, įgyti naujų kvalifikacijų. Tad kokios suaugusiųjų švietimo perspektyvos Lietuvoje?

Suaugusiųjų mokymosi tradicijas Lietuva turi, gal tik dėl istorinių aplinkybių jos kitokios nei Vakarų Europoje. Prieškario Lietuvoje intensyviai kūrėsi suaugusiųjų švietimo įstaigos, veikė suaugusiųjų kursai, sovietiniais metais veikė suaugusiųjų vakarinės mokyklos, egzistavo ir neformalaus švietimo formų. Atkūrus nepriklausomybę, pradėta kurti modernesnė suaugusiųjų švietimo sistema, daugėja mokymosi galimybių ir formų. Taigi suaugusiųjų švietimas nėra nauja sritis, tiesiog šiuolaikinėje informacinėje visuomenėje ji įgijo didesnę svarbą, pasidarė viena iš sėkmingos asmens profesinės karjeros, modernios valstybės raidos prielaidų. Keičiasi ir pati suaugusiųjų švietimo samprata: nuo siauro formalaus švietimo supratimo pereinama prie mokymosi kaip tęstinio, nuolatinio

proceso, kuris gali vykti ne tik auditorijoje, bet ir namuose prie kompiuterio ar žiūrint televizorių. Dabar jau šalia suaugusiųjų švietimo plačiai vartojame mokymosi visą gyvenimą sąvoką.

Nors lyginant su ES senbuvėmis Lietuvoje mokosi mažiau suaugusiųjų, jų skaičius nuolat didėja. Lietuva pagal metinį 2 proc. besimokančiųjų skaičiaus augimą yra viena iš ES lyderių. Nuolatos daugėja norinčiųjų baigti anksčiau paliktą mokyklą, studijuoti aukštojoje, įgyti papildomų kvalifikacijų, persikvalifikuoti, lankyti įvairius meninės saviraiškos kursus. Juk ir vairavimo ar užsienio kalbų kursai irgi yra suaugusiųjų švietimo dalis. Žmonės išties suvokia poreikį įgyti naujų kompetencijų, antra vertus, kiekvienas iš mūsų turi įgimtą savybę sužinoti, išmokti ką nors nauja. Manau, kad per artimiausią dešimtmetį besimokančių suaugusiųjų skaičius didės maždaug dvigubai.

Mokymasis visą gyvenimą glaudžiai siejamas su pilietiškumu. Koks čia būtų suaugusiųjų švietimo vaidmuo?

Apie švietimą ir valstybę galvojame kaip apie susisiekančius indus. Švietimo įstatyme įtvirtinta nuostata, kad „švietimas

– asmens, visuomenės ir valstybės ateities kūrimo būdas“. Pasak švietimo reformos pradininkės Meilės Lukšienės, visų amžiaus tarpsnių žmonėms sudarius prielaidas šviestis, turėtų kilti visos tautos mentalitetas. Esminiai pastarųjų Lietuvos gyvenimo metų pokyčiai švietimui pateikė naujų uždavinių ir galvosūkių. Reikalavimai piliečiui vis auga, nes reikia ne tik aktyviai konkuruoti darbo rinkoje, dalyvauti savo šalies politiniame gyvenime, bet ir išmokti išnaudoti visas galimybes laisvai ir sėkmingai dalyvauti atviros Europos bendradarbiavimo erdvėje. Kartu labai svarbu išsaugoti Lietuvos savitumą, ugdyti jaunų žmonių poreikį būti aktyviais Lietuvos piliečiais.

Kalbėdami apie suaugusiųjų švietimą, dažniausiai minime užsienio kalbų, kompiuterinio raštingumo, verslumo mokymosi poreikį ir lygias galimybes visiems įgyti formalųjį pagrindinį, vidurinį išsilavinimą. Taip, žinojimas, mokėjimas naudotis informacija atveria duris į didesnę socialinę, teisinę pažinimą, pilietinę savivoką, gyvenimo kokybę, leidžia laisviau jaustis Europos ir pasaulio erdvėje. Tačiau manyčiau, kad suaugusiųjų švietimo institucijos ir nevyriausybines organizacijas turėtų būti aktyvesnės tiesiogiai aiškindamos mūsų piliečiams apie jų teises, apie jų dalyvavimą savivaldoje bei šalies valdyme, galiausiai apie valdžios pareigas. Veik per kiekvienus rinkimus susiduriame su problema, kad iš tiesų žmonės menkai suvokia skirtumą tarp Prezidento, Vyriausybės, Seimo galių ir galimybių. Nesakyčiau, kad tai išskirtinai Lietuvos problema, su tuo susiduria ir gilių demokratijos tradicijų šalys.

Neatsitiktinai Europos Taryba 2005–uo-

sius paskelbė Europos pilietiškumo metais. Prisdėdami prie šios iniciatyvos, Lietuvoje turime stengtis, kad pilietinės visuomenės kūrimas išliktų strateginiu visų švietimo institucijų uždaviniu.

Prieš metus švietimo ir mokslo bei socialinės apsaugos ir darbo ministrai patvirtino Mokymosi visą gyvenimą strategiją. Kaip ji įgyvendinama?

Visi piliečiai, nepriklausomai nuo jų socialinės padėties, gyvenamosios vietos ar amžiaus, turi galimybę mokytis jiems patogioje aplinkoje: švietimo institucijose, darbe, namuose, laisvalaikio metu. Toks pagrindinis Mokymosi visą gyvenimą strategijos siekis. Švietimas įvardijamas kaip neatskiriamas žmogaus palydovas nuo jo gimimo iki gilios senatvės. Juk technologinė revoliucija, informacinių technologijų plėtra iš esmės pakeitė mūsų gyvenimą, pakoregavo darbo rinką. Technologinės kaitos tempas toks spartus, kad neįmanoma tikėtis visą gyvenimą dirbti tą patį darbą. Todėl svarbu sudaryti sąlygas žmonėms įgyti naujų gebėjimų, specialiųjų žinių.

Strategijoje numatyta, į ką reikėtų nukreipti įvairių institucijų pastangas, kad kiekvienas turėtų tinkamas sąlygas ir realias galimybes pasirengti ne tik profesiniam, bet ir socialiniam gyvenimui plačiąja prasme, prisitaikyti prie socialinių pokyčių.

Ne vienas šimtas švietimo institucijų, veikiančių tiek formalus, tiek neformalus švietimo srityse, skatinamos gerinti savo veiklos kokybę, teikti kuo įvairesnes paslaugas visiems, kurie mokosi. Tokių institucijų skaičius bei programų pasiūla nuolat didėja. Mano minėtas besimokančių suaugusiųjų skaičiaus didėjimas irgi neatsirado savaime. Tai neabejotinas aktyvesnės mūsų politikos ir konkrečių veiksmy padarinys.

Tolesnis strategijos įgyvendinimas turė-

tų skatinti rasti įvairesnių tęstinio mokymosi programų, sudaryti „antro šanso“ galimybes įgyti norimą išsilavinimą nebaigusiems pagrindinės ir vidurinės mokyklos, pasitelkti kuo daugiau specialistų dirbti šioje srityje.

ES ragina kiekvieną šalį ne vėliau kaip 2006 m. patvirtinti nacionalines mokymosi visą gyvenimą strategijas. Lietuva, kaip matome, ją jau turi ir sėkmingai įgyvendina, o kai kurios šalys kaimynės ją dar tik rengia.

Kokie darbai planuojami artimiausiais metais?

Strategijos siekiams įgyvendinti, mokymosi visą gyvenimą sąlygoms plėtoti iki 2005-2006 m. numatyta skirti daugiau kaip 200 mln. Lt Europos Sąjungos struk-

tūrinių fondų paramos lėšų. Švietimo institucijos pateikė keletą šimtų paraiškų paramai gauti, tai du kartus viršija numatytas paramos lėšas. Naudojant struktūrinių fondų lėšas jau pradedamos kurti naujos suaugusiųjų mokymo programos, rengiama metodinė medžiaga, tobulinama suaugusiųjų mokytojų kvalifikacija, kuriama efektyvesnė informavimo apie suaugusiųjų mokymo galimybes sistema.

Manychiau, kad, atsižvelgdami į teigiamus pokyčius, kurių galime tikėtis įgyvendinę Europos struktūrinių fondų finansuojamus projektus, mąstysime ir apie šios strategijos atnaujinimą. Juk siekdami savo šalies piliečių gyvenimo kokybės, šalies ir Europos konkurencingumo, turime sparčiai eiti pirmyn.

Ačiū už pokalbį.

Nomeda Barauskienė

Pagal metinį 2 proc. besimokančiųjų suaugusiųjų skaičiaus augimą Lietuva yra viena iš ES lyderių, – sako ministras R. Motuzas

ELTA nuotr.

Šalinamos kliūtys grįžtantiems į bendrojo lavinimo mokyklą

Ričardas Totoraitis, Švietimo ir mokslo ministerijos Tęstinio mokymo skyriaus vedėjas

Pradėjus įgyvendinti Mokymosi visą gyvenimą strategiją didėja ne tik suaugusiųjų švietimo sistemos finansavimas, bet ir naikinamos formalios kliūtys suaugusiesiems toliau mokytis. Švietimo ir mokslo ministro 2005 m. balandžio 20 d. įsakymu „Dėl išsilavinimo prilyginimo“ suaugusiems sudarytos palankesnės sąlygos siekti vidurinio išsilavinimo. Norintiems toliau mokytis, nereikės laikyti gimtosios, valstybinės kalbos ir matematikos mokymosi pasiekimų patikrinimo. Pagal anksčiau galiojusią tvarką asmenys, turintys septynmečio, aštuonmečio, nebaigto vidurinio, devynmečio mokslo išsilavinimą, patvirtintą 1993–1994 m. pažymėjimais arba 1995–1999 m. pagrindinio išsilavinimo pažymėjimais, ir norintys toliau mokytis pagal vidurinio ugdymo programas, turėjo laikyti gimtosios, valstybinės kalbos ir matematikos mokymosi pasiekimų patikrinimą. 2005 m. minėtais pažymėjimais patvirtintas išsilavinimas prilygintas pagrindiniam išsilavinimui, ir mokymosi

pasiekimų patikrinimų šiems asmenims laikyti nereikės.

Prilyginti išsilavinimą paskatino siekis užtikrinti, kad švietimas būtų prieinamas, laikytis liberalių, asmenų nediskriminujančių nuostatų pripažįstant anksčiau įgytą išsilavinimą, plėtoti bendrojo lavinimo ir profesinių mokyklų paslaugas formaliojo suaugusiųjų švietimo srityje, išsaugoti visuomenės pasitikėjimą bendrojo lavinimo ir aukštojo mokslo pažy-

Lietuvos gyventojų surašymą, kai, remdamiesi turimais 1919–2000 m. išduotais pažymėjimais, turį pagrindinį išsilavinimą deklaravo didelė Lietuvos gyventojų dalis.

Šis sprendimas sulaukė palankaus formaliojo suaugusiųjų švietimo srityje dirbančių praktikų vertinimo. „Valstiečių laikraščio“ priede apie švietimą „Tėviškės šviesa“ Gargždų „Minijos“ vidurinės mokyklos direktorius Antanas Jaci-

Pakeitus norminius aktus atsivėrė daugiau galimybių visiems suaugusiesiems siekti vidurinio išsilavinimo: jie nebeprivalės perlaikyti pagrindinės mokyklos egzaminų.

mėjimų išliekamąja verte. Diskutuojant su suaugusiųjų mokymo centrų vadovais paaiškėjo, kad vienas iš suaugusiųjų sugrįžimo mokytis trukdžių yra tam tikri teisiniai apribojimai. Tai patvirtina ir tyrimų duomenys: net 25 proc. iš suaugusiųjų mokymąsi organizuojančių švietimo administratorių teigia, kad kai kurios esamų norminių aktų nuostatos apsunkina galimybes mokytis.

Sprendimas dėl išsilavinimo prilyginimo atitinka Valstybinės švietimo strategijos nuostatų ir Mokymosi visą gyvenimą strategijų tikslus išplėtoti bendrojo lavinimo, profesinių mokyklų paslaugas siekiantiems formaliojo išsilavinimo suaugusiesiems. Tai panaikina formalias kliūtis siekti išsilavinimo ir turėtų skatinti suaugusiuosius mokytis pagal vidurinio ugdymo programas.

Išsilavinimo prilyginimas teisiškai įtvirtino padėtį, buvusią 2001 m. atliekant

kas teigia: „Ministro R. Motuzo įsakymas yra labai svarbus. Jis kelia bendrojo lavinimo mokyklų išduotų dokumentų reikšmę, o svarbiausia – sudaro sąlygas suaugusiesiems vėl įsitraukti į mokyklą. Tikimės, kad Švietimo ir mokslo ministerija ir toliau gerins švietimo prieinamumą tiems žmonėms, kurie neturi vidurinio išsilavinimo.“

Neabejojame, kad, priėmus šį įsakymą, padaugės pagal vidurinio ugdymo programas besimokančių suaugusiųjų, paspartės jų integracija į visuomenę ir pagerės įsidarbinimo galimybės. Išsilavinimo prilyginimas užtikrina valstybės švietimo politikos tęstinumą, nuoseklumą ir dermę tarp įvairių švietimo sričių, rodo švietimo sistemos lankstumą, gerina asmenų galimybes mokytis visą gyvenimą.

Kaip suaugusiųjų švietimas galėtų stiprinti pilietiškumą?

Kaip suaugusiųjų švietimas gali padėti Lietuvos žmonėms tapti pilietiškais ir laisvesniais, kaip gali apskritai reabilituoti mokymąsi – ne dėl rezultato, o dėl paties mokymosi kaip gyvenimo būdo? Šito klausė ir mėgino rasti atsakymus suaugusiųjų švietėjai, mokytojai, švietimo ir mokslo ministerijos specialistai, Vilniaus pedagoginio universiteto dėstytojai ir kiti, susirinkę į diskusiją „Suaugusiųjų švietimo dimensijos pilietiškumo plėtroje“. Šia diskusija, prisidėdamas prie Europos Tarybos paskelbtų pilietiškumo metų minėjimo, visuomenei pristatė Lietuvos suaugusiųjų švietimo ir informavimo centras. Diskusijai vadovavo centro direktorius dr. Tadas Tamošiūnas.

Skaitytojams pateikiame kai kurias diskutuotojų mintis.

Visuomenės būklė – nebrandi demokratija?

Pilietinės visuomenės instituto direktorius Darius Kuolys: pirmiausia norėčiau pristatyti schemą, sudarytą jaunos politologės Ainės Ramonaitės. Ji suvedė Europos vertybių tyrimų, Europos barometro bei kitų apklausų duomenis į bendrą sistemą, pagal kurią mėgino identifikuoti Lietuvos visuomenės būklę Europos šalių kontekste. Buvo imti du parametrai: politinis piliečių angažuotumas (dalyvavimas) ir politinė parama, reiškianti žmonių paramą demokratiniam režimui. Angažavimasis apima žmonių dalyvavimą politinėse partijose, referendumuose, nusiteikimą dalyvauti mitinguose, nesankcionuotose akcijose ir t. t. Galime įsivaizduoti, kad sveika pilietinė visuomenė turi pasižymėti ir savo narių gana solidžia parama demokratinei santvarkai, ir gana rimtu angažavimusi. Iš tikrųjų ES senbuvų vidurkis gana aukštas. O Lietuva abiem para-

metrais gerokai išsiskiria net iš posovietinių šalių – nėra stiprios paramos demokratijai, bet nėra ir aktyvumo, kuris galėtų keisti santykį. Politologai apibūdina tokią visuomenės būklę kaip nebrandžią demokratiją, arba demokratijos eroziją. Jeigu ši būklė užsitęs, vieną kartą nubudę Lietuvoje nebelabai sugebėsime atskirti, ar gyvename demokratijos, ar švelnios oligarchijos sąlygomis...

O apskritai mūsų politinio gyvenimo stebėjimas leidžia teigti, kad Lietuvoje egzistuoja kelios uždaros galios sistemos ir atsietai nuo jų – visuomenė. Su pastarąja pinigų srautus ir valstybę valdančios grupės neturi nei dialoginio santykio, nei ryšio. Taigi egzistuoja uždara politinių partijų scena, greta – gana stipri ir politinių partijų scenai daranti įtaką uždara verslo sistema, kuri naudojami energetiniais ištekliais (o pastarieji 90 proc. susiję su Rusijos ekonomika). Šalia minėtų grupių – kita užsidaranti grupė – žiniasklaida. O šios „scenos“ apačioje pabirę „žiūrovai“ – tai yra visi kiti Lietuvos gyventojai. Pastarieji prisimename tik tada, kai viešųjų ryšių technologijomis mėginama jais manipuliuoti. Galima sveikesnės visuomenės schema būtų kitokia – tai dialogo ryšys tarp piliečių, „žiūrovų“, kurie buriasi į tam tikras bendrijas, interesų grupes ir užpildo tuštumą tarp politinės scenos ir visuomenės. Ar suaugusiųjų švietimas tokioje situacijoje galėtų ką nors keisti? Brėžčiau dvi paraleles. Vokietijos parlamentas sudarė didelę grupę narių, kurie pasikvietė daug ekspertų ir parengė labai išsamią pilietinio angažuotumo skatinimo strategiją. Toji milžiniška knyga, neseniai pristatyta, apima labai daug komponentų. Ten numatyta ir savivaldos modelio

pertvarka, ir jo tobulinimas, kad žmonės įsitrauktų į savivaldą. O ką padarė mūsų Seimas? Priėmė sprendimą, kad reikia sustiprinti tautinį bei pilietinį ugdymą ir „nuleido“ Švietimo ir mokslo ministerijai parengti tautinio ir pilietinio ugdymo programą.

Taigi Lietuva, atrodo, nėra pasirengusi atviram pilietiniam visuomenės švietimui. Ir dar vienas aspektas – asmens savarankiškumas. Šiandien prisitaikymas tampa pagrindine lietuvių dorybe. Per 15 nepriklausomybės metų Lietuvos išlaisvėjimas labai nevienodas. Yra regionų, kur visuomenės vakarietiškos, susilipdytos iš visiškai savarankiškų žmonių, ir regionų, kur laisvai pareikšti savo nuomonę gali tik pensininkai. Akivaizdu, kad mūsų politinės, pilietinės teisės yra ignoruojamos nuolat, bet jokios piliečių reakcijos nesukelia. Kai į tautiškumo sąvoką įeis „teisės“ ir „laisvės“, tada galėsime kalbėti apie brandesnę pilietinę visuomenę. Suaugusiųjų švietimo vaidmuo čia būtų svarbus, nes suaugusiųjų švietimas galėtų skatinti atviras diskusijas be manipulavimo priemonių.

Suaugusiųjų pilietinių kompetencijų ugdymo mitai ir jų mitologizavimas

Vilniaus pedagoginio universiteto docentas, filosofas Liutauras Degėsys: pilietiško ugdymo programose daž-

niausiai pasitaikantis mitas – tai visų pilietiško akcijų ir procesų priešpriešinimas jų rezultatams. Akcijos prasideda ir baigiasi, o jeigu taip – tai jos turi baigtis rezultatais. Deja, rezultatai su pilietiško procesais gali neturėti nieko bendro. Rezultatai gali būti seniai praėjusių ir pasibaigusių, šiandien jau nebeegzistuojančių arba nebeaktualių procesų rezultatai.

Pilietiškas – tai vidinis procesas, atliepiantis santykius ir procesus, jis vyksta socialinėje erdvėje, o pilietiško ugdymas – tai sąlygų vidinei ir visuomenei pilietiško sklaidai sudarymas. Pilietiško ugdymo esmė nėra ir negali būti vien baigtiniai rezultatai – žinių perdavimas, perpratimas ir išsaugojimas. Deja, pilietiškas – tai procesas, kuris gali būti imituotas vien išorinių proceso elementų rekonstravimu (net ir tokių modernių, pvz., situaciniai žaidimai, socialiniai-imitaciniai veiksmai – rinkimų simuliacija, konfliktų analizė ir sprendimai ir t.t.). Pradinė ir būtina pilietiško sąlyga yra piliečio gebėjimas socialiniam gyvenimui suteikti asmeninę reikšmę ir prasmę būtent kaip nuolatiniam įsipilietinimo procesui, o ne kaip kuo greičiau pasiekiamam rezultatui, užbaigiančiam visus procesus.

Kaip atsitinka, kad visuomenėje įsigali nuostata, kad mokymasis yra laikina, nebūtina, praeinanti – kažkokia vaikiška žmogaus gyvenimo stadija, kuri geriausiu atveju greitai baigiasi? Apie pagyvenusį žmogų išgirdę, kad jis moko, pamanote maždaug taip: tokio amžiaus ir dar mokytis? Tarytum būtų kažkas nepadoru. Arba kad ir jauno žmogaus, sužinoję, kad jis studijuoja, klausiamo: tai kada baigsi? Suprask, negali gi mokymasis trukti visą laiką: pasimokei – ir užteks. Ir kuo greičiau baigsi, tuo greičiau pradėsi gyventi iš tikrųjų: ne vargti, o laisvai – nesimokydamas gyventi.

Po truputį aiškėja, kad tokia mokymosi samprata artima, tarkim, liekninimosi kursui. Ir čia, ir ten jaučiame netgi gėdos, laikinumo elementą: jei turi svorio

(ar proto) problemų – pasilieknink (ar pasimokyk). Tačiau ne per daug ir ne visą laiką. Šie procesai visada yra tik laikini kursai, kurie kada nors pasibaigs. Tas, kuris žada, nelietuviškai kalbant, „sėsti ant dietos“, iš tikrųjų tik ir svajoja apie tą laiką, kai galės nuo tos dietos „nultipti“. Logiškai mąstant, kas prasideda paskui, kai baigiasi lieknėjimas? Storėjimas. Kas prasideda baigus mokytis? ...

Nemalonasis mokymosi aspektas yra tas, kad mokymasis ne mažina, o didina neapibrėžtumą. Kuo daugiau sužinai, tuo daugiau sužinai, kiek daug tu nežinai. Kai nieko nežinai, tai nežinai, kad nežinai, – ir ramu. Ideali ramybės būseną ir yra – nežinojimas, kad nežinai, ir nesistengimas ką nors sužinoti.

Pilietinių kompetencijų ugdymo ir gilimo procesas turėtų įveikti dar vieną formalus ir klasikinio mokymo mitologiją: esą mokymosi tikslas – ugdyti mūsų toleranciją apibrėžtumui. Atrodo, kad mokslas ir mokymas(is) turėtų mus parengti socialiniam gyvenimui paprasčiausiu būdu: garantuoti, kad žinios padės įgyti tiesiog pranašišką žinojimą „kas bus“. Neapibrėžtumas psichologiškai yra labai nemaloni būseną. Sako, geriau žinoti, kad bus blogai, nei nežinoti, kas bus ir laukti nežinomybėje. Kaip smagu yra ramiai žinoti, kas bus ir kaip bus, ir nekvaršinti sau galvos. Ar ne todėl tūkstančiai žmonių taip mėgsta skaityti orų prognozes ir horoskopus – astrologai ir meteorologai juk vieninteliai pasaulyje žino, kas bus. Tačiau realiai tokia visiška žinojimo ir ramybės stadija neegzistuoja jokiaje srityje, ir joks organizmas tiesiog techniškai biologiškai negali to pasiekti. Nuolatinis mokymasis yra kasdienė, neišvengiama visų organizmų ir gal net negyvosios gamtos būtinybė. Nesimokantis turi išnykti arba užsikonservuoti, mėgindamas sukurti nekintančią terpę. Todėl, kaip minėta, mokymasis ir yra nemalonus, nes jis negarantuoja ramybės: kartą pradėjus, gali tekti mokytis visą laiką. Kas nesimoko, iškrinta iš žaidimo –

degradoja, nes realiai gyvenimas yra nuolatinis kitimas, taigi – nuolatinis neapibrėžtumai. Todėl tenka rinktis vieną iš dviejų: arba ugdyti toleranciją neapibrėžtumui, vadinasi, - susitaikyti su nuolatine prisitaikymo, kitimo ir nepasitenkinimo būseną, renkantis nuolatinį mokymąsi ir pasirengimą veikti neapibrėžtose situacijose. Arba bandyti susirasti, arba susikurti gyvenime tokią nišą, kurioje iliuziškai niekas nekinta. Tačiau tuomet gali tekti arba nefiksuoti jokių pasikeitimų (tiesiog užsimerkti ir tarti, kad „viskas gerai ir viskas aišku“), arba ieškoti būdų, kaip susiaurinti, apriboti kitimą. Tai įmanoma sukuriant apie save savotišką nesimokymo atmosferą, kurioje, jei visi nesimoko, nesikeičia, tai ir pats gali išlikti toks pat „mokyta“: nes tokioje atskaitos sistemoje, kur visi nesikeičia, galima išsaugoti pradinę išsilavinimo iliuziją. Tokioje sistemoje visi turi būti vienodi ir sekti vieni kitus, kad niekas neišsiskirtų. Panašiai kaip geriančiųjų kompanijoje visi verčia gerti vieni kitus, antraip negeriančiųjų akimis išryškėtų geriančiųjų, švelniai tariant, ribotumas. Tokioje nesikeičiančioje sistemoje ir su dvidešimties metų senumo žinių багаžu galima atrodyti visiškai solidžiai. Pilietiškumo dimensiją suaugusiųjų švietime būtų galima akcentuoti griaunant dar vieną mitą apie mokymosi instrumentiškumą ir funkcionalumą. Pagrindinė jo tezė tokia: mokymasis yra ne tikslas, o priemonė aukštesniems tikslams pasiekti. Pilietiškumo dimensija suaugusiųjų švietimo srityje galėtų padėti reabilituoti, reanimuoti mokymosi savaiminio vertingumo idėją. Nuolatinis mokymasis suprantamas kaip gyvenimo būdas, o ne laikina būseną ir ne stadija. Kadangi iš tikrųjų gyvenimas yra nuolatinis kitimas, taigi – neapibrėžtumai, tai aišku, kad mokymasis galėtų formuoti mūsų toleranciją neapibrėžtumui ir pasirengimą veikti neapibrėžtose situacijose. Tai savo ruožtu galėtų pabrėžti pilietiškumą, kaip neskaidomą žinojimo, supratimo ir mokėjimo galimybę. Žinios suteikia galimybę įvertinti procesus, taigi

klausti ir ieškoti prasmės, ir tik aptikus prasmę, galima formuoti asmenines nuostatas, įgyti sąmoningų įgūdžių, racionaliai pasinaudoti gebėjimais. Pilietinio ugdymo procese labai svarbi galimybė klausti ir abejoti, o ne būtinybė surasti ir pateikti vienareikšmiškus atsakymus. Tai galimybė žmogui individualiai lavinti laisvo ir nepriklausomo mąstymo galias ir kartu kelti kitus klausimus.

Siekiant suaugusiųjų pilietinės kompetencijos svarbu vadovautis socialinių idealų ir socialinės veiklos neatskiriamumo principu. Didaktikos požiūriu, tai reikėtų, kad aktyvaus piliečio neįmanoma išugdyti remiantis tradiciniais, pasyviais žinių perdavimo, perpratimo ir atgaminimo metodais. Aktyvios pilietinės pozicijos, aktyvaus santykio su socialine tikrove formavimo, demokratijos ugdymo, bendruomenės kūrimo, pilietinės ir politinės kultūros formavimo problemos neatskiriamos nuo veiksmo realiame gyvenime, nuo dalyvavimo realiuose socialiniuose procesuose.

Suaugusiųjų pilietinių kompetencijų gilinimas galėtų reabilituoti ir integruoto mokymo idėją, absoliučiai devaluotą klasikiniame formaliajame, akademiname švietime, kuris yra per daug specializuotas, klasifikuotas, unifikuotas. Pilietinių kompetencijų ugdymo ir gilimo procesas gali ir turi remtis socialinio ugdymo aspektų neatskiriamumo principu. Pilietinio ugdymo problemos neišvengiamai turėtų integruotis į socialinių mokslų – ekonomikos, politologijos, teisės pagrindų ir dorinio ugdymo problematiką. Socialinių mokslų švietimo ir dorinio ugdymo programos turėtų būti integruotos, tačiau labai aiškiai suformuluotos ir išskirtos problemos, akcentuojančios pilietinių kompetencijų ugdymo modulio problematiką.

leškokime išeičių – jos yra

Europos Sąjungos Socrates programos koordinavimo paramos fondo Grundtvig ir *Minerva* koordinatore Edita Trečkienė: problemos, apie kurias kalbėjo D. Kuolys ir L. Degėsys, kelia nerimą ne tik Lietuvos, bet ir užsienio suaugusiųjų švietėjams. „Atgal į ateitį“ principu vertėtų kalbėti apie Grundtvigą (1783–1872), mūsų M. Valančiaus amžininką. Daniją, kaip ir tuometinę Lietuvą, kamavo ekonominė ir socialinė krizė, buvo iškilusi grėsmė tautinei tapatybei. Grundtvigas suaugusiųjų švietimo priemonėmis sugebėjo pažadinti danų pilietinį sąmoningumą. Jo idėjų įkvėptos, kūrėsi liaudies aukštosios mokyklos, kuriose kaimo žmonės galėjo išsakyti savo lūkesčius. Grundtvigas yra unikalus tuo, kad suaugusiųjų švietimo priemonėmis pažadino žmonių pilietiškumą, o šie palyginti per trumpą laiką atkūrė šalies ūkį. Grundtvigo liaudies aukštosios mokyklos patirtis, gebėjimas telkti, šviesti kaimo bendruomenę, skatinti pilietinį sąmoningumą aprašytas dar 1906 m. išleistoje J. Grabrio knygutėje „Jaunuomenės švietimas. Kitur ir pas mus“ (tai pirmoji Lietuvos lyginamosios edukologijos knyga).

Neatsitiktinai Europos Sąjungos suaugusiųjų švietimo programa pavadinta Grundtvigo vardu. Pilietinės savimonės skatinimas, socialinės atskirties mažini-

mas, tautinės tapatybės išsaugojimas – prioritetinės Grundtvigo programos sritys. Nerimaujama dėl to, kad pernelyg daug dėmesio skiriama mokymosi rezultatui, o ne procesui. Sakyčiau, kad mes turime ir pasirinkimo galimybių. Štai Grundtvigo programoje pats suaugusiųjų švietėjas gali nuspręsti, ar jis vykdo mokymosi procesui svarbią veiklą (*Grundtvig 2*), ar jam svarbu produktas, rezultatas (*Grundtvig 1*).

Mokymasis – kaip narkotikas

Profesorius Vincentas Dienys: žvelgčiau optimistiškiau – mokyti žmogui įgimta. Tai kaip narkotikas – pripranti, nebegali sustoti. Tiktai kaip suaugusiųsius pripratinti? Suaugusiųjų neįmanoma ir nereikia versti mokyti. Jie turi ateiti *savo noru*, tik tada mokymasis bus efektyvus. O kadangi jie turi ateiti, tai ne „viršus“ turi kviesti, o pati visuomenė privalo susikurti elementus, sudarančius sąlygas mokytis. Dėl to labiau akcentuočiau ne valstybinio sektoriaus indėlį, o privataus. Būtent pastaruoju turi remtis suaugusiųjų švietimas. Ir pati visuomenė kuria šias struktūras, nes yra paklausa. Lietuvoje šiuo metu veikia apie 400–500 privačių įstaigų, kurios moko suaugusiųsius. Žinoma, reikia ir valstybinės politikos, vadovavimo, bet tai, kas siūloma, turi būti tokia kokybiška vadyba, jog visuomenė tai priimtų kaip sava.

Naujas profesinio mokymo įstatymas

Švietimo ir mokslo ministerijos sekretorius Alvydas Puodžiukas: suaugusiųjų švietimu Lietuvoje rūpinasi bent dvi ministerijos – Švietimo ir mokslo bei Socialinės apsaugos ir darbo ministerija. Galbūt ir nereikėtų to formalaus suaugusiųjų švietimo programų reguliavimo, tačiau būtinai reikia koordinuoti kokybę, skiriamus pinigus, pasidalyti atsakomybę. O rengiant programas reikėtų sudaryti sąlygas į tą darbą įsitraukti visuomeninėms organizacijoms. Mūsų ministerija parengė naują Profesinio mokymo įstatymo redakciją, kur siūlome įteisinti tęstinį profesinį mokymą, rengiame ilgalaikę Pilietinio ugdymo programą. Nuo ko pradėti, kaip tai daryti ir kokie kriterijai, pagal kuriuos būtų galima įvertinti pilietiškumo brandą, – sunkūs klausimai, dėl kurių dar labai daug diskutuojame. Mančiau, kad pirmiausia šeimoje turi būti mokoma pilietiškumo. Kartais būna – koks garbaus amžiaus žmogus piktinasi, kad mokyklose neugdomas pilietiškumas, o kai tiesiai paklausi: ar jūsų anūkai lankosi tremties metinių minėjimuose, tai atsako: ne, jiems neįdomu...

Suaugusiųjų švietimo sistemoje – suaktyvėjimas

Švietimo ir mokslo ministerijos Tęstinio mokymo skyriaus vedėjas Ričardas Toraitis: teigčiau, kad pastaruoju metu suaugusiųjų švietimo sistemoje regime nemažą suaktyvėjimą, ir tai nutiekia optimistiškai. Tai rodo ir šio centro įkūrimas. Be to, Lietuvoje 2004 m. priimta Mokymosi visą gyvenimą strategija, kurios įgyvendinimas glaudžiai susietas su struktūrinių fondų finansinėmis galimybėmis. Jau pradėti įgyvendinti ES lėšomis finansuojami suaugusiųjų švietimo sistemos plėtros projektai, rengiami nauji. Tuo būdu mes aplenkėme kaimynus, pvz., latvius ir estus, kurie tokių strategijų projektus dar tik svarsto. Taigi valstybės lygmeniu suformuluota aiški politika ir skirtos lėšos, valstybė tiki, kad tai perspektyvu, kad tai – vienas iš prioritetų. Norėtume, kad kuo daugiau institucijų įsitrauktų rengdamos ir įgyvendindamos projektus. Juk kuo daugiau suaugusiųjų dalyvaus mokymosi veikloje, tuo daugiau pilietinio aktyvumo galime tikėtis, ypač savivaldybėse ir seniūnijose.

Lietuvoje per keliolika pastarųjų metų padaryta didžiulė pažanga, o tokiomis investicijomis į švietimą kaip dabar, kai šalis tapo ES nare, niekada iki šiol negalėjome pasigirti. Klausimas tik toks: ar sugebėsime pasinaudoti šia istorine galimybe?

Pilietiškumo skatinimas Suomijoje

Eeva Siirala, žurnalo *Lifelong Learning in Europe* vykdančioji redaktorė, Suomija

Valstybinės pilietiškumo plėtros programos

Suomijos demokratija, lyginant su kitomis pasaulio šalimis, veikia gerai ir suomiai paprastai ja pasitiki. Tačiau mažėjant piliečių galimybėms daryti įtaką sprendimų priėmimo procesui, ilgainiui gali kilti grėsmė demokratijai. Šiuo požiūriu, mano nuomone, suomiai turi mažiau galimybių savo įtakai išreikšti, nei to pasiekama geriau veikiančiose demokratijose, ypač kitose Šiaurės šalyse.

Jauni žmonės, baigę bendrojo lavinimo mokyklą, būdami maždaug 15 metų amžiaus, turi labai menką supratimą apie pilietinių veiksmų svarbą, juos mažai domina politika ar kita visuomeninė veikla ir jie neketina dalyvauti visuomenės reikalų tvarkyme.

Neseniai vykę rinkimai atskleidė, kad balsuojančių skaičius ir toliau mažėja, tačiau bendra padėtis lieka tokia pat – savo balso teise pasinaudoja 15-20 proc. mažiau jų turinčių žmonių negu kitose Šiaurės šalyse.

Remiant Teisingumo ministerijai Suomijoje buvo paruošta speciali Piliečių dalyvavimo skatinimo programa, viena iš keturių valstybinių programų, kurių tikslas

Populiariaus Europoje žurnalo redaktorė, dalyvavusi 2005 m. gruodžio mėn. Vilniuje vykusioje konferencijoje, svarsto apie valstybės paramą demokratijos plėtrai Suomijoje. Nors lietuvių požiūriu, Šiaurės šalių demokratinė sistema puikiai sutvarkyta, patys suomiai mano, kad ją reikia tobulinti.

yra sustiprinti demokratiją ir pilietiškumą. Kitos trys programos yra: Įdarbinimo politikos programa, Novatoriško verslo programa ir Informacinės visuomenės programa.

Piliečių dalyvavimo skatinimo programa siekiama remti aktyvų pilietiškumą, didinti žmonių įtaką sprendimų priėmimui. Ši programa ypatingą dėmesį skiria nevyriausybinių organizacijų, kurios padeda žmonėms įgyvendinti savo įtaką, stiprinimui, mažiau išsilavinusių, patiriančių socialinę atskirtį, įtraukimui į pilietinę veiklą; piliečių įtakos didinimui miesto ir vietos administracijoje.

Suomijoje manoma, kad reikia labiau negu iki šiol skatinti piliečius geriau suprasti partijų įtaką demokratiniuose valstybės valdymo procesuose, o partijos turi labiau atsižvelgti į visuomenės nuomonę. Todėl jos turi aktyviau ir kokybiškiau apdoroti viešųjų diskusijų išvadas, tyrimų rezultatus ir nevyriausybinių organizacijų požiūrius taip, kad juos būtų galima panaudoti priimant sprendimus. Kitose šalyse tokiam tikslui steigiami „Idėjų fabrikai“. Šioje programoje tai vykdoma kaip eksperimentas.

Tradicškai Suomijos valstybinės administracijos kultūrai yra būdingas direktyvinis sprendimų priėmimas, sprendimas nuleidžiamas žmonėms, o ne pri-

imamas kartu su jais. Šią tradiciją būtina keisti ir rasti naujų būdų, kad žmonės iš tikrųjų aktyviau dalyvautų sprendimų priėmime.

Suaugusiųjų švietimas ir pilietiškumas

Suomijos suaugusiųjų švietimo asociacija paruošė programą „Neformalaus suaugusiųjų švietimo žinios ir gebėjimai“, skirtą suaugusiųjų mokytojų kvalifikacijai tobulinti.

Ši programa skirta tiems, kuriuos domina mokymasis ir aktyvi visuomeninė veikla. Kadangi tikslinės grupės yra skirtingos, pilietinio švietimo programos sukurtos taip, kad jų organizatoriai galėtų, atsižvelgdami į mokymo grupių specifiką, patys pasirinkti jų įgyvendinimo būdus.

Programą sudaro 5 moduliai: Asmeninių arba grupės veiksmų planas; Aš - pilietis; Mokausi būti aktyviu visuomenės nariu; Aš - aktyvus visuomenės narys; Savęs įvertinimas po mokymų. Programa sėkmingai bendradarbiavo su Nacionaline televizijos kompanija YLE, kuri paruošė specialų kursą, pavadintą „Piliečio abėcėlė“ (<http://www.vsop-ohjelma.fi>).

Pilietiškumo plėtros programas aktyviai įgyvendina visose savivaldybėse esantys suaugusiųjų mokymo centrai, kurie yra populiariausios suaugusiųjų švietimo įstaigos Suomijoje. Didžiausią dalį finansavimo centrai gauna iš valstybės, o besimokantieji už kursus moka tik nedidelį mokesť. Dėl šios priežasties kursams lanko įvairaus amžiaus ir profesijų žmonės. Mokymų temas siūlo ne tik centrų ekspertai, bet ir kursų lankytojai. Todėl pasirenkamos jų poreikius atitinkančios temos ir žmonės mielai dalyvauja, o tai suteikia vilties, kad demokratinės sistemos kokybė laipsniškai didės.

Ar lietuviai nori mokytis?

Dr. Tadas Tamošiūnas, Lietuvos suaugusiųjų švietimo ir informavimo centro direktorius

Visokių lietuvių yra: ir norinčių, ir nenorinčių mokytis. Taigi šio straipsnio pavadinimas tikslingai truputėlį provokatyvus. Kartu toliau minimi faktai, autoriaus nuomone, pakankamai vaizdžiai iliustruoja suformuluotą klausimą. Dėstomi teiginiai ir apibendrinimai remiasi socialinių tyrimų rezultatais. Tai daugiausia trijų, neseniai Švietimo ir mokslo ministerijos užsakymu atliktų, reprezentatyvių tyrimų duomenys, prie kurių rinkimo ir apibendrinimo savo ranką pridėjo ir šio teksto autorius.

2004 m. buvo atliktas tyrimas „Suaugusiųjų tęstinio mokymo galimybių plėtra mokymosi visą gyvenimą strategijos įgyvendinimo kontekste“, o truputį vėliau kitas – „Kaimuose ir miesteliuose (gyventojų skaičius iki 30 tūkst.) gyvenančių suaugusiųjų mokymosi poreikiai“. 2005 m. atliktas tyrimas „Neformaliojo suaugusiųjų švietimo būklė ir gyventojų bei darbdavių požiūris į neformalų suaugusiųjų švietimą“. Tyrimų metu buvo panaudotos anketinės suaugusiųjų Lietuvos gyventojų apklausos (renkant duomenis talkino visuomenės nuomonės tyrimo grupė RAIT), interviu su suaugusiųjų švietėjais, organizatoriais, švietimo politikais, diskusijos su besimokančiais ir kiti metodai. Jie leido užfiksuoti patikimus suaugusiųjų mokymosi rodiklius, prognozuoti jų kaitos tendencijas. Kadangi tyrimų duomenys yra pri-

einami (išsamios ataskaitos pateikiamos Švietimo ir mokslo ministerijos tinklalapyje www.smm.lt), toliau bus minimi tik ryškesni akcentai, į kurių interpretacijos plėtojimą autorius tikisi įtraukti ir skaitytojus.

Suaugusiųjų mokymosi apimtis, motyvacija, kryptingumas

Besimokančių suaugusiųjų dalį nusako reprezentatyvios Lietuvos gyventojų apklausos duomenys (žr. 1 diagramą).¹

Vertinant šiuos duomenis pagal svarbius socialinius demografinius požymius (lytį, amžių, išsilavinimą, gyvenamąją vie-

lą) matyti, kad dažniau už vyrus mokėsi moterys, daugiau nei pusę besimokančiųjų sudarė asmenys nuo 18 iki 34 metų amžiaus, o vyresni, dar darbingo amžiaus respondentai (pavyzdžiui, 45–54 metų) mokymosi atžvilgiu pasirodė esą pasyvūs. Akivaizdi mokymosi intensyvumo priklausomybė nuo gyventojų išsilavinimo: kuo jis aukštesnis, tuo dažniau mokomasi. Kur kas dažniau nei bedarbiai mokėsi dirbantys respondentai. Gyvenamosios vietos požiūriu, dažniausiai mokosi didesnių miestų gyventojai lyginant juos su kaimo vietovių žmonėmis. Matyti skirtumai ir pagal apskritis, pavyzdžiui, dažniausiai apklausos metu mokėsi Vilniaus suaugę gyventojai, žemiausias rodiklis Tauragės apskrityje.

Apklausa suteikė duomenų apie gyventojų motyvacijos mokytis lygį, kuris akivaizdžiai probleminis. Skaičiuojant

pagal bendra respondentų skaičių, mokyti pageidavo trečdalis visų respondentų, skaičiuojant pagal tų, kurie nesimokė (tokių dauguma), – tik ketvirtadalis. Galima daryti prielaidą, kad žemam pastarųjų motyvacijos lygiui įtakos turėjo keletas veiksnių: neįgyta pozityvi mokymosi patirtis (iš tų respondentų, kurie mokėsi, toliau tai daryti pageidauja keturi penktadaliai), amžius (absoliuti dauguma nemotyvuotų asmenų yra vyresni nei 45 metų), išsilavinimas (labiausiai nemotyvuoti tik pradinį ar pagrindinį išsimokslinimą turintys respondentai), iš dalies ir gyvenamoji vieta: daugiau norinčiųjų mokyti yra didesniuose miestuose. Turint omenyje, kad dažniau mokėsi irgi didesnių miestų atstovai, galima teigti, kad suaugusiųjų mokymosi apimtis ir motyvacija, vertinant gyvenamosios vietos atžvilgiu, gerokai skiriasi gausiau apgyventos aplinkos naudai.

Tyrimas išryškino ir motyvacijos mokyti struktūrą, kur matyti, kad bene pagrindiniai stimulai mokyti yra suaugusiųjų interesai, susiję su darbo rinkos reikalavimais (žr. 2 diagramą).

Tyrimas išryškino faktą, kad didelė dalis gyventojų, vertindami galimybes mokyti turi iškreiptą nuomonę dėl numanomai per didelio savo amžiaus. Teiginys, kad „mokyti jau yra per vėlu“ pasikartojė dažniausiai, atsakant į klausimą, kodėl respondentai niekur nesimoko. Tarp panašiai mąstančiųjų yra ne tik vyresnio amžiaus žmonių (to ir galima tikėtis), bet dar visai jaunų, pavyzdžiui, dešimtadalį taip manančiųjų sudaro asmenys nuo 35 iki 44 metų amžiaus.

Kito reprezentatyvaus tyrimo (2004 m. pabaiga) metu vietoj dviejų trečdalių nenorinčiųjų mokyti atsirado jau tik trečdalis, nors tai irgi didelis skaičius. Tyrimų skirtumai aiškintini keliomis aplinkybėmis. Pirma, ankstesniame tyime respondentų tiesiog klausta, ar jie norėtų ko nors pasimokyti, o pastarojo tyrimo metu jiems buvo pateikta nemažai galimų mokymosi pozicijų. Manytina, kad dalis gyventojų tiesiog apskritai nėra mąstę apie mokymosi galimybes ir, pamatę realias jų formas, teigė jau esantys nieko prieš ko nors pasimokyti. Antra, į pirmąjį tyrimą nebuvo įtraukti

nuosekliosiose studijose (profesinėse, aukštesniosiose, aukštosiose) dalyvaujantys respondentai, kurie aktyvesni mokymosi atžvilgiu, be to, jaunesni – o tai vienas pagrindinių aktyvumo mokymosi atžvilgiu veiksnių, užfiksuotų abiejuose tyrimuose.

Antrasis tyrimas išryškino suaugusių gyventojų žinias ir poreikius šiuolaikinių kompetencijų atžvilgiu. Užsienio kalbų mokėjimo struktūroje vyrauja rusų kalba. Kitos (anglų, vokiečių, prancūzų ir t. t.) mokamos nepalyginamai rečiau. Didesnių skirtumų lyginant respondentus, gyvenančius vietovėse iki 30 tūkst., gyventojų ir nuo 30 tūkst. iki 190 tūkst. nėra. Tačiau didžiuosiuose miestuose (daugiau negu 190 tūkst. gyventojų) užsienio kalbos, pirmiausia anglų, mokamos kelis kartus dažniau ir geriau. Tai galima paaiškinti keliomis aplinkybėmis: intensyvesniais kontaktais užsienio kalbomis (verslo partneriai, užsienio stažuotės, turistai, daugiausia miestuose gyvenantys užsieniečiai ir pan.), miesto kultūrai būdingu didesniu atvirumu, taip pat platesnėmis infrastruktūrinėmis už-

1 diagrama

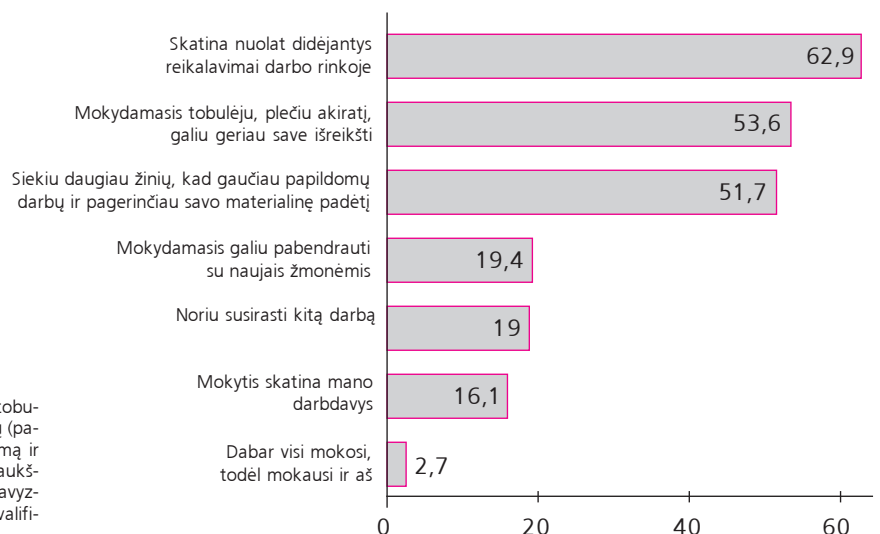
Prašome pasakyti, ar per pastaruosius metus (skaičiuojant nuo šios dienos) Jūs kur nors mokėtės (proc. iš visų respondentų)

¹ *Suaugusiųjų mokymosi sąvoka* tyrimo kontekste apima: mokymąsi tobulinant savo profesinę kvalifikaciją, įvairių neformalių savišvietos kursų (pavyzdžiui, meninių, užsienio kalbų, kompiuterinio raštingumo) lankymą ir mokymąsi suaugusiųjų bendrojo lavinimo mokyklose, profesinėse, aukštesniosiose mokyklose, kolegijose ir universitetuose po pertraukos, pavyzdžiui, siekiant įgyti vidurinį išsilavinimą, naują specialybę arba persikvalifikuojant neakivaizdinėse, vakarinėse studijose.

2 diagrama

Kokie motyvai ar priežastys Jus skatina mokyti (proc. nurodžiusių, kad per pastaruosius metus mokėsi)?

sienio kalbų mokymosi galimybėmis. Geriausiai Vakarų Europos kalbas moka 18–24 metų respondentai, tačiau ir jiems iki šiol artimiausia rusų kalba: ji minima kelis kartus dažniau už kitas. ES kalbų mokymosi strategijoje užsienio kalboms skiriama daug dėmesio, ypač akcentuojamas mažų tautų kalbų mokymosi poreikis, taip pat valstybių kaimynių kalbų, atveriančių daugiau galimybių plėtoti bendrą verslą, kitus kontaktus, mokymosi būtinybė. Šiuo požiūriu rusų ir lenkų kalbos mokėjimas yra privalumas, tačiau Vakarų Europos kalbų žinios iki šiol yra akivaizdžiai menkos, ribojančios galimybes gauti įvairiausią informaciją, apsunkinančios bendravimą su kitų ES valstybių narių piliečiais ir, labai svarbu, – įsitvirtinimą darbo rinkoje.

Daugumai gyventojų, nepriklausomai nuo gyvenamosios vietos, jų nuomone, trūksta teisinių žinių, daugiausia turto tvarkymo, mokesčių srityse, bendraujant su valdininkais. Didesnių skirtumų pagal gyventojų lytį neužfiksuota. Dažniausiai visais analizuotais pjūviais žinių trūksta 45–54 metų amžiaus gyventojų grupei. Tyrimo duomenys apibendrintai patvirtina teisinio raštingumo stoką įvairiais kasdienio gyvenimo aspektais ir aktualiuoju atitinkamo švietimo poreikį. Pastarasis aktualus visoms amžiaus grupėms, o mažiausiai išplėtotas suaugusių žmonių atžvilgiu, nes moksleiviai šiandien teisinių žinių jau gauna.

Gyventojų verslumas neabejotinai yra viena svarbiausių šalies progreso sąlygų. Šiuo požiūriu tyrimo duomenys gana vienareikšmiškai vertintini kaip prastai: pusė gyventojų laikosi nuomonės, kad verslas yra ne jiems skirtas užsiėmimas, o įskaičiuojant tuos, kurie apie savą verslą tik nerimtai pagalvoja, susidaro jau apie du trečdalius gyventojų. Yra skir-

tumų pagal gyvenamąją vietą: apatiškiausia nuostata į savą verslą vietovėse iki 30 tūkst. gyventojų ir nuo 30 tūkst. iki 190 tūkst. pozityviausia didžiuosiuose miestuose (nuo 190 tūkst. gyventojų). Optimistiškiau nuteikia užfiksuota priklausomybė nuo amžiaus: kuo jaunesni respondentai, tuo didesnis susidomėjimas savo verslu, ir atvirkščiai. Norintys steigti savo verslą, bet negalintys iki šiol to padaryti, kaip pagrindinę kliūtį mini pradinio kapitalo trūkumą. Atitinkamų žinių stygių pabrėžė nedidelė gyventojų dalis. Manytina, kad tai susiję ir su patirties trūkumu, nes, nepradėjus verslo, sunku įvertinti, kiek žinių trūksta.

Gyventojai labiausiai neformaliai nori mokytis kompiuterinio raštingumo (28 proc.), užsienio kalbų (31 proc.), verslo organizavimo (15 proc.), teisės pagrindų taikymo kasdieniame gyvenime (10 proc.), kiek mažiau psichologijos, buhalterinės apskaitos. Pastebėtini gana ryškūs skirtumai pagal gyvenamąją vietą. Visų pirma vietovėse iki 30 tūkst. gyventojų daugiausia tokių, kurie nenori mokytis jokių dalykų, taip pat daugiausia norinčiųjų įgyti paklausią darbo rinkoje specialybę. Miestuose pastarųjų palyginti nedaug, ir šis faktas patvirtina darbo jėgos kvalifikacijos ir paklausos regionines disproporcijas kaimo vietovių nenaudai. Respondentų pagal amžių struktūroje nuo 45 metų smarkiai padaugėja asmenų, nenorinčių mokytis jokių dalykų. Visų amžiaus grupių prioritetai išlieka užsienio kalboms ir kompiuteriniam raštingumui.

Atliekant interviu kaimo vietovėse buvo pamėginta nuostatas nuolatinio mokymosi atžvilgiu susieti su bendra respondentų socialine situacija po nepriklausomybės atgavimo. Respondentai neretai teigė, kad gyvenimas šiuo lai-

kotarpiu pablogėjo. Pastarieji linkę kaltinti išorines, nuo jų nepriklausančias aplinkybes, pirmiausia netikusią valdžios politiką kaimo atžvilgiu. Nurodžiusieji, kad gyvenimas pagerėjo, dažniausiai tai susiejo su asmeninėmis savybėmis ir pastangomis. Pagrindinis raktažodis, nusakantis požiūrį į pokyčius ir dabartinę savijautą, yra *darbas*: ar turimas, ar jis patenkina būtiniausius poreikius. Darbo vieta daugumai respondentų pagrindinis dalykas, dėl kurio verta ar neverta keisti turimą profesiją.

Per interviu išsakytos mintys leidžia įvertinti ir atsakymų veiksnius: dalis respondentų norėtų aktyviai dalyvauti įvairioje mokymosi veikloje, kad tik nesustotų vietoje, tobulėtų, nepasiduotų periferijos rutinai. Neatsitiktinai šalia pragmatinių mokymosi motyvų, sietinų su darbo rinka, buvo paminėti kultūrinio, rekreacinio turinio poreikiai: renginių, spektaklių, varžybų ir pan. Dažnai respondentai akcentavo visapusiško švietimo (bendrojo ugdymo, kultūrinio, politinio) poreikį, kuris šiuo metu tik labai menkai užpildomas TV, radijo priemonėmis. Interviu duomenys leidžia teigti, kad dalis kaimo gyventojų, užtikrinus minimalias materialines ir organizacines sąlygas (pvz., patogaus privažiavimo, susitarimo su darbdaviu ir pan.), mielai dalyvautų mokymosi veikloje. Neretai jų atsakymų tonas rodo netgi didelį entuziazmą: mokymąsi jie vertina kaip galimybę visavertiškiau gyventi kultūrinio ir rekreacinio atžvilgiu apleistoje aplinkoje.

2005 m. darbdavių apklausos duomenimis, tarp absoliučios daugumos apklaustų darbdavių vyrauja teigiama nuostata neformaliojo darbuotojų švietimo atžvilgiu ir jo svarbos įmonei pripažinimas. Yra ir požymių, kad pritarimas šiai nuostatai kartais yra formalus, nereali-

zuojamas elgsenos lygmenyje. Bet, net ir nevisiškai realizuojama, teigiama nuostata rodo didėjantį šio švietimo prestižą ir supratimą apie jo reikalingumą. Pozityvi nuostata kiek stipresnė stambiose ir vidutinėse įmonėse/įstaigose, silpnesnė – smulkiose įmonėse. Labiausiai darbdaviai pripažįsta administracijos personalo švietimo poreikį; antroje vietoje – vadovaujančių darbuotojų, trečioje – specialistų. Neformalųjį darbuotojų švietimą darbdaviai daugiausia sieja su kvalifikacijos kėlimu ir pirmiausia siekia tokių tikslų: gerinti darbuotojų profesines kompetencijas, darbo našumą ir kokybę, darbo organizavimą.

Savo darbuotojų mokymąsi vienaip ar kitaip organizuoja dauguma apklaustųjų darbdavių. Neformalusis darbuotojų švietimas didesniu mastu organizuojamas didesnėse įmonėse, taip pat viešojo sektoriaus įmonėse/įstaigose. Stambiose ir vidutinėse įmonėse/įstaigose neformalus ir darbuotojų mokymas yra kiek labiau organizuotas ir skatinamas. Taip pat galima pastebėti neryškią tendenciją, kad ir viešojo sektoriaus įmonėse neformalusis mokymasis organizuojamas kiek aktyviau.

Suaugusiųjų mokymosi organizavimo problemos

Apibendrinant įvairiais metodais surinktus duomenis, išryškėja pagrindinės suaugusiųjų, kurie mokosi, ir suaugusiųjų švietimo institucijų problemos. Viena iš pagrindinių – finansiniai sunkumai. Pavyzdžiui, atsakymas, kad mokymuisi trūksta lėšų, dažnai minėtas gyventojų apklausoje, o suaugusiųjų švietimo institucijų atstovai finansinių išteklių stygių

minėjo dažniausiai: trūksta lėšų patogioms auditorijoms įrengti, vadovėliams pirkti, kvalifikuotiems vadybininkams, pedagogams samdyti. Kitos suaugusiųjų mokymo įstaigoms kylančios problemos yra šios (visais atvejais jas išskyrė pusė ir daugiau visų apklaustųjų): klausytojų motyvacijos stoka, nevienodas jų pasirengimas, šiuolaikiškų metodinių priemonių, patirties įgyvendinant tarptautinius projektus, andragogų trūkumas.

2005 m. tyrimas leido įvertinti pagrindines, daugeliui individų svarbias mokymosi sąlygas. Pusė visų respondentų teigė, kad jie turi tinkamas sąlygas namuose, leidžiančias tobulinti profesinę kvalifikaciją ir/ar mokytis savišvietos kursuose. Trečdalis pabrėžė, kad sąlygų neturi arba jų nepakanka. Skirtumai pagal lytį šiuo atžvilgiu neesminiai, tačiau yra pagal kitus kintamuosius. Dažniausiai minėjo, kad turi sąlygas jaunesni respondentai (nors, pvz., 25 – 44 m. grupėje žmonės dažnai augina vaikus, užimančius daug laiko), aukštąjį išsimokslinimą turintys, disponuojantys didesnėmis nei 600 Lt pajamomis vienam šeimos nariui, gyvenantys didžiuosiuose miestuose ir dirbantys respondentai. Dažniausiai teigė neturintys sąlygų šeimoje mažiausias pajamas vienam šeimos nariui ir pradinį, pagrindinį išsimokslinimą turintys bei nedirbantys žmonės. Darbe turi sąlygas, leidžiančias tobulinti profesinę kvalifikaciją ir/ar dalyvauti savišvietos kursuose trečdalis respondentų. Pusė tiriamojo kontingento teigė, kad tokių sąlygų neturi arba jos yra tik dalinės. Skirtumai pagal lytį ir amžių nėra reikšmingi, tačiau yra kitų: kelis kartus dažniau už žemesnio išsimokslinimo asmenis, sąlygas darbe turi aukštajam išsimokslinimui atstovaujantys žmonės, taip pat didesnes pajamas gaunantys ir

kiek dažniau – gyvenantys didžiuosiuose miestuose.

Tyrimas parodė, kad mažuma suaugusiųjų šalies gyventojų turi pakankamai informacijos apie įstaigas ir kursus, kuriuose galima tobulinti profesinę kvalifikaciją, taip pat užsiimti savišvieta. Abiem atvejais daugiau informacijos turi moterys, jaunesni respondentai, aukštąjį išsimokslinimą turintys, didesnes pajamas gaunantys, gyvenantys didžiuosiuose miestuose. Dažniausiai informacijos trūksta žmonėms nuo 45m. amžiaus, pradinį, pagrindinį ir vidurinį išsimokslinimą turintiems, ir pajamas iki 400 Lt vienam asmeniui šeimoje gaunantiems gyventojams, taip pat nedirbantiems asmenims (beveik dvigubai dažniau nei dirbantiems).

Vienas svarbiausių veiksnių norint mokytis yra lėšos. Tyrimas atskleidė, kad profesinei kvalifikacijai tobulinti ir savišvietos veikloje dalyvauti lėšų visiškai užtenka truputėlį daugiau nei penktadaliui suaugusiųjų gyventojų. Kaip ir tikėtasi, daugiausia tarp jų yra tokių asmenų, kurių pajamos didesnės nei 600 Lt vienam šeimos nariui. Tačiau yra ir kontroversiškų faktų. Pavyzdžiui, dažniausiai teigė turintys lėšų jauniausi respondentai (16-34m.), dar neįsitvirtinę darbo rinkoje ir tai gali byloti ne tik apie realias finansines galimybes, bet ir apie pozityvesnes nuostatas nuolatinio mokymosi atžvilgiu. Galima tikėtis, kad ateityje jaunesnių kartų atstovai išlaikys pozityvias nuostatas, o kartu didės lyginamasis dalyvaujančiųjų svoris. Dažniausiai lėšų trūksta vyresnio amžiaus (nuo 55m. daugiau nei pusė) ir žemesnio išsimokslinimo (iki vidurinio imtinai) respondentams.

Svarbaus suaugusiųjų gyventojų segmento – nesimokančių, bet norinčių

mokyti asmenų analizė parodė, kad apie pusė jų turi tinkamas sąlygas šeimoje, apie trečdalis – darbe, taip pat didesnė dalis disponuoja pakankamomis arba iš dalies pakankamomis lėšomis. Taigi galima tikėtis, kad ši grupė netrukus papildys besimokančių suaugusiųjų skaičių. Pastarąjį procesą būtų galima paspartinti sustiprinus kitas dalyvavimo sąlygas, pirmiausia informacinę pagalbą, kurios ši grupė stokoja.

2005 m. tyrime užfiksuoti skirtumai daugeliu atvejų pakartoja ir papildoma 2004 m. reprezentatyvios šalies gyventojų apklausos duomenis ir leidžia teigti, kad aukštesnis išsimokslinimo lygis, didesnės pajamos, gyvenimas didžiuosiuose miestuose, darbo turėjimas turi teigiamą poveikį dalyvavimui neformaliame suaugusiųjų švietime. Šis poveikis dažniausiai yra objektyvaus pobūdžio, kuris keičiasi tik ilgalaikėje socialinėje ir ekonominėje perspektyvoje, esant kryptingam ir kompleksiskam valstybės poveikiui.

Suaugusiųjų švietimo įstaigų vadovai buvo paklausti ir apie problemas, kylančias visai suaugusiųjų švietimo srčiai. Be jau minėtų finansinių kliūčių, respondentai pastebėjo neformalaus mokymosi būdu sukaupto išsilavinimo nepripažinimo darbo rinkoje, darbdavių nenoro kelti darbuotojų kvalifikaciją, suaugusiųjų švietimo specialistų rengimo, suaugusiųjų švietimo svarbos nesuvokimo tarp valdininkų problemas.

Tyrimų duomenys parodė, kad tarp realiai sprendžiamų švietimo problemų savivaldybėse suaugusiųjų švietimas yra ne pirmosiose vietose (nepaisant išimčių). Jam skiriamas menkas dėmesys daugelio savivaldybių tarybų veikloje, daugiausia rūpinamasi tik bendrojo lavinimo ir pedagogų kvalifikacijos tobulinimo organizavimu.

Esama ir modernių poslinkių, sėkmingų ir mažiau sėkmingų mėginimų reformuoti ir plėsti šią veiklos sritį mokymosi visą gyvenimą koncepcijos įgyvendinimo linkme, tenkinant įvairesnius gyventojų poreikius ir juos ugdant. Čia dirba nemažai gerų, aktyvių specialistų. Tačiau susiduriama ir su daugeliu sunkumų: kitos švietimo formos, ypač neformalusis švietimas, neturi pakankamos įstatyminės bazės, grindžiančios pažymėjimų pripažinimą, finansavimą ir pan.; savivaldybių tarybose vyrauja siaura suaugusiųjų švietimo – tik kaip bendrojo lavinimo – samprata; daliai savivaldybių lygmens atstovų ir specialistų trūksta kompetencijos, patirties; ne visos galimos švietimo grandys aktyviai dalyvauja organizuojant, trūksta koordinavimo ir kt. Daugelio rajonų švietimo institucijose stinga informacijos apie suaugusiųjų švietimosi poreikius. Informacijos apie paslaugas sklaida irgi ne visuomet pakankama.

Dauguma institucijoms atstovavusių respondentų daugiau ar mažiau suvokia suaugusiųjų švietimo reformų būtinumą. Tačiau dažnai jie nesuvokia arba nesugeba adekvačiai interpretuoti nacionalinės šios srities politikos ir ne visuomet geba rasti savo institucijos vietą jos įgyvendinime. Ypač to reikia neformaliojo švietimo plėtrai. Rajonų, kuriuose šis švietimas pradedamas plėtoti ar reformuoti (ir ten, kur jis neplėtojamas), savivaldybių atstovai pasigenda informacijos apie gerą patirtį Lietuvoje.

Darbdavių nuomone, neformaliajame darbuotojų švietime sėkmingiausiai tenkinami administracinio personalo, vadovaujančių darbuotojų, iš dalies specialistų poreikiai. Daugiausia problemų yra darbininkų rengimo ir neformaliojo švietimo organizavimo srityje. Probleminę

šios srities situaciją nusako tokie parametrai, kaip žemesnis negu kitų grupių darbininkų poreikių mokytis ir jų tenkinimo lygmuo, neatitinkantis darbdavių reikalavimų jų parengimas profesinėse mokyklose, taip pat darbdavių nuostata, kad darbininkams mokytis reikia mažiausiai iš visų grupių. Kokybiniame tyrime apklausti ekspertai ir mokymo organizatoriai taip pat pastebi, kad darbininkų rengimas ir perkvalifikavimas yra silpniausia neformaliojo suaugusiųjų švietimo grandis.

Pagrindiniai sunkumai, organizuojant neformalųjį darbuotojų švietimą, tyrimo duomenimis, susiję su lėšų trūkumu. Pastarasis būdingas ir organizuojantiems darbuotojų švietimą darbdaviams, ir tai dariusiems anksčiau arba tokios veiklos visai nevykdantiems. Lėšų trūkumas dažniau apsunkina viešojo sektoriaus darbdavių veiklą. Problema, kad mokymo įstaigos yra toli nuo įmonės/įstaigos, dažniau aktuali mažesnių apskričių ir viešojo sektoriaus darbdaviams, o modernumo stoka mokymo bazėje kliūva dažniau privačiam sektoriui kaip ir aplinkybė, kai pasimokę darbuotojai pabėga į kitas įmones. Yra skirtumų ir pagal įmonės dydį. Modernios mokymo bazės dažniausiai pasigedo vidutiniai darbdaviai, o mažiausiems darbdaviams dažniausiai trukdė mokymų brangumas. Stambieji darbdaviai dažniausiai pastebėjo, kad pasimokę darbuotojai pabėga į kitas įmones.

Trečdalis organizuojančių mokymus darbdavių pastebėjo, jog trūksta reikiamų mokymų. Tačiau duomenys rodo, kad jų turimos informacijos toli gražu nepakanka. Dažniausiai informacijos apie įstaigas, organizuojančias mokymus, trūksta smulkioms įmonėms. Kartu su mikroįmonėmis joms labiausia

trūksta informacijos ir apie mokymosi programas. Teisinės bazės, kuri apibrėžia darbuotojų mokymą(si), netobulumą kaip problemą paminėjo tik labai nedidelė respondentų dalis, o kiti duomenys rodo, kad ji dažniausiai arba visai nežinoma, arba žinoma labai mažai.

Nors duomenys nerodo labai didelės darbuotojų emigracijos, pirmiausia į ES šalį, problemos, matyti, kad jos svarba savo neigiamu poveikiu didėja augant įmonės dydžiui – būtent stambių įmonių atstovai dažniausiai minėjo emigracijos problemiškumą (žr. 3 diagramą). Duomenys leidžia teigti, kad šią problemą linkstama spręsti pirmiausia darbuotojų atlyginimų didinimu. Potencialios investicijos į žmogiškąjį kapitalą, kaip netiesioginį emigracijos stabdį, tarp respondentų taip pat gana aukštai kotiruojamos, kaip ir karjeros galimybių plėtra ir bendrai įmonės modernizacijos svarba darbuotojų emigracijos kontekste.

Atsižvelgiant į faktą, jog dauguma darbdavių dėl darbuotojų mokymosi parodė teigiamas nuostatas, neformaliojo darbuotojų švietimo organizatoriai ekspertų apklausoje ne kartą pastebėjo, kad ypač kai kuriems smulkaus ir vidutinio verslo darbdaviams dar trūksta, jų žodžiais, „supratimo ir motyvacijos“ mokyti darbuotojus, pavyzdžiui, „kai kurie darbdaviai išaugę iš kūrimosi ir brendimo stadijos, moko ir 100 proc. darbuotojų (kai gali sau leisti finansiškai). Kiti nemoko dėl vadovų neišsimokslinimo. Smulkaus ir vidutinio verslo darbdaviams trūksta supratimo ir motyvacijos mokyti darbuotojus. Žmonės nelinkę mokyti savo lėšom. Be to, darbdavys nenorėtų kursų darbo laiku, darbuotojas – po darbo“, „smulkesnius klientus riboja iš dalies materialinė bazė, iš dalies – mąstymas: jis toks – geriau darbuotojui skirti 200 litų didesnę algą negu jį mokyti“, „dažnai reikia motyvuoti darbdavius,

įrodinėti, kad tai atsiperka. Kad yra ir kitų priemonių žmogui sulaikyti, ne vien alga. Ir darbdaviai, ir darbuotojai norės mokytis, kai pajus, kad kvalifikacija atveria galimybes“. Tokie vertinimai liudija, kad daugelio darbdavių nuostata skatinti neformalųjį darbuotojų švietimą dažnai nėra prioritetinga ir nerealizuojama veiksmų lygmenyje, nors pritarimo šiam švietimui daugėja.

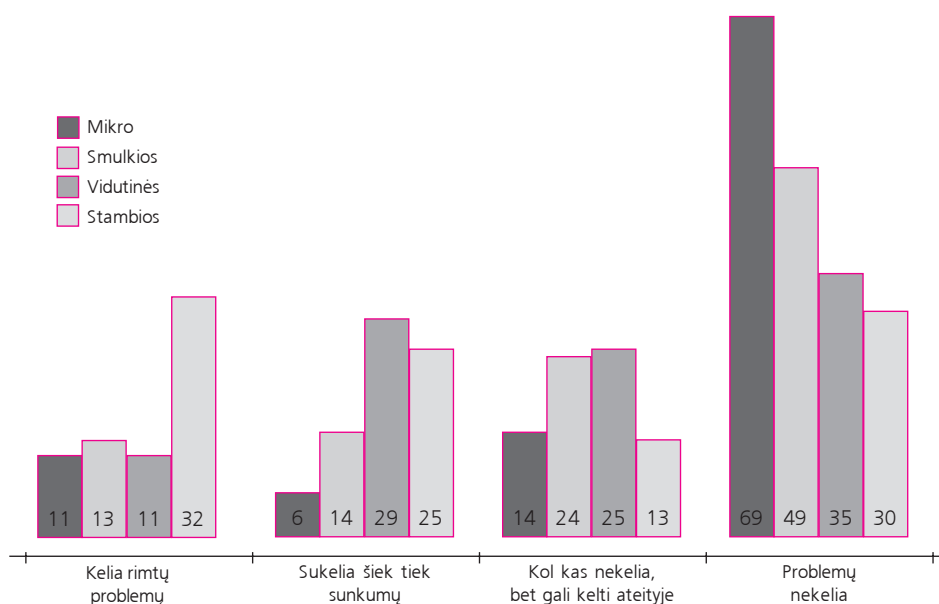
Pirmiau išvardyti faktai, paminėtos kai kurios tendencijos leidžia dėti mažiausiai keletą apibendrinančių akcentų. Pirmia, negalime vienareikšmiškai vertinti visos visuomenės motyvacijos mokyti, nes ją sudaro įvairios socialinės grupės su savita, dažnai labai skirtinga mokymosi patirtimi ir poreikiais. Šiuo požiūriu labiausiai motyvuoti yra jaunesni, dirbantys, aukštesnio išsilavinimo miestų gyventojai.

Antra, didelė suaugusiųjų dalis neturi stipriau išreikštos mokymosi nuostatos, kuri gali keistis priklausomai nuo daugelio aplinkybių, tarp kurių labai svarbi aktyvi ir veiksminga valstybės ir savivaldybės institucijų pozicija. Matyti, kad daug suaugusių žmonių pradėtų sparčiau eiti visą gyvenimą trunkančio mokymosi keliu, jei būtų užtikrintos geresnės suaugusiųjų mokymosi sąlygos, kurios šiuo metu mažiausiai palankios kaimo vietovėse. Pastarosioms neskiriant pakankamai dėmesio didėja visuomenės susiskaldymas, kuris žinių visuomenės kontekste ilgainiui gali pasidaryti dar sunkiau įveikiamas.

Sprendžiant daugelį problemų andragogų bendruomenė gali būti vienas pagrindinių veikėjų, jei tik ji sugebės tinkamai sau atstovauti valstybės, savivaldybių, bendruomenių lygiu. Kiekvieno jos atstovo indėlis yra labai svarbus. Pradinė sąlyga – tuo patikėti.

3 diagrama

Ar Jūsų įmonės/įstaigos darbui kelia problemų po Lietuvos įstojimo į ES paspartėjusi įvairių sričių darbuotojų emigracija į kitas šalis? (proc. pagal įmonės dydį)

Apie mokymosi pomėgius paklausėme keturių Lietuvos žurnalistų

Azartas mokytis kalbų

Audrius Musteikis „Lietuvos žinių“ žurnalistas, vertėjas

Visą gyvenimą (to gyvenimo – šiek tiek daugiau kaip 30 metų) mokausi kalbų – ir formaliai, ir neformaliai. Man, kaip filologui, mokytis ir mokėti kalbų – lyg ir priedermė.

Kalbos traukė jau mokykloje: rusų, anglų. Kai laikėm abiturus egzaminus, tik lietuvių rašiny buvo privalomas, kiti trys – pasirenkamieji. Pasirinkau lietuvių, rusų, anglų.

Universitete neblogai sekėsi lotynų. Latvių kalbą tobulinau Rygos universiteto vasaros kursuose užsieniečiams, iš stažuotės parsivežiau daugybę latviškų knygų, prozos ir poezijos, kai ką buvau pradėjęs versti, skelbti periodikoje. Manau, būčiau gilinęsis į latvių literatūrą ir kul-

tūrą, jei visko nebūtų nustumusi italų kalba ir Italija. Universitete privalėjom pasirinkti antrą užsienio kalbą. Iš netrumpo sąrašo išsirinkau italų. Ne sykį viešėjau Italijoje. Iš italų verčiu nuo studijų metų: nuo techninių tekstų iki grožinės literatūros. Dirbau vertimo biuruose, iki šiol bendradarbiauju su leidyklomis, domiuosi italų literatūra, ypač dabartine.

Atrodė, kai jau neblogai pramokai italų, apsileidimas nesusipažinti su ispanų kalba, atveriančia dar platesnes kultūros erdves. Literatūros ir priemonių savarankiškomis studijoms aibė, tik norėk: ir vadovėlių, ir knygų, ir garso, dabar jau ir vaizdo kasečių, ir t. t. Beje, ispanų ne taip ir sunku, juk gimininga su italų, gramatika panaši. Skačiau tekstus, atlikdavau pratimus. Kasdien po valandą ar pusantros, dažniausiai iš ryto, tada tikrai viskas geriau lenda į galvą. Pradžiamokslis – knygelė „Ispanų kalba per 30 dienų“. Labai neblogas leidinėlis. Kai imi suprasti vis daugiau, kai junti, kad kalba tau „pasiduoda“, jauti malonumą. Vėliau apėmė azartas mokytis portugalų. Ji nelengva, dar ir dabar studijos tę-

siasi. Bet tarsi kokia dovana už entuziazmą buvo galimybė iš tos kalbos versti Paulą Coelho, savaitinę šio rašytojo skiltį, spausdintą viename savaitraštyje, ir dalį vieno romano.

Esu vertėjas, taigi kalbos – darbo galimybė.

Mokamos kalbos praverčia dirbant ir žurnalisto darbą, pvz., renkant medžiagą kokiam pažintiniam tekstui ar šiaip akiračiui plėsti. Kai klausai muzikos ir supranti, apie ką dainuojama, irgi visai kitas dalykas.

Visiškai kitaip jautiesi šalyje, kurios kalbą moki. Nepamatai, nepajauti, neparagauji, nepaimi tiek, kiek galėtum duoti viešnagė, jei nemoki kalbos.

Svajoju išmokti dar vieną kalbą – prancūzų. Šįkart – jokių utilitarinių tikslų. Grynai dėl malonumo ją mokėti. O gal dėl malonumo mokytis.

Bet vis dėlto bus ir praktinės naudos. Neseniai italų spaudoje perskaičiau, kad kryžiažodžių sprendimas ir kalbų mokymasis – žodžiu, apkrova smegenims, drauge su kitais veiksniais atitolina visokias senatvės ligas.

Mokymasis – gyvenimo būdas

Edvardas Špokas LTV laidos „Labas rytas“ žinių vedėjas, M. Romerio universiteto doktorantas

Kiekvieną kartą, turėdamas laisvą minutę, ieškau naujų, man dar neatrastų dalykų. Mano kuprinėje visada yra knyga, dažniausiai profesinė. Mokymasis jau pasidarė mano gyvenimo būdas – dėstau universitete, mokausi doktorantūroje. Tai savęs realizavimas, naujų dalykų pažinimas ir pagaliau tai „nerealai“ įdo-

mu. Visada yra stimulus kuo daugiau sužinoti, kad būtų galima perteikti kitoms. Manau, tada dingsta abejingumas ir atsakymas „man vienodai šviečia“. Įdomiausia, kiek mokydamsis, domėdamasis pastebi naujovių, apie kurias net sunku pagalvoti. Tai neleidžia stovėti vietoje, juk tobulėjimui ribų nėra.

Mokausi, nes patinka

Ieva Urbonaitė naujienų portalo DELFI žurnalistė

Nuo šešerių metų mokausi muzikos, šiuo metu – skambinti pianinu. Man tai tiesiog malonumas, esu savotiškai priklausoma nuo mokymosi muzikuoti. Anksčiau grojau vargonais, tiesa, tai buvo formalus švietimas: kad nereikėtų mokėti

už pamokas, įstojau į aukštesniąją muzikos mokyklą. Dabar daugiausia mokausi pati, kai turiu „laisvų“ pinigų – samdau mokytoją. Greitai imsiuosi džiaz, man visiškai naujos ir nepažįstamos muzikos kalbos, o vasarą – sodyboje, kad niekas, net kaimynai negirdėtų – pamėginsiu išmokti groti bajaranu, kurį gavau dovanų.

Groju kasdien. Tam tikrai nereikia papildomų pastangų, gal net atvirkščiai, sunku būtų negroti. Kita vertus, naudingiau būtų mokytis užsienio kalbų nei muzikos, kuri yra skirta tik man pačiai, tačiau taip ir neprisiverčiu, nes kalboms neturiu valios.

Muzika – pats ekologiškiausias mokslas. Juolab kad groju vien sau. Na, gal ir kaimynams – netyčia. Manau, kad mano muzikavimas juos irgi nuteikia mokytis – tarkim, eiti į biblioteką ar išmėginti naują sporto rūšį. Vis dėlto anksti ryte ar vėlai vakare nepiktinaudžiauju jų kantrybe.

Praktiškai savo muzikos įgūdžių niekur nepanaudoju, tačiau tai padeda man geriau dirbti tiesioginį darbą. Mokymasis naujų kūrinių, kaip ir žurnalistika, leidžia prisiliesti prie anksčiau neišmėgintų dalykų, drausmina, ugdo gebėjimą susitelkti į kito žmogaus mintis, jausmus, požiūrį.

Pažinimas – didelis malonumas

Aurelija Razmaraitė TV3 „Žinių“ vedėja

Šiuo metu veikiau galėčiau sakyti, kad mokiausi, o ne mokausi. Dabar, dėl darbo specifikos, vis sunkiau pasiekti reguliarumą, šviestis tenka priešokiais – skaitau mokslo populiarinimo žurnalus, knygas, užsuku į kokią viešą paskaitą, žiūriu specialias televizijos laidas. Tuo mano lavinimasis ir baigiasi. Anksčiau buvau stropesnė – ne vienerius metus esu lankiusi anglų kalbos kursus, tiesa, dažniau individualiai. Neseniai su draugais ėmėmės keramikos pamokėlių, bet čia

esu reta viešnia – nelengva prisiderinti prie grupės. Šią vasarą buvo pagavęs įkvėpimas imtis ko nors visai naujo – domėjaisi įvairiais kursais: nuo tarptautinių santykių iki italų kalbos ar net apželdinimo. Bet visos idėjos dar laukia įgyvendinimo – paaiškėjo, kad man tinkamu metu kursų niekas neorganizuoja, o jungtis prie grupės ir lankyti kas trečią užsiėmimą – nedaug prasmės.

Sena tiesa, kad „kas ieško – tas randa“, vis dėlto ieškodama, kur mokytis, pasigendu koncentruotos informacijos apie suaugusiesiems rengiamas pamokėles, kursus, paskaitas ne diplomui, o savo malonumui. Trūksta ir įvairesnio laiko pasiūlos. Gaila – sportuoti galima surinkti grupes vos ne kas valandą, o mokytis norinčiųjų ne tiek daug. Vis dėlto sutinku, kad protui mankštinti, kaip ir kūno treniruotėms, reikia ne tik didelių valios pastangų, bet tai pirmiausia turi teikti malonumą. Kitaip naudos nebus.

Man pažinimas – didelis malonumas. Ypač dėl to, kad nebereikia įgyti dar vieno diplomo ar tapti rimta kokios nors srities eksperte. Prasminga yra tiesiog gilinti žinias, plėsti akiratį, lavinti vaizduotę, ypač mokytis užsienio kalbų, nes kiekviena nauja kalba atveria naują kultūrą ir didelę dalį pasaulio, aš jau nekalbu apie tai, kad tai tiesiog praktiška.

Yra ir kitų praktiškų dalykų. Kad ir šiemet nutariau sutvarkyti sodo aplinką, bet supratau, kad net nežinau, nuo ko pradėti. Taip gimė idėja apie apželdinimo kursą. Tiesa, juos dabar lanko brolienė, o man, matyt, teks juodas darbas – klausyti nurodymų ir įgyvendinti jos sumanymus. Bet kitą kartą aš atsi-griebsiu.

Mokymuisi amžius ne kliūtis

„Kai reikia pasirengti kokiai nors temai, einu į bibliotekas, rausiuosi archyvuose – aš tada laiminga: viską šalin numetu, visus rūpesčius, viską...“ – neskubriai, iš lėto, aiškiai tardama žodžius pasakoja Aldona Jagminienė. Trapi, inteligentiška, be jokios egzaltacijos, kartais būdingos pagyvenusiems žmonėms, kurie buvo išauklėti dar „smetoninės“ dvasios gimnazijose. Stulbina šios moters giedras veidas: galėjusios parklupdyti gyvenimo negandos nepaliko jokių tragiškų įspaudų, tik nusruvo jaukiomis raukšlėmis. Stulbina jos atkaklus noras mokytis: visą gyvenimą dirbusi pedagoge, dėstytoja, jau išėjusi į pensiją, baigė katechetų kursus, ėmė lankyti pagyvenusių žmonių – Trečiojo amžiaus universitetą, pramoko anglų kalbos, o pastaraisiais metais įniko į kompiuterį...

Išsipildęs jaunystės noras

Kad yra toks Trečiojo amžiaus universitetas, kuriame mokosi, bendrauja pagyvenę žmonės, sužinojusi iš kaimynės. Ėmė čia lankyti Sveikatos ir Savęs tobulinimo fakultetus, o netrukus Namų ūkio fakultete jau skaitė paskaitas studentams. Nors ne humanitarė, į Literatūros fakultetą, įsikūrusį kiek vėliau, atėjo jaunystės troškimo vedama. Mat jeigu ne nelemtos pokario istorijos aplinkybės, ponija Aldona būtų studijavusi filologiją. Bet universiteto durys užsi-

Trečiojo amžiaus universitetas (TAU) – savarankiška, savanoriška visuomeninė organizacija, savo veikla užtikrinanti vyresnio amžiaus žmonių geresnę socialinę integraciją į visuomenę. TAU filialai veikia visuose didesniuose Lietuvos miestuose bei kai kuriuose rajonuose: Panevėžyje, Kaune, Šiauliuose, Klaipėdoje, Visagine ir kt. Universitetui vadovauja rektorius prof. Medardas Čobotas.

trenkė, kai tik buvo sužinota, kad ji – tremtinių ir „buožių“ dukra, per didelius vargus ir „pažintis“ priėmė tiktai į Žemės ūkio institutą.

Ilgą laiką A. Jagminienė technikume dėstė biologiją ir buities kultūrą, rašydavo straipsnius į žurnalus. Išėjo į pensiją ir ėmėsi slaugyti iš tremties grįžusių ligotą motiną bei seserį. Tačiau neilgai. Pažįstamas, lankęs ligones, poniją Aldoną vis įkalbinėdavo: mums trūksta tikybos mokytojų, ir ne tokių, kad poterėlį vieną kitą pamokyti, o kad tikrai... Ir A. Jagminienė, iki to laiko niekada nedirbusi su mokyklinio amžiaus vaikais, ryžosi – ėmė pradinukus mokyti tikybos. „O Dieve, kaip man patiko. Ir vaikams: mokėjau visokių žaidimų, žaismingų užsiėmimų. Net tie, kuriems tėvai neleidavo, ateidavo. Bet jokių konfliktų neiškilo...“ – gyvai prisimena ponija Aldona. Vasarą, pasamdžiusi žmogų, kad prižiūrėtų ligones, ji dar ištrūkdavo į katechetų kursus. Ir juos baigė, nors iš visų besimokiusių pažymėjimus gavo tik 5 žmonės. Laukė paskyrimas, tačiau labiau pasiligojus mamai, teko atsisakyti mokyklos.

Neprožiška kasdienybė

Tai ir atėjimas į Trečiojo amžiaus universitetą nebuvo didelis šuolis. Į jo veiklą įsitraukė iškart. „Čia aš tęsiu savo pedago-

ginę veiklą“, – džiugiai sako A. Jagminienė, dabar – šio universiteto Literatūros fakulteto dekanė.

Fakultete, kaip ir visame universitete, daugiausia pedagogų, nors yra gydytojų, inžinierių, žurnalistų. Į Literatūros fakultetą du kartus per mėnesį susirenka apie 25 žmonės. Fakultete dirbama trimis kryptimis: renkama tautosaka, nagrinėjama pačių studentų parašyta kūryba, aptariami literatūros kūriniai, rengiami susitikimai su žymiais žmonėmis. Kino kritikas Skirmantas Valiulis, pakviestas pakomentuoti televizijos laidų, užuot užtrukęs 40 min., kaip buvo numatyta, su smalsiais studentais užsišnekėjo 2 valandas. O savo kūrybą skaitęs poetas ir filosofas Liutauras Degėsys, kaip sako ponია Aldona, nuo tol liko „mūsų šefu“ ir universitetui net išrūpino patalpas. „Mus domina ir jaunieji menininkai, kaip jie prasimuša į gyvenimą, tad buvome pasikvietę jauną poetę Sonatą Pauliulytę“, – pasakoja A. Jagminienė.

Įsimintinas buvęs Jurgos Ivanauskaitės romano „Placebas“ aptarimas. „Per pristatymą šią knygą nusipirkau, ji man paliko didelį įspūdį. Nežinau, kai kas nevertina, bet man tai beveik šedevras“, – prisipažįsta ponია Aldona.

Keliolika Literatūros fakulteto klausytojų rašo ir patys, fakultete rengiami savos kūrybos aptarimai. Apie tuos aptarimus dekanė kalba kiek savikritiškai: „Bandėm pakritikuoti, bet žmonėms sugenda nuotaika, dėl to dabar stengiamės akcentuoti geruosius kūrybos bruožus. Galima sakyti, tie mūsų kūrybos aptarimai – vienpusiški. Bet kai iškeliamė, kas gera, tai irgi žmonės skatina tobulėti.“

Kai kalbėjomės, dekanė gyveno dar vienu rūpesčiu – surasti rėmėjų ir išleisti Trečiojo amžiaus universiteto studentų kūrybos ir prisiminimų rinkinį. Daugelis universiteto studentų – sudėtingų, bet nepalaužtų likimų žmonės, išgyvenę nelengvas istorijos pervartas. „Jų prisiminimai irgi turi išliekamosios vertės, – įsitikinusi A. Jagminienė. – O skubėti reikia, nes mūsų kartos žmonės jau išeina...“

Susižavėjo kompiuteriu

Be užsiėmimų Trečiojo amžiaus universitete, A. Jagminienė dar lanko paskaitėles senjorams šv. Kryžiaus namuose, pradėjo mokytis dirbti kompiuteriu. „Labai labai norėjau, smalsu buvo. Kaip, atrodo, gali šitaip atsilikti nuo gyvenimo! Kompiuterius mums „paskolino“ Karo akademijoje. Internetą greit išmokau, taip pat rašymo, piešimo programas“, – vardija A. Jagminienė. O pirmas postūmis buvo toks. Pas poniją Aldoną į sodą kartą susirengę atvažiuoti seni klasės draugai dar nutarė aplankyti ir netoliese esantį Europos parką. Kadangi gido paslaugos brangios, ponია Aldona tarusi sau, kad pati galės pabūti už gidą, išsirusė į bibliotekas. Nieko gero tenai nesuradusi, paskambino Europos parko administracijai. Internete, atsakė, susirasit. „Tąkart anūkė padė-

jo – tikrai, viskas apie tuos eksponatus: nuo pradžios iki galo. Ir kaip tu nesusižavėsi! Pajutau, kaip tas kompiuteris reikalingas žmogui. Ir dabar nebenoriu pamesti, noriu mokytis dar toliau“, – sako ponია Aldona.

Prieš keletą metų Trečiojo amžiaus universitete ji dar turėjo progos pradėti mokytis anglų kalbos. Postūmis kibti į mokslus irgi buvo gana pragmatiškas: mokančiai lotynų, vokiečių ir prancūzų kalbas ponია Aldonai buvę neįauku, kad nesupranta gatvėse ir parduotuvėse mirgėte mirgančių anglišku užrašų...

Kai besikalbant ponია Aldona išsitaria, kiek jai gali būti metų, tylom aikteliu. Negaliu nepaklaust, nuo ko gi priklausu, kad vienas žmogus vos per kelias klases išsiritu, o kitas – net senatvėje nepraranda entuziazmo mokytis. „Nuo paties žmogaus priklausu, nuo temperamento, – paprastai ir taikiai atsako. – Sangvinikai daugiau domisi aplinka, greitesni, melancholikams – užtenka savęs. Ir nuo dirbto darbo priklausu, profesijos „atvirumo“ ar „uždarumo“. Neatsitiktinai mūsų studentų didžiama – pedagogai.“ Kiek patylėjusi paskui netikėtai priduria: „Yra ir siauresnio akiračio žmonių, kurie nelabai kuo domisi. Bet kiekviena siela vertinga. Ir tos paprastesnės – gal net vertingesnės...“

Šiek tiek istorijos

Pagyvenusių žmonių Trečiojo amžiaus universitetas (TAU) Lietuvoje buvo įkurtas prieš 10 metų gydytojų gerontologų, Eksperimentinės ir klinikinės medicinos instituto darbuotojų. Šis universitetas yra savarankiška, savanoriška visuomeninė organizacija, vyresnio amžiaus žmonėms padedanti neatitrūkti nuo „aktyviosios“, dirbančios visuomenės. Kaip pridera, turi įstatus, vėliavą, himną. Jau 10 metų kaip priimtas į Tarptautinę trečiojo amžiaus universitetų asociaciją (AJUTA). Dabar universitetui vadovauja vienas jo įkūrėjų, Lietuvos gerontologų ir geriatrų draugijos prezidentas, medicinos daktaras Medardas Čobotas.

1995 m. įsikūrė pirmieji – Sveikatos ir Ūkio fakultetai. Vėliau, klausytojų pageidavimu, steigėsi kiti. Per 10 metų filialai įsikūrė didesniuose miestuose ir kai kuriuose rajonuose. Universiteto klausytojai ne tik mokosi, bet ir padeda vieni kitiems susirgus, užklupus bėdai, kartu važiuoja į ekskursijas, kartu švenčia šventes ar tiesiog bendrauja.

Paklausta, ko gi svarbaus, būdama šiame universitete, išmoko, A. Jagminienė, buvusi universiteto studentė, dabar – Literatūros fakulteto dekanė, kiek patylėjusi ramiai, bet tvirtai išitaria: „Čia išmokau daugiau bendrauti su žmonėmis, išmokau būti tolerantiškesnė. Esu labai patenkinta, tai geriau, negu sėdėti prieš televizorių ir „pletkavoti“, kaip dažnai elgiasi mano amžiaus moterys...“

Alma Vijeikytė

ES Socrates suaugusiųjų švietimo programos galimybės

Dr. Edita Trečiokienė ES Socrates fondo Grundtvig ir Minerva programų koordinatore

Grundtvigo asmenybė

Europos Sąjungos Socrates/Grundtvigo suaugusiųjų švietimo programa pavadinta Nikolajaus Frederiko Severino Grundtvigo (1783–1872) vardu. Tai danų dvasininkas, rašytojas, filosofas, politikas, vienas pirmųjų Europos švietėjų, praktiškai įrodžiusių, kad suaugusiųjų švietimas gali pažadinti pilietinį, tautinį sąmoningumą ir įkvėpti sparčią visos šalies ekonominę sklaidą. Grundtvigo sukurta liaudies aukštosios mokyklos koncepcija buvo pagrįsta idėja, kad prasmingas mokymasis privalo būti prieinamas paprastam žmogui visą gyvenimą ir turi apimti ne tik žinias, bet ir pilietinę atsakomybę, asmeninę ir kultūrinę raidą.

Daugelis Grundtvigo idėjų tuomet atrodė anarchistinės. Jis tikėjo, kad paprastas žmogus geba kontroliuoti save ir dirbti bendram reikalui, kai aplinka yra draugiška ir skatinanti. Jis pirmasis iškėlė idėją kurti liaudies mokyklas suaugusiems, kad šie pajustų didesnę pasitikėjimą savimi, kad mokykla pažadintų žmonių pasididžiavimą nacionaline kultūra, keltų norą ir meilę mokymuisi. Šias idėjas perėmė Grund-

šandienos visuomenėje kiekvienam žmogui darosi būtina išsiugdyti gebėjimą mokytis visą gyvenimą, savarankiškai organizuoti savo mokymąsi, naudotis įvairių švietimo formų ir naujų informacinių bei telekomunikacinių technologijų teikiamomis galimybėmis. Vis svarbesnį vaidmenį šiame procese atlieka Grundtvigo programa.

tvigo sekėjai ir mokiniai. Liaudies aukštųjų mokyklų reikšmė Danijos visuomenėje atsispindėjo jau 1849–ųjų Konstitucijoje, kurios pataisas suaugusiųjų švietimo klausimu inicijavo pats N. F. S. Grundtvigas.

Šiandien danai sako, kad liaudies aukštosios mokyklos prikėlė Daniją tiek dvasiniam, tiek ekonominiam gyvenimui.

Grundtvigo programa suaugusiems ir suaugusiųjų švietėjams

Šiandienos visuomenėje kiekvienam žmogui darosi būtina išsiugdyti gebėjimą mokytis visą gyvenimą, savarankiškai organizuoti savo mokymąsi, naudotis įvairių švietimo formų ir naujų informacinių bei telekomunikacinių technologijų teikiamomis galimybėmis. Vis svarbesnį vaidmenį šiame procese atlieka Grundtvigo programa, kurios vienas iš tikslų – pagerinti galimybes mokytis visiems žmonėms, nepriklausomai nuo jų amžiaus, skatinti diskusijas apie mokymąsi visą gyvenimą, padėti skleisti gerą patirtį. Taip pat Grundtvigo programa skatina tarptautinį bendradarbiavimą mokymosi visą gyvenimą kontekste, Europos tęstinio švietimo plėtrą.

Grundtvigo suaugusiųjų švietimo projektų turinys aprėpia ir neįgaliųjų integraciją į visuomenę, socialiai apleistų gyventojų grupių švietimą, mokomųjų programų adaptavimą (pvz., kalbų, chemijos ir kt.), pedagogų kvalifikacijos kėlimą, naujų informacinių tinklų kūrimą, švietimo vadybos klausimus.

Siūlomos 4 pagrindinės *Grundtvig* programos veiklos formos:

- *Grundtvig 1* – bendradarbiavimo projektai;
– *Grundtvig 1.1.* – *Grundtvigo* mokymosi kursų projektai.
- *Grundtvig 2* – smulkūs bendradarbiavimo projektai, įtraukiantys mobilumą.
- *Grundtvig 3* – švietimo darbuotojų mobilumas: trumpi mokytojų kvalifikacijos kėlimo kursai.
- *Grundtvig 4* – tematiniai tinklai: pasikeitimas idėjomis apie suaugusiųjų švietimą bei projektų rezultatų sklaidą;

Grundtvig 4.1 – tematiniai *Grundtvigo* projektų sklaidos seminarai.

Neturintiems tarptautinių projektų patirties, rekomenduojame pradėti savo veiklą nuo *Grundtvig 2* – vadinamųjų „mažųjų“ projektų, arba *Grundtvig 3* – tobulinimosi kursų užsienyje, trunkančių vidutiniškai savaitei.

Grundtvig 2 projektų paraiškos teikiamos 2006 m. kovo 1 d.

Veiklos laikotarpis –

nuo 2006 m. rugpjūčio 1 d. iki 2007 m. liepos 31 d.

Grundtvigo projektuose gali dalyvauti suaugusiųjų mokymo centrų, viešųjų įstaigų atstovai, aukštųjų, profesinių mokyklų dėstytojai, dirbantys su suaugusiais, nevyriausybinių organizacijų lyderiai, socialiniai pedagogai, savivaldybių atstovai, bibliotekų, muziejų darbuotojai, vietos bendruomenės ir pan.

Projektų pavyzdžiai

Grundtvigo projektai gali atspindėti visą suaugusiojo žmogaus gyvenimo realybę. Tai jaunų motinų, buvusių kalinių grįžimas į visuomenę, pagyvenusių žmonių saviraiška, kaimo žmonių švietimas, tėvų švietimas, kartų bendradarbiavimas, švietėjų, dėstytojų, mokytojų kvalifikacijos tobulinimas, kompiuterinių įgūdžių įgijimas, naujų informacinių tinklų kūrimas ir pan. Čia pateikiami projektų pavyzdžiai padės geriau suprasti *Grundtvigo* projektų paskirtį.

Tėvų švietimas – sudedamoji suaugusiųjų švietimo dalis. *Grundtvigo* programos tėvų švietimo projektuose dalyvauja tokios nevyriausybines organizacijos ir viešosios įstaigos, pavz., „Tėvai prieš narkotikus“, Lietuvos sutrikusio intelek-

to žmonių globos bendrija, Pilietinių iniciatyvų centras, Lietuvos dailininkų sąjungos galerija „Meno parkas“.

Pastaruoju metu neretai pasireiškia tėvų priešiškus miestas ir rajonuose vykdomai mokyklų tinklo pertvarkai. Viena iš tokio nepasitenkinimo priežasčių – nepakankama informacija arba ji tiesiog tėvų nepasiekia. Kartais mokyklų kvietimas bendradarbiauti suvokiamas iškreiptai, t. y. tėvai įsivaizduoja, kad iš jų prašoma tik materialinės paramos. *Grundtvigo* projekto įgyvendintojai stengiasi keisti šį požiūrį. Tėvai, vaikai ir mokytojai drauge atlieka menines ir pedagogines užduotis, diskutuoja, dalijasi projekte dalyvaujančių užsienio kolegų patirtimi.

Vaikų tėvų su specialiais poreikiais skatinimas

Lietuvos visuomenė stokoja įgūdžių, kaip elgtis su neįgaliais. Protiškai neįgalių vaikų tėvai gėdosi savų vaikų, todėl jiems reikia pagalbos. Šią problemą mėgina spręsti *Grundtvigo* projekto rengėjai. Projekte dalyvauja partneriai iš šešių šalių. Parengti ir praktiškai įgyvendinami tėvų lavinimo moduliai: kaip tobulinti savo asmenybę, kaip išmokti bendrauti, kaip spręsti konfliktus, kaip planuoti karjerą, kaip padėti vaiko sklaidai ir kaip gauti informacijos.

Pažink mane, pažink save

Jauni žmonės siekia būti savarankiški, nepriklausomi. Jie buriasi į neformalias grupes pagal įvairius kriterijus: pomėgius, muzikinį skonį, aprangos stilių ir kt. Šiuos kriterijus galima įvardyti kaip išorinius, aiškiai matomus, bet šalia jų neišvengiamai susiformuoja ir vidiniai – specifinis elgesio modelis, kalbos būdas, bendras „priešas“ (policija, mokykla, globalizacija ir kt.). Suaugusieji dažnai neigiamai vertina tokias jaunimo grupes, jaučia joms priešiškus. Tokį požiūrį lemia informacijos apie jaunimo kultūros bruožus stoka. Kaip teigia Pilietinių iniciatyvų centras, vykdamas projektą šia tema, santykiai tarp „jaunimo“ ir „formalios suaugusiųjų“ kultūros yra komplikuoti dėl tarpusavio supratimo stokos. Tačiau atsakomybė dėl to dažniausiai suverčiama jaunimui. Šiuo projektu norima pabrėžti minėtų dviejų kultūrų tarpusavio supratimo, abipusio kompromiso idėją. Projekte dalyvauja jaunimas, mokytojai ir policininkai – žmonės, tiesiogiai susiduriantys su jaunimo grupėmis ir turintys galimybę spręsti kylančias problemas.

Darbo rinkos aktualijoms skirti projektai

Darbo rinkos, įsidarbinimo problemoms spręsti skirtus projektus įgyvendina Alytaus kolegija (projektas „Darbinimosi priemonės europiniu tarpkultūriniu aspektu“), Klaipėdos darbo rinkos mokymo ir konsultavimo tarnyba (projektas „Socialinio švietimo intervencinio projekto planavimo pagrindai suaugusiesiems kaimo vietovėse“), Alytaus apskrities

viršinininko administracija (kuruojamas projektas „Struktūriškai silpnų kaimo regionų moterys mokosi europietišškai“), Alytaus darbo rinkos mokymo ir konsultavimo tarnyba (projektas „Suaugusiųjų motyvavimo mokytis strategijos: integruojant Rytų, Centrinės ir Vakarų Europos patirtį“), Vilniaus juodosios keramikos centras (projektas „Paslėptasis menas“). Kiekviena institucija pagal savo darbo profilį ieško būdų, kaip padėti žmogui, atsidūrusiam ties bedarbystės riba ar netekusiam darbo.

Įdomų požiūrį, kaip padėti bedarbiams, pateikė Juodosios keramikos centras. Manoma, kad mokydamasis lipdyti, į molį panardinęs rankas, žmogus atsikrato įtampos, nerimo, kartu išmoksta puošti savo buitį taikomosios dailės darbais. Lipdydami bedarbiai pasakoja apie savo gyvenimą, mokosi anglų kalbos.

Lietuvos suaugusiųjų švietimo asociacija dalyvavo projekte „Suaugusiųjų, grįžtančių į aktyvų visuomeninį gyvenimą, pagrindinių įgūdžių ugdymas“ (ARKS – *Adult Returners Key Skills*), kurį koordinavo kolegės iš Škotijos Edinburgo universiteto. Projekte, kuris truko ketverius metus (vidutiniškai projektas vyksta 2 metus), dalyvavo suaugusiųjų švietėjai iš Estijos, Ispanijos, Olandijos ir Suomijos. Parengta mokojoji medžiaga, skirta tiems, kurie dėl įvairių priežasčių (ilgalaikės bedarbystės arba itin menkų pajamų, mažų vaikų, gyvenimo nutolusiose vietovėse, tam tikro laiko, praleisto įkalinimo įstaigose ir kt.) nutraukė mokymąsi dar vi-

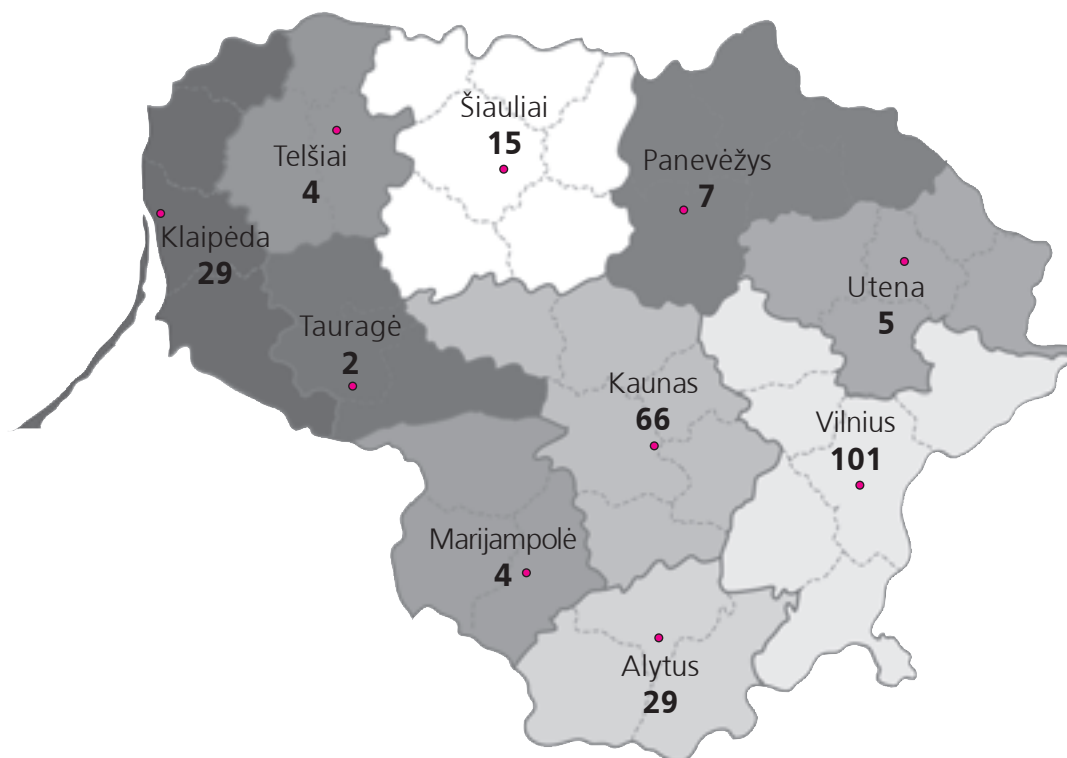
durinėje mokykloje ir dabar nori arba yra priversti vėl mokytis, kad galėtų sėkmingai įsiliesti į darbo rinką. Dažniausiai tai žemesnio išsilavinimo žmonės, priklausantys skurdo rizikos grupei, realūs arba potencialūs bedarbiai, sunkiau randantys drąsos ir jėgų grįžti prie mokslų.

Projektų rengėjų aktyvumas

Projektų aktualumą ir išliekamąją vertę lemia tinkamas pasirengimas, idėja, kuri aktuali Lietuvai ir kitoms Europos Sąjungos šalims. Daugumos projektų uždavinys – pasidalyti patirtimi su užsienio kolegomis. *Grundtvigo* programos decentralizuotai veiklai būdinga tai, kad projekto vykdytojai visą informaciją, susijusią su projekto veikla, gali gauti Lietuvoje, gimtąja kalba. Paraiškos vertinamos Lietuvoje, tačiau rezultatai derinami su šalių, dalyvaujančių projekte, nacionalinėmis agentūromis.

Kasmet analizuojamas *Grundtvigo* programos decentralizuotos veiklos pateiktų projektų geografinis aspektas, žiūrima, kuris Lietuvos regionas mažiausiai informuotas apie *Grundtvigo* programos galimybes. Pirmajame paveiksle pateikti duomenys apie 2001–2005 metais kovo 1 d. gautas *Grundtvigo* 2 paraiškas. Daugiausia projektų pateikė Vilniaus (101), Kauno apskričių (66) gyventojai, nors siekiama, kad visoms apskritims būtų atstovaujama lygiavertiškai. Vienodas Klaipėdos ir Alytaus apskričių institucijų paraiškų skaičius (po 29). Šiaurietėms pateikė 15, panevėžiečiai – 7 paraiškas.

1 pav. 2001–2005 m. kovo 1 d. Grundtvig 2 pateiktų paraiškų skaičius pagal apskritis

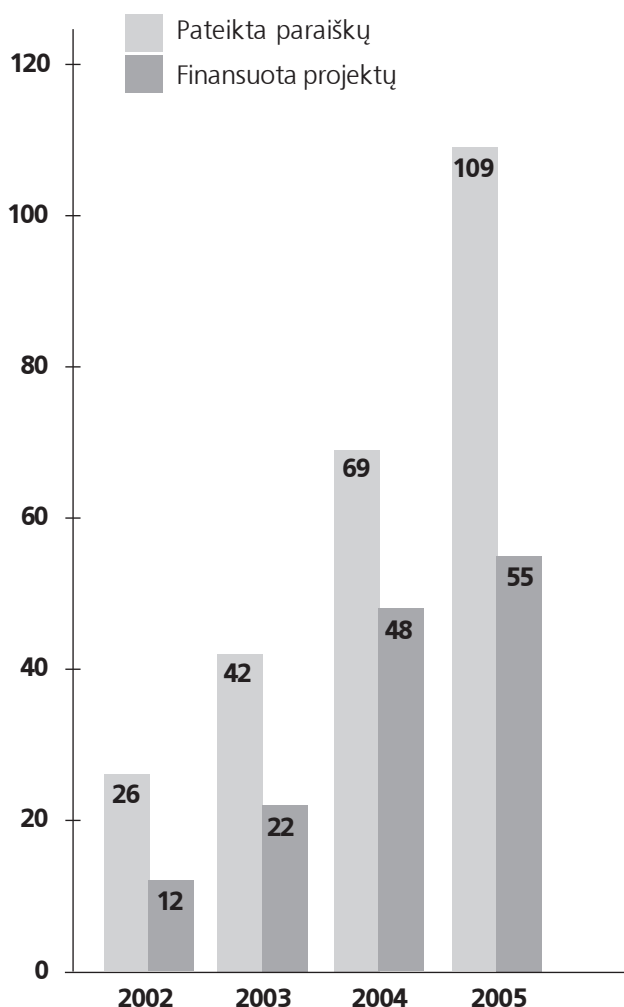

Dabar daugiausiai dėmesio skiriama Tauragės (pateiktos tik 2 paraiškos), Telšių (4), Marijampolės (4) ir Utenos (5) apskričių suaugusiųjų švietimui. Su partneriais (Lietuvos suaugusiųjų švietimo asociacija, Švietimo ir mokslo ministerija, Klaipėdos nevyriausybinių organizacijų centru) telkiama metodinė ir praktinė patirtis diskusijai su suaugusiais gyventojais apie visą gyvenimą trunkančio mokymosi perspektyvą, konkrečią naudą kiekvienam žmogui. Pasakojama apie *Grundtvigo* programos pagalbą skatinant vietos bendruomenes, valstybines įstaigas ir nevyriausybines organizacijas dalyvauti kultūrinėje veikloje, mokytis. Organizuojami informaciniai metodiniai seminarai, kur išsamiai paaiškinami *Grundtvigo* programos turinio ir organizaciniai klausimai (pavyzdžiui, kaip susirasti kursus internete, kaip pildyti paraiškas ir pan.)

2005 m. kovo 1 d. pateikta 109 *Grundtvig 2* paraiškos. Palyginus su kitomis naujosiomis Europos Sąjungos šalimis (jų 10), daugiau paraiškų pateikė tik per 40 mln. gyventojų

2 pav.

Grundtvig 2 projektų dinamika, 2002–2005 m.

turinti Lenkija (144). Peržvelgus kitų Europos šalių statistinius duomenis, pastebima, kad Austrijos, Belgijos, Danijos, Nyderlandų, Norvegijos, Švedijos, Suomijos ir kt. švietėjų institucijos mažiau įsilieja į *Grundtvigo* projektus. Mus lenkia didžiosios Europos Sąjungos šalys – Jungtinė Karalystė (139 projektai), Prancūzija (148), Ispanija (298) ir pan.

Nuo 2002 metų paraiškų skaičius Lietuvoje nuolat auga. Didėja ir Europos Sąjungos finansavimas, pavyzdžiui, *Grundtvig 2* projektams šiais metais gauta apie 100 tūkst. eurų daugiau nei 2004 metais.

Dabar vis daugiau dėmesio skiriama suaugusiųjų mobilumui. Sudaromos sąlygos tobulinti užsienio kalbą. Siekiama, kad ES būtų ne tik politikų, bet ir paprastų žmonių sąjunga.

Programos perspektyva

Ateinančius 2006-uosius Europos Komisija pavadino Europos dirbančiųjų mobilumo metais. 2007 m. bus paskelbti Europos lygių galimybių metai, 2008 m. – Europos tarpkultūrinio dialogo metai. Šios prioritetinės kryptys atspindės ir *Grundtvigo* programos perspektyvoje.

Lietuvoje šią vasarą sukurta *Grundtvigo* programos ateities darbo grupė, į kurią pakviesti įvairių švietimo institucijų atstovai: nevyriausybinių organizacijų, aukštųjų mokyklų, viešųjų įstaigų, Švietimo ir mokslo ministerijos ir mokymo centrų atstovai, kurie yra gerai susipažinę su *Grundtvigo* programa, pateikę reikšmingų projektų rezultatų. Grupės diskutuos apie ES *Grundtvigo* programos perspektyvą po 2006 m., teiks siūlymus Europos Komisijai.

EK svarsto *Grundtvigo* programos 2007–2013 m. perspektyvą. Numatoma padidinti dalyvaujančiųjų *Grundtvigo* veikloje kiekybę ir patobulinti kokybę.

Daugiau informacijos galima sužinoti

Socrates tinklalapyje www.socrates.lt arba konsultuojantis:

Europos Sąjungos *Socrates* programos koordinavimo paramos fondas
Geležinio vilko g. 12, LT-01112 Vilnius,
tel.: (8~5) 261 05 92, 212 24 81,
212 33 64, faksas (8~5) 249 71 37,

Edita Trečiokienė, *Grundtvig* ir *Minerva* koordinadorė,
el. paštas: grundtvig@socrates.lt;

Asta Kundreckaitė, *Grundtvig* asistentė,
el. paštas: grundtvigassist@socrates.lt

ES parama: nepraleiskime galimybių

Dr. Aurimas Morkūnas, Švietimo ir mokslo ministerijos Europos Sąjungos paramos koordinavimo skyriaus vedėjas

2005 m. rugsėjo–spalio mėnesiais baigėsi antrojo kvietimo teikti paraiškas finansinei paramai gauti pagal Lietuvos 2004–2006 m. bendrojo programavimo dokumento (BPD) 1.5, 2.4 ir 2.5 priemonės laikas. Prašomų lėšų suma kelis kartus viršija numatytas skirti lėšas. Tačiau pasigesta iš regionų siūlomų projektų, o Vilniaus ir Kauno institucijų pateiktiems struktūrinių fondų lėšomis finansuojamiems švietimo ir mokslo projektams atitenka net 85,6 proc. visų iki šiol skirtų paramos lėšų.

Šiame kvietime teikti paraiškas aktyviai dalyvavo ne tik bendrojo lavinimo ir aukštojo mokslo įstaigos, bet ir neformaliojo suaugusiųjų švietimo institucijos. Matyt, tai lėmė patobulintos paraiškų teikimo sąlygos ir praėjusių metų patirtis.

Šiomet aktyvesnės neformaliojo švietimo institucijos

Rugsėjo mėnesį gautos 278 paraiškos švietimo ir mokslo projektams vykdyti, kurioms prašoma per 281 mln. Lt Europos socialinio fondo paramos.

Paraiškos buvo teikiamos dviejų sričių projektams: vienais jų siekiama plėtoti mokymąsi visą gyvenimą, kitais – skatinti mokslinius tyrimus gerinti aukštos kvalifikacijos specialistų rengimą.

Daugiausiai paraiškų sulaukta iš Vilniaus ir Kauno apskričių švietimo įstaigų. Aktyvesni nei pernai buvo Klaipėdos, Šiau-

lių, Panevėžio ir Utenos apskričių pareiškėjai. Likusieji regionai menkai pasinaudojo galimybe pritraukti investicijų į švietimo sritį.

Moksliniams tyrimams, eksperimentinei plėtrai ir aukštos kvalifikacijos specialistams rengti buvo pateiktos 99 paraiškos, kurių prašoma paramos suma viršijo 114 mln. Lt. Nors daugiausia paraiškų pateikė universitetai ir mokslinių tyrimų įstaigos, šiais metais paramos paprašė ir asociacijos bei verslo įmonės.

Džiugu, kad šiais metais konkurse aktyviai dalyvauja ne tik bendrojo lavinimo ir aukštojo mokslo įstaigos, bet ir neformaliojo suaugusiųjų švietimo institucijos. Matyt, tai lėmė patobulintos paraiškų teikimo sąlygos ir praėjusių metų patirtis.

Mokymosi visą gyvenimą plėtrai buvo pateiktos 179 paraiškos, kurių bendra prašoma paramos suma – per 166 mln. Lt. Tai pusantrą karto viršija paramos sumą, planuojamą paskirstyti profesiniam

mokymui, studijų kokybei gerinti, kelti mokytojų ir dėstytojų kompetenciją, lavinti moksleivių bei suaugusiųjų verslumo įgūdžius ir kitiems svarbiems švietimo uždaviniams spręsti.

Per pirmąjį šaukimą, suaugusiųjų švietimo plėtrai buvo pateikta daug mažiau projektų negu profesiniam rengimui ir mokytojų kvalifikacijos tobulinimui. Minėtini trys šios srities projektai buvo gerai parengti ir gavo paramą. Tai Andragogų praktikų tęstinio kvalifikacijos tobulinimo modelio sukūrimas ir įgyvendinimas (Lietuvos suaugusiųjų švietimo asociacija), Suaugusiųjų mokymo galimybių plėtra: andragoginės literatūros portfelis (Švietimo ir mokslo ministerija), Mokymo formų ir programų priartėjimas prie skirtingų suaugusiųjų grupių poreikių (Akmenės r. savivaldybės Suaugusiųjų mokymo centras).

Atrodo, kad šiomet suaugusiųjų švietėjams gali tekti didesnė ES struktūrinių fondų parama. Vien neformaliojo suau-

gusiųjų švietimo įstaigos 2005 metais pateikė 18 projektų. Kiek ir kokiems projektams bus skirta lėšų, paaiškės iki 2006 m. vasario mėnesio. Projektai bus pradėti įgyvendinti ne anksčiau kaip 2006 m. kovą.

Lėšų poreikis infrastruktūros plėtrai šešis kartus viršija galimybes

Švietimo ir mokslo infrastruktūros plėtros projektams vykdyti gavome pusantro karto daugiau paraiškų nei tuo pat metu pernai. Šiems projektams prašoma per 837 mln. Lt Europos regioninės plėtros fondo paramos. Prašoma paramos suma yra dvigubai didesnė negu pernai ir beveik šešis kartus viršija šioms projektams remti numatytas lėšas – 141,4 mln. Lt.

Turimų paramos lėšų užteks tik kas šeštam projektui, tad paraiškų vertintojų ir projektų atrankos komiteto laukia sudėtingas uždavinys – atrinkti geriausius, nors visi gauti projektai yra svarbūs savo regionui ar konkrečiai švietimo, studijų ar mokslo sričiai.

Didžiąją dalį (57 proc.) paraiškų šiais metais vėl pateikė Vilniaus ir Kauno apskričių institucijos, gerokai aktyvesni nei

pernai buvo Klaipėdos, Panevėžio, Alytaus, Marijampolės, Tauragės ir Telšių apskričių pareiškėjai. Jie pateikė dvigubai daugiau paraiškų.

Daugiausiai projektų pateikė profesinio rengimo įstaigos, aukštosios mokyklos ir mokslinių tyrimų įstaigos, kurios dažniausiai paramos prašo bazinei įrangai atnaujinti, naujai mokymo ir tyrimų basei sukurti bei infrastruktūrai plėtoti.

Bendrojo lavinimo mokyklų paraiškėmis paramos prašoma mokykloms modernizuoti: kurti patrauklią mokymosi aplinką, gerinti mokymo bazę ir ugdymo sąlygas. Modernizuojant mokyklas, tikimasi sumažinti anksti mokyklas paliekančių moksleivių skaičių, padidinti visų moksleivių mokymosi motyvaciją. Keletą projektų pateikė savivaldybės, siekdamos spręsti panašias problemas visose rajono ar miesto mokyklose.

Įkalinimo įstaigoms reikia paramos įrengti praktinio mokymo bazes, kuriose nuteistieji galėtų mokytis tam tikros profesijos. Turėdami profesinių įgūdžių, nuteistieji po įkalinimo galėtų lengviau integruotis į visuomenę.

Kiti pareiškėjai prašo paramos naujiems neformaliojo švietimo centrams steigti, pedagoginių ir psichologinių tarnybų darbui gerinti, pritaikyti mokymo bazę fizinei negaliai turinčių asmenų mokymosi poreikiams ir kt.

gebėjimus įgyti ir pritaikyti tarptautinio lygio mokslo žinias, reikalingas verslui ir pramonei.

Ministerija taip pat administruoja dalį lėšų 1.5 priemonei – „Darbo rinkos, švietimo, profesinio rengimo, mokslo ir studijų institucijų bei socialinių paslaugų infrastruktūros plėtra (papildanti ESF remiamas priemonės)“. Pagal šią priemonę modernizuojama mokymosi aplinka, atnaujinama įranga, diegiamos informacinės technologijos.

Pateiktos paraiškos bus vertinamos ir atrenkamos tris mėnesius, o projektai įgyvendinti ne anksčiau kaip 2006 m. kovo mėnesį.

Regionai neturėtų snausti

Nors šiuo metu paskirstyta beveik 44 proc. švietimui ir mokslui skirtų ES struktūrinių fondų lėšų, kaip jau minėjau, regionai tinkamai neišnaudoja esamų galimybių. Pagrindinė parama atitenka aktyviausiems Vilniaus ir Kauno regionams.

Taip dar labiau didinama praraja tarp didžiausių Lietuvos miestų ir likusios šalies dalies.

Šiuo metu Vilniuje ir Kaune struktūrinių fondų lėšomis finansuojamiems švietimo ir mokslo projektams atitenka net 85,6 proc. visų iki šiol skirtų paramos lėšų (219,4 mln. Lt), tuo tarpu Panevėžio, Telšių ir Utenos apskritys gauna atitinkamai 0,2, 0,6 ir 0,8 proc. visos paramos. Kiek geresnė padėtis yra Šiaulių apskrities švietimo sektoriuje, kuriam skirta 7,9 proc. paramos.

Daugiau lėšų į atokesnius nuo sostinės regionus ateis per valstybinių institucijų vykdomus nacionalinius projektus. Bet regionai galėtų būti aktyvesni, siekdami pritraukti jiems reikalingų investicijų.

Į švietimo ir mokslo ministerijos skirstomą ES paramą gali pretenduoti savivaldybės, viešojo administravimo įstaigos, švietimo, profesinio mokymo, profesinio informavimo ir konsultavimo institucijos, aukštosios mokyklos, mokslinių tyrimų įstaigos, viešosios įstaigos, ekspertinės institucijos ir kt.

Skaitytojams primename, kad švietimo ir mokslo ministerija administruoja ES struktūrinių fondų lėšas, skirtas įgyvendinti tris dviejų BPD prioritetų priem

2 prioriteto 2.4 priemonei
visą gyvenimą plėtra“ skirta plėtoti švietimo, profesinio mokymo, mokslo ir studijų sektorius taip, kad būtų sukurtos tinkamos sąlygos mokytis visą gyvenimą.

2 prioriteto 2.5 priemonei
jų išteklių kokybės gerinimas mokslinių tyrimų ir inovacijų srityje“ skirta didinti mokslininkų ir kitų mokslo darbuotojų

Mokykla, kurią galima baigti nė karto joje neapsilankius

Vilniaus Ozo vidurinės mokyklos direktorius A. Daubaras (centre) tiki nuotolinio mokymosi projekto sėkme.

Nors ir internetinės, pamokos privalomos

„Mūsų projekto ir eksperimento esmė – informacinių komunikacinių technologijų panaudojimas mokymui modernizuoti. Tikslas – suteikti lavinimosi galimybę tiems, kurie negali įgyti išsilavinimo įprastu būdu mokykloje“, – sako Albinas Daubaras, Ozo vidurinės mokyklos direktorius. Ši mokykla vienintelė Lietuvoje, pagrindinį ir vidurinį išsilavinimą teikianti ne tik tradiciniu, bet ir nuotoliniu būdu.

Tapti „nuotolinuku“, taip savo mokinius švelniai vadina Ozo vidurinės mokyklos pedagogai, gana paprasta. Teikia atsiversti mokyklos interneto svetainę ir, susisiekti nurodytais telefonais. Atsakingi už nuotolinį mokymą pedagogai supažindins su mokymosi sąlygomis, paskirs mokytoją kuratorių, suteiks asmeninį slaptažodį, ir jūs jau mokinsys. Nei mokinių gyvenamoji vieta, nei am-

žius neribojami. Vienintelė sąlyga – turėti priėjimą prie kompiuterio. Su mokykla mokinsys dar sudaro sutartį, kaip ir įprastoje mokykloje.

Internetinės pamokos privalomos. Sudaromas pamokų tvarkaraštis su nustatytu pamokų skaičiumi per savaitę. Kiekviena pamoka turi savo struktūrą. Teorinė kurso medžiaga pateikiama svetainėje, o specialias užduotis, skirtas tai dienai, parengia mokytojai. Mokinsys skaito teorinę medžiagą, o paskui dar atlieka savikontrolės užduotis. Ozo vidurinės mokyklos mokytojai, kurie kūre nuotolinio kurso medžiagą, sukūrė ir savikontrolės užduotis, kad mokinsys pats pasitikrintų, ar teisingai suprato teorinę medžiagą. Jeigu savikontrolės užduotys atliktos sėkmingai, vadinasi, jis įgijo bent minimumą žinių ir gali pradėti vykdyti mokytojo užduotis. Atlikęs jas išsiunčia mokytojui. Mokytojas per 1–15 minučių jas gauna, vertina, recenzuoja ir išsiunčia atgal.

Ar įsivaizduojate tokią vidurinės mokyklos klasę, kurioje vienu metu mokytųsi ir tolimojo plaukiojimo jūreivis, ir Airijoje plušantis mūsų tautietis, ir Lietuvos sostinės gyventojas? Tokia klasė jau trečius metus veikia Vilniuje, Ozo vidurinėje mokykloje, kurioje pagrindinį ir vidurinį išsilavinimą galima įgyti nuotoliniu būdu. Baigiamųjų klasių mokiniai ruošia tokias pat pamokas, rašo kontrolinius kaip ir jų bendraklasiai, lankantys įprastas klases. Dvyliktokai šiemet laikys tokius pat brandos egzaminus.

Nuotoliniu būdu besimokantis mokinsys iš esmės turi tą patį krūvį kaip ir įprastinėje klasėje, jam taikomi tie patys atitinkamų klasių ugdymo standartai. Užduotys atliekamos, su mokytoju konsultuojamasi, bendraujama internetu naudojantis itin patogia, specialia komunikacine sistema. Tokia interneto sistema (*Web ct*) mokyklai nemokamai leido naudotis Vilniaus universiteto Nuotolinio mokymo centras.

Mokytojai savo mokinių niekada nėra matę

Nuotolinio mokymo eksperimento ištaikos buvo mokyklos pedagogų parengtas X klasės išlyginamasis kursas mokiniams, kurie mokyklą buvo metę, o paskui apsigalvojo ir nutarė grįžti. Kadangi tokios klasės paklausa netikėtai buvo didžiulė, susirinko daug mokinių, susibūrusi mokytojų entuziastų grupė parengė

projektą „Nuotolinio mokymo kursas XI–XII vidurinės mokyklos klasėms“, kuriam skirta ES parama.

Kaip į mokymą nuotoliniu būdu reagoavo Ozo vidurinės mokyklos mokytojai? „Iš pradžių gąsdino tos technologijos“, – atvirai prisipažįsta prie mūsų su direktoriumi pokalbio prisidėjusios pedagogės: geografijos ir ekonomikos mokytoja metodininkė Genovaitė Kynė bei dvi lituanistės, vyr. mokytojos – Jurgita Petrauskaitė ir Vilda Skairienė.

Kaip pasakoja mokytojos, specifines užduotis nuotoliniu būdu besimokantiems mokiniams jos rengia pačios, kartais derina ir su užduotimis, naudojamomis per pamokas įprastose klasėse. „Užduotis privalome adaptuoti mokymo specifikai, pritaikyti interneto technologijoms. Atrodo, per trejetą metų tą mes išmokome daryti...“ – įsiterpia direktorius.

Dauguma užduočių susijusios su internetu. Pvz., mokiniai gauna užduotį pasidomėti Statistikos departamento duomenimis internete, nubraižyti grafikus ir pan. Reikiamų literatūros kūrinių paprasta susirasti internete, o jei nėra – nusiunčia mokytojai. „Dabar skaitome „Hamletą“ ir tik vienas iš 40 mano mokinių buvo parašęs, kad neturi šito kūrinio, o visi kiti skaitė. Atsakymai į teksto suvokimo klausimus – kuo puikiausi“, – giria savo mokinius lituanistė Vilda.

Kai kurie mokiniai, mokęsi nuotoliniu būdu, šiemet nutarė sugrįžti į tradicinę klasę ir baigti vidurinę mokyklą. Tačiau didžiulios savo mokinių mokytojai niekada nėra matę. „Trečius metus pas mus mokosi šiaurietė, moteris su regėjimo negalia. Nors niekada nesu jos mačiusi, bet bendraujame labai šiltai, jaučiu itin artimą ryšį“, – pasakoja mokytoja Genovaitė. Jos kolegė mokytoja Jurgita priduria, kokie nuostabūs būna šiaurietės laišakai, kaip visos jų laukia.

Vienintelis šansas

Šiais metais nuotoliniu būdu mokosi 110 mokinių. Veikia viena X, dvi XI ir pirmą kartą – viena XII klasė. Tose pačiose kla-

sėse kartu mokosi ir neturintys 18 metų mokiniai, ir suaugusieji, kadangi, kaip pasakoja mokyklos direktorius, atskirti nėra prasmės – jie nekontaktuoja, virtualioje aplinkoje dirba savarankiškai. Dauguma mokinių – suaugusieji, gal tik 15–20 proc. nepilnamečių. Pastarieji išimties tvarka dėl ypatingų aplinkybių yra gavę leidimus iš savivaldybės mokytis nuotoliniu būdu.

Yra dar viena grupė mokinių, kuriems sudarytas modulinio mokymo kursas. „Iš Lietuvos mokytis į Italiją yra išvykusi gimnazistų grupė. Kadangi jie nenori prarasti ryšių su Lietuva, mes esame paruošę modulinį lietuvių kalbos ir Lietuvos istorijos kursą. Greta privalomų dalykų itališkoje gimnazijoje jie dar mokosi Lietuvos istorijos ir lietuvių kalbos. Baigę jie gaus pažymą, liudijančią, kad baigė šio modulio kursą“, – pasakoja mokyklos direktorius A. Daubaras.

Beveik ketvirtadalis suaugusių mokinių gyvena ir dirba užsienyje: Italijoje, Ispanijoje, Airijoje. Tai vadinamieji „ekonominiai emigrantai“. Nuotolinis mokymasis jiems – bene vienintelis šansas tęsti kažkada Lietuvoje pradėtą pagrindinį ar vidurinį mokymą. Kaip sako A. Daubaras, nuotolinio mokymo paskirtis – suteikti galimybę lavintis tiems, kurie be šitokio būdo veikiausiai nutrauktų mokymąsi. Pavyzdžiui, šiuo metu virtualioje Ozo vidurinėje mokykloje mokosi jūreivis, dirbantis laive, kuris plaukioja po visą pasaulį.

Tačiau ar Lietuva privalo išvykusiuosius globoti ir dar suteikti jiems išsilavinimą? „Lietuva savo tautiečiais turi rūpintis bet kokioje situacijoje, – nedvejodamas atsako Ozo vidurinės mokyklos direktorius. – Kita vertus, jeigu asmeniui suteikiama galimybė įgyti lietuvišką išsilavinimą, didesnė tikimybė, kad jis grįš, kad turės už ko kabintis čia. O jeigu jis nutraukia ryšius baigęs VIII klases, tai ką veiks grįžęs čia? Dirbs šlavėju? Kita vertus, reikia suprasti, kad tie žmonės moka mokėsi į ES šalių biudžetą, iš to biudžeto Lietuva irgi kažką gauna. Galiausiai jie čia kažkada dirbo, investavo

į socialinį draudimą, jie turi teisę į pagrindinį ar vidurinį išsilavinimą.“

Išskyrus „nestacionarumą“, nuotolinis mokymasis – lygiai toks pat kaip tradicinėje mokykloje: tos pačios klasės, tie patys standartai, tiek pat pamokų, tie patys reikalavimai, tiek pat kontrolinių darbų. Šiemet pirmą kartą Ozo vidurinės „nuotolinukai“ dvyliktokai laikys brandos egzaminus kartu su kitais mokiniais. Jeigu juos išlaikys, mokykla išduos atestatą.

Tie, kurie ryžtasi mokytis nuotoliniu būdu, turi nusiteikti, kad nemažai teks papildyti savarankiškai. Įdomu, kokių motyvų vedami suaugę žmonės, jau galbūt kadaise metę mokslus, prisiverčia mokytis tokiu neįprastu būdu? „Taip, tie, kurie pasirinko nuotolinį mokymosi būdą, turi turėti labai stiprią valią ir turi būti labai motyvuoti, – sako A. Daubaras. – Mūsų produktyvumas nėra didelis. Tik 40 proc. mokinių baigia klasę su teigiamais pažymiais. Tačiau tarp kitų šalių atrodo, kad mes itin gerai. Pas mus lankėsi svečiai iš Austrijos ir Švedijos, kurie negailėjo komplimentų mūsų nuotolinio mokymo sistemai. Jie pripažino, kad jų šalyse standartus įvykdo tik 16 proc. mokinių.“

Kaip sako direktorius, svarbu, kad Lietuvoje norintiesiems šansas suteikiamas. O ir tų motyvuotų vis daugėja. Anot direktoriaus, daug žmonių ateina prisipirti darbdavių, nes jiems iškelta sąlyga – arba vidurinis išsilavinimas, arba tavo vietą užims kitas...

Mokyklos vadovas nė kiek neabejoja nuotolinio mokymo nauda ir ateitimi. „Pamąstykim, kiek laiko į vakarinę mokyklą piko metu važiuoja vilnietis? Kelionėje sugaišta mažiausiai valandą ar dvi. O jeigu mokytųsi nuotoliniu būdu, per tas valandas, sėdėdamas namie, jis atliktų namų užduotis. Kita vertus, mokiniams nereikia pirkti vadovėlių, kanceliariinių prekių. 30 litų per mėnesį už internetą – visas mokėstis. Tai racionalu, patogu ir skatina šalies informacinių technologijų plėtrą“, – įsitikinęs A. Daubaras.

Alma Vijeikytė

Suaugusiųjų švietimas Lietuvoje 1918–1926 metais

Smalsu atsigręžti atgal: nuo ko gi viskas prasidėjo? Kaip buvo anuomet? Istorija – ar ji būtų žmogaus, ar tautos, ar tikrai kokio reiškinio – gali nuteikti netgi smagiai. Praėjusio šimtmečio suaugusiųjų švietėjų ir savo šiandieninių darbų palyginimas gali padėti mums geriau suprasti, kaip toli esame pažengę.

„Suaugusiųjų švietimo“ leidėjams kaip tik į rankas pateko Vilniaus pedagoginio instituto istorijos specialybės 1991 m. penktakursio Kęstučio Tomkaus diplominis darbas „Suaugusiųjų švietimas Lietuvoje 1918–1926 metais“ (vadovė, profesorė Aldona Gaigalaitė).

Šiame žurnalo numeryje pradedame spausdinti ištraukas iš šio diplominio darbo, nušviečiančio minėto laikotarpio suaugusiųjų švietimo situaciją.

Vakariniai suaugusiųjų kursai

Pagrindinė suaugusiųjų švietimo priemonė Lietuvoje 1918–1926 m. buvo vakariniai suaugusiųjų kursai prie pradžios mokyklų. <...> Be vakarinių kursų, Lietuvoje dar veikė ir šventadienio kursai, taip pat specialūs vakariniai kursai, kur, be pradinių žinių, lankytojai gaudavo kurios nors specialybės žinių.

<...> Suaugusiuosius imta šviesti dar mūsų šimtmečio pradžioje. Tiesa, tą darbą dirbo pavieniai entuziastai. Viena iš jų – Gabrielė Petkevičaitė–Bitė. Dar 1910 m. ji švietė liaudį, bendradarbiaudama su knygnešiais. Persikėlus jos šeimai gyventi į Puziniškį (Panevėžio r.), ji organizavo apylinkės žmonių mokymą per knygnešį Antaną Bataitį: „Aš prirašydavau sąsiuvinuose raides, o jis, tai yra A. Bataitis, išnešiodavo.“ Savo nepažįstamus mokinius Bitė nemokamai

Gabrielė Petkevičaitė–Bitė (1861-1943)

per A. Bataitį aprūpindavo elementoriais, sąsiuviniais, rašalu, plunksnomis. Prirašyti sąsiuviniai būdavo parnešami atgal į Puziniškį. Bitė vėl įrašydavo užduotis, prisitaikydama prie kiekvieno moki-

nio lygio, atspindinčio jo atliktame darbe. <...> Geriausi mokiniai metų pabaigoje būdavo premijuojami. Mokiniam nebuvo žinoma, kas jų mokytoja. <...>.

Kaizerinės okupacijos metais 1917 m. lapkričio 23 d. Bitė Puziniškyje atidarė šventadienius suaugusiųjų kursų, siekdama pamokyti neraštingą Smilgių apylinkės jaunimą. <...> suaugusiųjų švietimas plačiai buvo svarstomas 1913 ir 1918–1919 m. įvykusių Rusijos kooperatinių suvažiavimuose, kuriuose dalyvavo ir lietuvių atstovai. Revoliucinio judėjimo paveikti ir kai kurie liberalesni dvarininkai – kaip V. Zubovas, organizavo mokyklas ir vakarinius kursus kumečiams.

<...>

Kaip atrodė Bitės kursai? Į juos sukviesti jaunimą jai nebuvo sunku: „Mokytis noras pasirodė mūsų jaunuomenės neapsakomas. Turiu iš viso 44 kėdes, kurias galiu duoti mokiniams sėdėti, bet jau visos užimtose. Du dideli valgomojo kambario stalu apsėsti ir vienas koridoriuje ties plačiai atidarytomis durimis, kad ir ten sėdintieji mokiniai mano balsą girdėtų...“ Kursus lankė apie 70 žmonių.

Kursų materialinė bazė buvo labai menka. Mokytoja turėjo 1,5x1,5 m Europos žemėlapių ir atlasų, kuriuos panaudodavo skaitymo, geografijos ir istorijos pamokose. Elementorius, vadovėlius, netgi rašymo priemones mokiniams parūpindavo pati Bitė. <...>

„Bitė mokinius suskirstė į 2 grupes – į vieną grupę atskyrė tuos, kurie nemokėjo skaityti, į kitą tuos, kurie mokėjo“, – prisimena buvusi kursų dalyvė A. Bučaitė–Čepienė. Pirmoji grupė gauda-

vo vienokias užduotis, o antroji – kitokias. „Pamokos būdavo tik sekmadieniais. Jeigu pasitaikydavo šventė savaitės vidury, tai taip pat būdavo pamokos. Tačiau pagrindinis mokymosi laikas buvo žiema“ (S. Juzėno pasakojimas). Pamokos vykdavo nuo pusės trečios iki devynių valandų vakaro. Kursai buvo nemokami. 1919 m. G. Petkevičiutei išvykus mokytojauti į Panevėžį, kursai buvo nutraukti. <...>

<...> Suaugusiųjų švietimu tuo metu rūpinosi ir Katalikų bažnyčios dvasininkai. Nuo 1915 m. Šiauliuose buvo įkurta Lietuvos progimnazija, kurios bute buvo atidaryti vakariniai kursai suaugusiam jaunimui. 1918 m. Marijampolėje buvo įsteigta mišrioji „Žiburio“ gimnazija. <...> Organizuoti kursai buvo taip pat ir Seinuose. 1919 m. Kražiuose prie gimnazijos pradėjo veikti vakariniai kursai suaugusiesiems, kuriuose mokoma tikybos, lietuvių kalbos, aritmetikos, gamtamokslis, Lietuvos istorijos, Lietuvos geografijos, pasaulio geografijos, fizikos, psichologijos, dailės ir piešimo. <...>

<...>

Lietuvos Respublikos vyriausybė suaugusiųjų švietimui daugiau dėmesio ėmė skirti 1919 m. pabaigoje, kai lapkričio 11 dieną buvo įkurta Švietimo ministerija, o 1920 m. pradžioje prie jos įkurtas Pradžios mokslo departamentas, kuriame buvo sudarytas Suaugusiųjų mokyimo skyrius. Jis iš esmės ir rūpinosi visais suaugusiųjų švietimo reikalais. Skyriaus vedėjui buvo paskirta mėnesinė alga – 1 200 auksinų (visiems metams – 14 400 auksinų). Sudarytas planas, kaip organizuoti kursus. <...>

<...>

Skirtinguose Lietuvos rajonuose kursai buvo organizuojami gana įvairiai. Vienuose beraščiai ir mažaraščiai buvo mokomi bendrųjų disciplinų, kituose mokėsi žmonės, jau truputį prasilavinę.

<...>

Švietimo ministerijos parengta suaugusiųjų kursų programa dažnai trukdyda-

vo mokytojams dirbti savarankiškai, įdomiau pasiruošti pamokoms, labiau sudominti kursų lankytojus. Toje programoje buvo reikalaujama, kad visuose kursuose būtų dėstoma vienodai. Tai turėjo neigiamų pasekmių. Dažnai dėl tos privalomos programos kursai iširdavo arba sumažėdavo jų lankytojų skaičius. <...>

Švietimo ministerijos programoje, skirtoje suaugusiųjų kursams, nebuvo atsižvelgta į tai, kad suaugusiųjų švietimas skiriasi nuo vaikų mokymo. Dauguma mokytojų specialaus pasiruošimo darbui su suaugusiais neturėjo ir dirbo su jais kaip ir su vaikais. <...>

Opi problema buvo ir atlyginimas mokytojams už darbą su suaugusiais. Pagal Pradžios mokslo departamento aplinkraščių Nr. 2928 (1919.II.6) buvo nustatytas toks atlyginimas už darbą suaugusiųjų kursuose: jei juos lankys 10–20 asmenų, tai kiekvienai pamokai skiriama 3 auksinai, jei daugiau kaip 20 – 4 auksinai. Tai, aišku, labai mažas atlyginimas už nelengvą vakarinį darbą, ir dauguma mokytojų buvo tuo nepatenkinti.

<...> Ukmergės vasaros kursų klausytojų susirinkime 1922 m. liepos 26 d. buvo pareikalauta, kad už darbo valandą suaugusiųjų kursuose būtų mokama po 25 auksinus.

<...>

Kalbant apie suaugusiųjų švietimą, reikia paminėti ir šventadienius kursus. Juose buvo rekomenduojama dalykus dėstyti paskaitų-pasikalbėjimo būdu, paskaitose gvildinti aktualesnius klausimus. Daugiausia jie buvo steigiami privačių asmenų ir organizacijų pastangomis. Vieni geriausių šventadienių kursų buvo Puziniškyje (Panevėžio r.), kuriuos rengė G. Petkevičiutė-Bitė. Savo kursų turinį ji tvarkė pagal savo principus, sudarydama tokią programą: lietuvių kalba – 8 pamokos per mėnesį, aritmetika – 8, gamtos mokslas – 8, geografija – 4, istorija – 4, higiena – 4, žemės ūkis – 4, gyvulininkystė – 4, veterinarija – 4.

Tuo tarpu pradinių mokyklų mokytojai, dėstydami lietuvių kalbą, skaičiavimą, tėvynės pažinimą, istoriją ir gamtą, kursuose vadovavosi pradinės mokyklos programa. <...>

Kursai veikė sekmadieniais nuo 16 iki 21 valandos. Mokslo metų pradžioje kursuose mokėsi 11 vaikų ir 2 mergaitės. Mokinių amžius buvo nuo 16 iki 25 metų: 6 iš jų buvo ūkininkų vaikai, 7 darbininkai, tarp jų vienas siuvelėjas. Pagal išsilavinimą kursų lankytojus Bitė suskirstė taip: 1 – baigęs liaudies mokyklą; 3 – mokėsi jos kursuose okupacijos metu; 3 – lankę liaudies mokyklą; 1 – mokėsi namie su mokytoju; 2 – mokėsi iš savęs; 2 – analfabetai. Gruodžio mėnesį Bitė pateikė statistines žinias apie kursų lankytojus 1926–1927 m. <...>

Kursų materialinė bazė buvo silpna. Lėšų baldams įsigyti ir kitiems ūkio reikalams Švietimo ministerija nedavė, todėl teko tuo rūpintis patiems lankytojams. Mokiniai patys susinešė iš namų suolus ir stalus. Rašomąsias lentas padarė iš valgomąjo stalo apatinių lentų, aptepę jas rašalu. <...>

<...> Šie Bitės kursai veikė iki 1927 m. kovo pabaigos.

<...>

Vakariniai suaugusiųjų kursai 1918–1926 m. buvo pagrindinė priemonė likviduojant vieną sunkiausių carizmo ir kaizerinės okupacijos palikimą – neraštingumą ir mažaraštingumą. Plėsti suaugusiųjų švietimą Lietuvoje 1918–1926 m. laikotarpiu buvo nepaprastai sunku. <...> Nebuvo praktikos, nebuvo patyrimo, nebuvo ir specialiai tam paruoštų mokytojų, nes dauguma iš jų arba buvo pasitraukę, arba užsiėmę ne savo tiesioginiu darbu. <...>

Patys kursai daugiausia buvo rengiami prie pradžios mokyklų ir dirbo pagal jų programą. Tai davė lankytojams tik pačią mokslo pradžią, patį minimumą, nes jie išmokdavo tik skaityti ir truputį rašyti. <...>

Daugiausia suaugusiųjų švietimo reikalais rūpinosi privačios labdarybės bei filantropijos pagrindais susikūrusios draugijos, gaudamos, nors ir ne visos, vyriausybės paramą. <...>

Suaugusiųjų vidurinės mokyklos

Šiaulių apskrities Užvenčio valsčiaus Šemetiškių kaimo gyventojas Stasio Šimanauskas prašymas Kauno suaugusiųjų mokyklos vedėjui priimti jį mokiniu į III klasę:

„Garbingasis pone! Dasižinojęs, kad Kaune yra įsteigta vidurinė suaugusiems mokykla, kurioje vienais mokslo metais bus išeinama dviejų klasių kursas, kreipiuosi į gerbiamą mokyklos vedėją su nužemintu prašymu mane priimti kaip studentą į aukščiau minėtą mokyklą į III klasę ant sekančio termino, tai yra po vakacijų 1922 metuose.

Esu 26 m. amžiaus. Parvažiavau iš Amerikos Vasario 22, 1922 metuose. Amerikoje lankiau per V metus vakarinę mokyklą ir apie II metus gimnaziją (High school), kurioje mokiausi sekančią mokslą:

Angliškai IV pamokos savaitėje, laipsnis B

Lotyniškai V „ „ „ B,
Vokiškai V „ „ „ B,
Algebra V „ „ „ A,
Chemijos 46 bandymus „ B

Turiu anksčiau minėto mokslo visus kreditus ir liudimus.

Malonėkite parašyti man ar reiks, jeigu reiks, stoti ant egzamino, kiek kaštuos egzaminas, jeigu reiks, tai kada atvažiuoti, o gal per laišką bus galima išduoti egzaminas, arba gal yra minėti kursai Šiauliuose, kiek mokslas kaštuos metams ir kokiame mėnesyje po vakacijų atsidarys mokykla.

Esu pasirengęs išsikeravoti ant medicinos daktaro.

Su godone – Stasys Šimanauskas. M. Jaus 13, 1922“.

<...> reikėjo ir didesnio išsilavinimo, platesnio akiračio žmonių, kurie būtų galėję eiti žemesniųjų valdininkų, mokytojų bei kitas pareigas. Tam tikslui buvo kuriamos suaugusiųjų vidurinės mokyklos.

Nuo 1921 metų pabaigos suaugusiems šviesti buvo pradėtos kurti suaugusiųjų mokyklos. 1921 m. balandžio mėn. Švietimo ministerija paskelbė suaugusiųjų švietimo projektą, kuriame buvo aptarti ir Suaugusiųjų mokyklų Nuostatai. Nuostatai numatė, kad suaugusiųjų mokyklos bus išlaikomos savivaldybių ir Švietimo ministerijos. <...> Vienas iš suaugusiųjų mokyklos skirtumų nuo įprastinių vidurinių mokyklų buvo tas, kad suaugusiųjų mokyklos klausytojas atskirų dalykų egzaminus galėjo laikyti kas mėnesį, bet jeigu jis neišlaikys kiekvienos klasės nustatyto dalyko minimumo, jis negalėjo būti keliamas į kitą <...>. Dar viena ypatybė – dalykai, einami suaugusiųjų mokykloje, tokie pat ir tokia pačia apimtimi, tiksliau, negu atitinkamose valstybinėse mokyklose <...>. Baigus vienos klasės kursą, reikėjo laikyti egzaminus, pagal kurių rezultatus mokiniai pergrupuojami: silpnesni gražinami į žemesnes klases, o stipresnieji – keliami į aukštesnes.

<...>

Už mokslą suaugusiųjų mokyklose buvo numatytas mokestis – 600 auksinių metams; mokama iš anksto per keturis kartus po 150 auksinių.

<...>

<...> Sprendžiant iš to meto Švietimo ministro P. Mašiotto pranešimo, išlikusio archyve, 1921–1922 m. Lietuvoje buvo įkurtos 6 progimnazijos suaugusiems. Turima kita medžiaga rodo, kad 1921 metų pabaigoje buvo įkurtos 3 suaugusiųjų mokyklos. Kaune spalio mėn. 4 d. buvo atidaryta pirmoji Lietuvoje vidurinė mokykla suaugusiems. Iš pradžių joje buvo tik 4 klasės, kuriose mokėsi apie 140 žmonių. <...>

<...> visos suaugusiųjų mokyklos, įkurtos Lietuvoje 1921–1924 metais, buvo ne valstybinės, o išlaikomos organizacijų, Švietimo ministerija skyrė joms tik dalį reikalingų lėšų.

Mokymas visose suaugusiųjų mokyklose vyko panašiai. Pavyzdžiui, Kauno LMPS vidurinėje mokykloje suaugusiems pamokos vykdavo vakarais nuo 17 val. iki 21 val., vidutiniškai po 4–5 pamokas kasdien. Vienos klasės kursas buvo išeinamas per pusmetį.

<...>

Sunku buvo mokytis ir mokiniams, kurių dauguma buvo tarnautojai, kariškiai. Apie jų padėtį pasakoja buvęs Kauno LMPS suaugusiųjų gimnazijos 3 klasės mokinys Juozas Audėnas: „... Mokslas prasidėdavo 5 val. po pietų ir trukdavo iki 10 val. vakaro. Taip visas šešias dienas per savaitę. Ėjome dvi kalses per metus, todėl būdavome labai apkrauti darbu. Juk nuo 8 val. ryto iki 2 val. po pietų vieni dirbome įstaigose, kiti karinėse rikiuotėse, kiti vėl kur kitur... Einant dviejų klasių kursą per metus, karaviams, kuriems reikėjo eiti pusryčių 7 val. ryto, tekdavo miegoti nuo pirmos antros nakties iki šeštos ryto. <...>“.

<...> Mokymo priemonės buvo pačios paprasčiausios, nebuvo kur jų įsigyti. Pagal galimybę kai kas atsiveždavo iš užsienio, bet dažniausiai pasigamindavo patys mokytojai kartu su mokiniais. Nuo 1924 metų būdavo rengiamos vaizdinių priemonių parodos. <...> tie darbeliai beveik nenusileido fabrikiniais pavyzdžiams.

Liaudies universitetai

1919–1926 metais Lietuvoje veikė suaugusiųjų vakariniai kursai, suaugusiųjų vidurinės mokyklos, bet liaudies švietimo problema tebebuvo labai opi. Daug žmonių dar nebuvo lankę jokios mokyklos. 1923 metų Lietuvos gyventojų surašymo duomenimis, 32,64 % vyresnių

kaip 10 metų gyventojų buvo neraštingi, ir neraštingumo sumažinimas bei bendrojo gyventojų išsilavinimo kėlimas tebebuvo pagrindinis suaugusiųjų švietimo uždavinys. Ypač sunki padėtis susidarė 1924 metais, kai Švietimo ministerija nustojo mokėti atlyginimus mokytojams už darbą vakariniuose suaugusiųjų kursuose. Trūko lėšų, pedagogų, ir pradėtas taip reikalingas darbas ėmė nykti. Todėl reikėjo ieškoti naujų suaugusiųjų švietimo formų, galvoti, kuo papildyti ar pakeisti vis mažėjančius suaugusiųjų vakarinius kursus. Išėjus iš sunkios padėties buvo rasta – pradėti kurti Liaudies universitetai (LU).

<...>

Šių universitetų darbo principas – platingas visų suaugusiųjų (ir neturinčių pradinio išsilavinimo) įtraukimas į mokslą. Tokio mokymo esmė – klausytojas daugiau dirba savarankiškai, dėstytojas tik padeda jam dirbti: duoda nurodymus, kokią literatūrą skaityti, nurodo darbo metodus, taip pat skaito tam tikrą paskaitų ciklą, suteikdamas pagrindines žinias. LU klausytojas galėjo pats pasirinkti, kokias paskaitas klausyti, išreikšti savo pageidavimus dėl mokymo programos, pasirinkti jam patogesnę laiką <...>.

Taigi pagrindinė Liaudies universitetų paskirtis – bendrojo suaugusiųjų išsilavinimo kėlimas, neraštingumo sumažinimas. Buvo stengiamasi suteikti klausytojams tiek teorinių, tiek praktinių žinių, kurios žmonėms būtų naudingos gyvenime.

Pirmuosius Liaudies universitetus Lietuvoje pradėjo steigti mokytojų, šaulių būreliai, įvairios jaunimo organizacijos. 1923 metų pabaigoje – 1924 metų pradžioje imta steigti ir specialias Švietimo draugijas, kurios rūpinosi LU steigimu ir laikymu. Tokių draugijų Centro valdybos paprastai buvo Kaune. Pirmąjį Lietuvoje LU įkūrė pažangi V. Kudirkos švietimo draugija 1924 metų kovo 25 dieną. Neatsilikio ir katalikai. Jaunimo sąjunga „Pavasaris“ įsteigė ir laikė vėskupo M. Valančiaus LU.

<...>

M.Valančiaus LU buvo įsteigtas Kaune 1925 metų kovo 1 dieną. <...> Kaip ir V.Kudirkos LU, taip ir M.Valančiaus LU turėjo savo Statutą. Jis Švietimo Ministerijos buvo patvirtintas 1926 m. birželio 26 dieną. & 2 nurodoma, kad M.Valančiaus LU tikslas – „...šviesti liaudį ir ypač jaunuomenę, supažindinant su įvairiomis mokslo sritimis ir mus supančiu pasauliu, dėstant viską populiariu būdu...“.

Pirmasis M.Valančiaus LU skyrius buvo įsteigtas Kaune <...>. Kyla neaiškumų ir dėl to, kiek skyrių ar fakultetų buvo šiame LU. <...> Statute buvo nurodyta, kad VLU sudaro 5 skyriai, o tuo tarpu draugijos laikraštyje nurodoma, kad veikė 8 skyriai: Literatūros-istorijos, Politinių mokslų, Higienos-sporto, Meno-muzikos, Namų ūkio, Žemės ūkio ir kooperacijos ir kt. <...> VLU Kauno skyriuje buvo skaitomos 15-os dalykų paskaitos: gamtos mokslai, fizika, filosofija, sociologija, higiena, astronomija, istorija, psichologija, literatūra, mandagumas, namų ruoša, sportas, ekonomija ir kooperacija, teisė, menas.

<...>

Politinių mokslų skyriuje buvo skaitomos paskaitos šiomis temomis: 1) Partijos – kas jos ir kam reikalingos; 2) Valstiečiai–liaudininkai; 3) Socialdemokratai; socialistai–revoliucionieriai; 4) Bolševizmas Rusijoje ir Lietuvoje; 5) Krikščionių demokratų partija Lietuvoje; 6) Ūkininkų sąjunga; 7) Darbo federacija; 8) Liberalizmas; 9) Kapitalizmas; 10) Pamatiniai socializmo dėsniai; 11) Materializmas ir materialistinė pažvalga į istoriją; 12) Vertės ir viršvertės istorija; 13) Socializmas ir religija; 14) Socializmas ir moterystė; 15) Socializmas ir dora; 16) Socializmas ir moterystė; 17) Socializmas ir vaikų auklėjimas; 18) Pagrindiniai kooperacijos dėsniai; 19) Kooperacija kitur ir pas mus; 20) Žydų klausimas politiniu, socialiniu ir ekonominiu atžvilgiu.

Šių paskaitų klausytojai buvo supažindinami su veikusiomis tuo metu Lietu-

voje politinėmis partijomis, bolševizmo doktrinomis, kooperacijos pagrindais.

<...>

Gamtos mokslų skyriuje paskaitos buvo skaitomos dviem srautais. Bendrajame sraute: 1) Pasaulis ir jo ribos; 2) Gyvybės pradžia; 3) Evoliucijos teorija; 4) Pasaulio atsiradimas; 5) Fiziniai reiškiniai, pasireiškiantys Žemės paviršiuje ir atmosferoje: 6) Mūsų krašto gamtos turtai; 7) Jėga ir medžiaga; 8) Didieji mokslo atradimai. Specialiajame sraute: 1) Elektra ir jos pritaikymas gyvenime; 2) Radio telefonas ir telegrafas; 3) Žemės ūkis ir šių dienų technika; 4) Oro spėjimas; 5) Matai ir matavimas; 6) Mūsų laukiniai paukščiai ir žvėrys; 7) Šis tas iš anatomijos ir fiziologijos; 8) Šis tas iš gyvulių anatomijos ir fiziologijos; 9) Lietuvos kaimo namų statyba.

Šio skyriaus dėstytojai klausytojams suteikdavo bendrų žinių apie pasaulio atsiradimą, fizinius reiškinius, mokslo atradimus ir jų panaudojimą žmogaus gerovei, taip pat žemės ūkio modernizavimo klausimais.

<...> M.Valančiaus LU klausytojams buvo skaitomos paskaitos iš labai įvairių mokslo bei praktinių dalykų, iš kurių didesnis dėmesys buvo skiriamas teologinių klausimų nagrinėjimui, taip pat suteikiamos elementarios filosofijos, politinės ir socialinės šalies santvarkos, gyvenamosios aplinkos pažinimo žinios. Reikia pastebėti, kad nemažas dėmesys buvo kreipiamas ir į praktinius dalykus, kurie galėjo būti pritaikyti kasdieniams žmonių reikalams.

(bus daugiau)

Alma Vijeikytė

Mokymasis visą gyvenimą Kvebeke

2005 m. birželį Lietuvoje lankantis Kvebeko (Kanada) švietimo, laisvalaikio ir sporto ministerijos Profesinio mokymo departamento direktoriui André Blanchetui, Kvebeko švietimo, laisvalaikio ir sporto ministerija bei Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija pasirašė bendradarbiavimo ketinimų protokolą. Ketinimų protokole numatoma remti abiejų pusių mokymo įstaigų pastangas rūpinantis profesinių mokyklų studentų, dėstytojų, administracijos darbuotojų mainais, skatinant mokymo įstaigų bendradarbiavimą mokymo programų, pedagoginių, mokslinių ir techninių tyrimų, didaktinės me-

džiagos ir technologijų perdavimo srityje. Abi ministerijos nuolat palaikys ryšį numatydamos bendradarbiavimo sritis, projektus, galimus finansavimo šaltinius. Tikimasi, kad bendradarbiavimas būtų itin naudingas švietimo institucijų plėtros bei jų veiklos kokybės tobulinimo, partnerių veiksmų koordinavimo srityje, taip pat keičiantis patirtimi dėl švietimo prieinamumo didinimo, ypač tarp rizikos grupės suaugusiųjų.

Šiame straipsnyje pristatoma Kvebeko politika mokymosi visą gyvenimą srityje.

Bendradarbiavimu pagrįsta politika

Žinių ir mokymosi visą gyvenimą prieinamumas yra viena iš kultūrinės, socialinės ir ekonominės plėtros sąlygų. Iš šios

perspektyvos mokymosi visą gyvenimą politikos vykdymas yra strategiškai svarbus Kvebekui.

Nauji individualūs ir kolektyviniai iššūkiai, su kuriais susiduria suaugusieji žinių visuomenėje, vykstantys pokyčiai

skatina nuolatinį prisitaikymą, kaitą. Valstybė įsipareigoja kiekvienam suteikti pagrindinį išsilavinimą, padėti siekti tolesnių studijų, tobulinti suaugusiųjų švietimo ir mokymosi visą gyvenimą infrastruktūrą. Į šią veiklą vyriausybė įtraukia suinteresuotus partnerius – švietimo institucijų atstovus, darbdavius, profesines sąjungas, privačių mokymų teikėjus, bendruomenines grupes ir pačius suaugusiuosius. Kvebeko suaugusiųjų švietimo politika iš esmės remiasi partnerių, dirbančių suaugusiųjų švietimo ir mokymosi visą gyvenimą srityse, veiksmų koordinavimu.

Pagrindinis išsilavinimas – visiems

Vienas iš svarbiausių suaugusiųjų švietimo siekių – suteikti pagrindinį išsilavinimą kuo didesniai skaičiai žmonių. Kvebeke pagrindinio išsilavinimo etalonas yra vidurinio mokslo diplomas (9+2 metai) arba profesinių studijų diplomas. Pagrindinį išsilavinimą įgiję asmenys turėtų savo kasdienėje veikloje, darbe suprasti ir naudoti rašytinę informaciją, efektyviai bendrauti su savo grupės na-

riais ir visuomene, o mokymuisi, laisvalaikui ir kitiems tikslams naudoti informacines technologijas bei pilietiškai aktyviai dalyvauti visuomenės plėtroje.

Teikiant pagrindinį išsilavinimą suaugusiesiems atkreipiamas dėmesys į išskirtinius šios grupės poreikius. Suprantama, kad suaugusieji nesimoko taip, kaip tai daro vaikai, jie visuomenėje turi kitokių vaidmenų ir atsakomybių.

Suaugusiesiems mokykla nėra natūrali gyvenimo aplinka, kaip yra jauniems žmonėms. Priešingai, daugeliui mažą mokymosi patirtį turinčių suaugusiųjų mokykla atrodo nutolusi nuo realaus gyvenimo ar net gąžina skaudžius atsiminimus. Taigi suaugusieji mokomi atsižvelgiant į jų patirtį, mokymosi turinį pritaikant prie suaugusiųjų realybės. Iš pradžių reikia iš naujo apibrėžti raštingumo turinį, kuris dar neseniai buvo suprantamas kaip gebėjimas skaityti, rašyti ir skaičiuoti. Dabar svarbu suvokti šiuolaikinės žinių visuomenės, globalizacijos, technologinių pokyčių ir socialinės bei darbo aplinkos kompleksiskumą, padėti asmenims pasirengti efektyviai šioje visuomenėje gyventi. Taip pat svarbi pilietiškumo dimensija.

Mokymosi visą gyvenimą kultūra

Kitas Kvebeko suaugusiųjų švietimo politikos tikslas – mokymosi visą gyvenimą kultūros kūrimas.

Suaugusiųjų švietimas ir tęstinis mokymasis yra kertiniai klausimai kalbant apie asmeninę, socialinę ir ekonominę pažangą. Išsilavinimas yra ne tik individo, bet ir visuomenės atsakomybė.

Pagrindinis mokymosi visą gyvenimą kultūros kūrimo įrankis Kvebeke yra 1995 m. priimto *Žmogiškųjų išteklių lavinimo plėtros skatinimo akto* vykdymas. Šio dokumento nuostata įvesti arba atnaujinti tęstinio mokymosi teikimo praktišką organizacijose turėjo įtakos jau 85 proc. Kvebeko dirbančiųjų. 45 profesinės sąjungos sukūrė profesijos kodeksus, kur apibrėžtos profesijai reikalingos kompetencijos ir numatyta darbuotojų atsakomybė už nuolatinį jų tobulinimą. Organizacijos pateikia informaciją apie vykdomus kvalifikacijos tobulinimo kursus švietimo institucijose arba organizuoja juos pačios.

Vyriausybė šiuo metu kuria sistemą, kuri padės asmenims išreikšti išsilavinimo poreikius ir šiuos poreikius efektyviau tenkinti. Vyriausybė siekia užtikrinti, kad švietimas visiems darbuotojams būtų vienodai prieinamas, teikti didesnę paramą personalo lavinimui smulkiajame ir vidutiniame bei netradiciniuose versluose, padėti panašioje srityje veikiančioms įstaigoms drauge organizuoti mokymus. Stengiamasi užtikrinti, kad švietimo institucijos turėtų pakankamą veiksmų laisvę greitai ir lanksčiai reaguoti į regioninius žmogiškųjų išteklių lavinimo poreikius, palengvinti vakarinį bei neakivaizdinį mokymąsi.

Išsilavinimo pripažinimas

Kuriant mokymosi visą gyvenimą kultūrą ypač svarbus oficialaus suaugusiųjų pirminio mokymosi ir kompetencijų pripažinimo klausimas. Suaugusiųjų švietimas gali būti įvairių formų, tai padeda

dinamiškai tenkinti darbdavių ir suaugusiųjų poreikius. Bet šių skirtingų formų egzistavimas iškelia oficialaus mokymosi ir kompetencijų pripažinimo klausimą. Aktyvūs vyriausybės veiksmai pripažįstant suaugusiųjų turimas kompetencijas ir išsilavinimą yra esminiai siekiant užtikrinti, kad daugiau suaugusiųjų mokyti visą gyvenimą.

Pagrindiniai mokymosi ir kompetencijų pripažinimo principai švietimo kontekste yra šie:

- asmenys turi teisę į oficialų savo mokymosi ir kompetencijų pripažinimą tiek, kiek įrodymų apie jo įgijimą jie gali pateikti;
- asmenys neturi pervesti į formalaus švietimo kategorijas jokio kitais būdais įgyto išsilavinimo;
- asmenys neturėtų iš naujo siekti jau kartą oficialiai pripažintų kompetencijų pakartotinio pripažinimo.

Finansavimas: valstybė, darbdaviai, suaugusieji

Dar vienas svarbus siekis Kvebeko švietimo politikoje – šalinti kliūtis mokymosi prieinamumui. Grįžtantiems į studijas ar norintiems tobulinti savo kompetencijas suaugusiesiems reikia pagalbos sudaryti mokymosi planus, išsiaiškinti mokymosi galimybes. Todėl nuspręsta rengti mokytojus, galinčius efektyviai jiems padėti. Plėtojamas nuotolinis švietimas. Informacinės technologijos sudaro galimybes suaugusiesiems keistis idėjomis, diskutuoti socialinėmis temomis, ieškoti informacijos.

Svarbus veiksnys didinant švietimo prieinamumą yra atitinkamas suaugusiųjų švietimo ir tęstinio mokymosi finansavimas. Svarbu užtikrinti balansą tarp valstybės, darbdavių ir pačių suaugusiųjų indėlio. Beveik pusę suaugusiųjų švietimui numatytų finansinių išteklių Kvebeko švietimo ministerija skiria profesiniam rengimui ir bendrajam ugdymui, o likusius – universitetams ir kolegijoms. Lėšų tam tikrų suaugusiųjų grupių mokymams skiria kitos ministerijos, vyriausy-

binės organizacijos, profesinės sąjungos ir patys suaugusieji. Viena iš teikiamos paramos rūšių yra paskolos mokslui, tačiau jos daugiau orientuotos į jaunus žmones, siekiančius diplomo. Šiuo metu stengiamasi šią paskolų sistemą pritaikyti pasirinkusiesiems mokymąsi vakariniu ir neakivaizdiniu būdu.

Atsakomybė

Didžioji dalis atsakomybės Kvebeko suaugusiųjų švietimo srityje yra suteikta Švietimo ministerijai. Ji dirba kartu su partneriais, prisiimdama politikos ir veiksmų plano koordinatoriaus funkcijas. Kitos ministerijos Kvebeke irgi turi savo vietą kuriant mokymosi visą gyvenimą kultūrą. Socialinio solidarumo ir darbo ministerija yra atsakinga už politikos krypčių sklaidą bei su darbu susijusių kompetencijų plėtotės priemonių kūrimą. Kultūros ministerija didina kultūros produktų, pvz., knygų, prieinamumą. Santykių ir imigracijos – palengvina imigrantų integraciją, Socialinių paslaugų – teikia paramą bendruomenėse vykstantiems suaugusiųjų mokymams, žmogiškųjų išteklių planavimui. Pramonės ir komercijos ministerija lavina verslo lyderius ir strategijų darbuotojus pagal geriausią verslo patirtį. Tyrimų, mokslo ir technologijų ministerija yra įsitraukusi į bendrosios mokslinės minties plėtojimą. Profesinės sąjungos, kurioms valstybė suteikė visuomenės gynimo mandatą, stebi savo narių profesines kompetencijas ir rūpinasi jų tobulinimu bei plėtimu. Kadangi vyriausybė planuoja labiau koordinuoti ir vertinti suaugusiųjų švietimo politiką, bus įsteigtas stebėsenos ir įgyvendinimo komitetas. Atsakomybė už jo veiklą bus padalyta tarp Švietimo bei Socialinio solidarumo ir darbo ministerijų.

Rūta Čižauskaitė

Kaip Pakruojo rajone mokymosi visą gyvenimą strategija tampa realybe

Pakruojo suaugusiųjų ir jaunimo švietimo centras - tai Rima, Jūratė ir Rima - trys aktyvios bei linksmos moterys. Jos ne tik rūpinasi suaugusiųjų klasėmis, kuriose savo jaunystės klaidas bando ištaisyti mokyklinį amžių jau praaugę mokiniai. Rajono pedagogams jos rengia kvalifikacijos tobulinimo renginius, kartais net kelis per dieną, organizuoja seminarus kaimo bendruomenėms, mokinių tėvams, jos kupinos idėjų užmegzti tarptautinius ryšius su ispanais, belgais, graikais ir netrukus imti mokytį pakruojiečius užsienio kalbų, jos...

Rima Juozapavičienė

„Jei būtumėte atvažiavusi rytoj, mūsų nebūtumėt radusi – rytoj vyks penki mūsų centro organizuojami renginiai, kiekvienai tenka maždaug po du, bet nieko, žmonės jauni, nesiskundžia“, – nusišypso Rima Juozapavičienė, Pakruojo suaugusiųjų ir jaunimo švietimo centro direktorė. Smagiu sutartiniu juoku paskutinėms jos frazėms atsiliepia kitos dvi centro darbuotojos – metodininkė Rima Leimontienė ir vyresnioji specialistė Jūratė Morkūnaitė. Šios optimistiškos ir veiklios pakruojietės pasakoja, kad jų centro veikla neapsiriboja vien mokytojų kvalifikacijos tobulinimo renginiais ar suaugusiųjų, kurie nori įgyti pagrindinį ir vidurinį išsilavinimą, mokymu. Centro darbuotojos savo rajone, kuriame išskirtinai gyvos, veiklios kaimo bendruomenės, organizuoja švietėjiškus renginius mokinių tėvams, kaimo mokyklų bendruomenėms, kaimo bendruomenių pirmininkams.

Mūsų paslaugos – ne tik mokytojams

„Anksčiau mūsų klientai, jeigu vadinsime dabar madingu ekonominiu terminu, buvo tik mokytojai, o dabar mes norime teikti paslaugas ne tik jiems, bet ir mokinių tėvams, mokyklų bendruomenėms plačiąja prasme, kaimo bendruomenių pirmininkams“, – pasakoja R. Leimontienė.

2004 m. buvo įgyvendinamas šio centro sukurtas ir Švietimo

kaitos fondo paremtas projektas „Pakruojo rajono suaugusiųjų švietimo plėtra: modelio kūrimas“. „Tuo projektu norėjome mokymosi visą gyvenimą idėją priartinti prie realybės. Žodžiai skambūs, pradeda net pabosti, tačiau nutarėme pamąstyti, ką galime padaryti savo rajone, gal savo centro paslaugas galime pasiūlyti ir kitiems suaugusiesiems“, – apie projekto atsiradimą pasakoja R. Leimontienė. Pagal tą projektą buvo organizuota konferencija „Pakruojo rajono suaugusiųjų švietimo plėtra“. Per konferenciją buvo pristatytos įstaigos, organizacijos, užsiimančios suaugusiųjų švietimu, aptarta, ko reikia, kad suaugusiųjų švietimas rajone būtų veiksmingesnis, kaip įvairios organizacijos, seniūnijos, bendruomenės gali bendradarbiauti ir pan. Šios konferencijos įkvėpta, Pakruojo rajono suaugusiųjų ir jaunimo centro direktorė R. Juozapavičienė pasiūlė įkurti rajone Švietimo forumą, kuriame verslininkų, pedagogų, savivaldybės, Bažnyčios interesams atstovaujantys žmonės galėtų aptarti rajono švietimo poreikius ir problemas. Susibūrus 15 žmonių iniciatyvinei grupei, forumas įkurtas dar tų pačių, 2004 metų, vasarą.

Per minėtą konferenciją paaiškėjo, kiek daug tikimasi iš Pakruojo rajono suaugusiųjų ir jaunimo švietimo centro. Padariusios išvadas, centro moterys numatė papildomas veiklos kryptis – pagalbą mokinių tėvams ir kaimo bendruomenėms, kurios organizuoja švietėjišką veiklą.

Tų pačių metų vasarą Triškonių pagrindinėje mokykloje suor-

ganizavo seminarą „Paauglystė. Vaiko elgesio korekcijos būdai“. Seminarą vedė centro pakviesta psichologė iš Šiaulių. Beje, seminaro temą pasiūlė mokinių tėvai, kurie pageidavo rūpimais klausimais pasikalbėti su psichologe.

Kitas seminaras buvo surengtas kaimo bendruomenių pirminkams ir nariams. Seminarą vedė Jaunimo karjeros centro psichologė. Seminaro tema – „Vidinės motyvacijos skatinimas“. „Pastarajame seminare dalyvavo 19 žmonių, o pirmajame – 33, negali sakyti, kad masių masės ėjo, tik tie, kurie norėjo. Turint omenyje, kad rajone yra apie 25 kaimo bendruomenės, tai, sakyčiau, mūsų mastais nemažai, – sako R. Leimontienė. – Po šitų seminarų paaiškėjo, kad žmonės mus vertina kaip centrą, naudojami mūsų paslaugomis, tik pačioms reikia nuleist rankų. Po šitų dviejų seminarų pasijautėm tikrai gerai.“

Ūkininkams reikia anglų kalbos

Kaip yra pasižadėjusios, rankų centro darbuotojos tikrai nenuleidžia ir toliau ieško galimybių, kaip mokymosi visą gyvenimą strategija vis labiau ir labiau įsikūnytu. Kaip tęsinys minėto projekto 2005 metų pavasarį buvo suorganizuota forumo konferencija „Mokymosi visą gyvenimą strategijos aktualijos Pakruojo rajone“. Šioje konferencijoje, kurioje dalyvavo savivaldybės, ugdymo įstaigų vadovai, darbo biržos, verslininkų, neįgaliųjų, mokinių tėvų atstovai, išsakyta nemažai siūlymų rajono tarybai, kaip rajone patobulinti švietimą.

O visai neseniai R. Leimontienė direktorės buvo komandiruota į Suomijoje vykusį *Grundtvig 2* kontaktinį seminarą „Švietimo skatinimas kaimo vietovėse“. „Tenai susiradau bendraminčių: latvę, suomę, ispanę, kuri nedideliame miestelyje prie Pirėnų turi privačią įstaigą ir moko užsieniečius ispanų kalbos. Nusprendėm vykdyti kalbų mokymo projektą, kad atokesnių kaimo vietovių žmonės galėtų mokytis užsienio kalbų. Kalbėjome, kad domėjimasis užsienio kalbomis galėtų vykti ir per kultūrinius mainus. Pavyzdžiui, atvažiuoja ispanai, an-

Rima Leimontienė

Jūratė Morkūnaitė

gliškai pristato mums savo kultūrą, mes tenai – savo ir pan. Galėtų būti ir mokytojų mainai, ir besimokančių suaugusiųjų, bet kol kas tai tiktai idėjos, kol kas tik viena kitą raginam elektroniniais laiškais, – pasakoja R. Leimontienė. – Mūsų centras bus kaip koordinatorius, tai aš visa spirgėte spirgu, dabar dar ieškau daugiau partnerių: iš Kipro, Belgijos, Maltos.“

Kas skatina mokytis kitos kalbos kokiame nors Pakruojo kaime gyvenantį žmogų? Abejonę netrukus užgesina moterų pasakojimas, kad šiemet anglų kalbos mokymo grupės jau susidarė ne tik Pakruojuje, bet ir Žeimelyje, Linkuvoje, tikėtina, kad susirinks ir Rozalime. Ir ne tik mokytojai į tas grupes registruojasi, – kursų rengėjus labai kalbina ir stambesnieji ūkininkai.

„Nulemia ekonominiai interesai, – abejonės galutinai išsklaido J. Morkūnaitė. – Ateina ES struktūriniai fondai, nori nenori, reikia anglų kalbos. Be to, nemažai kaimo žmonių išvažiuoja į užsienį, pabūna, grįžta čia, atsiranda kitokių interesų, noras mokytis kalbos.“

Kaimo žmonėms labiausiai praverstų užsienio kalbos ir mokėjimas dirbti kompiuteriu

Suaugusiųjų ir jaunimo švietimo centro direktorė R. Juozapavičienė dalyvauja savivaldybės veiklos grupėje „Pakruojo rajono partnerystė“. Ši grupė įsitraukusi į Europos Sąjungos bendrijų iniciatyvų programą „LEADER+“. Neseniai grupės nariai apklausė daugiau nei tūkstantį rajono gyventojų ir parengė strategiją, kaip skatinti kaimo plėtrą. „Dabar laukiame, kaip dokumentas bus įvertintas, be to, tie apklausos duomenys labai vertingi ir mūsų centrui“, – sako R. Juozapavičienė. Į anoniminės anketos klausimus daugiausia atsakinėjo moterys (700), daugiausia kaimo gyventojai. Amžiaus vidurkis – 31–50 metų (tokių buvo 521), turėjusių daugiau nei 50 metų – 337 gyventojai. Pagal išsilavinimą – daugiausia turintys aukštesnįjį arba vidurinį.

Į klausimą, kokie mokymai padėtų įgyvendinti sumanymus kasdieniame gyvenime, dauguma pabrėžė užsienio kalbas (357) ir kompiuterinį raštingumą (440). Įdomumo dėlei – beveik pusšimtis apklaustųjų atsakė: literatūros ir meno mokymai...

Ir dar kai kas

Kaip pasakoja direktorė R. Juozapavičienė, gruodžio mėnesį paminėtas Švietimo centro 10–metis ir suaugusiųjų mokymo rajone 60–metis. „Sunku atkapstyt, kada ta pradžia buvo, bet manom, kad šiemet sukanka 60 metų nuo tos datos, kai Pakruojuje buvo įsteigta pirmoji suaugusiųjų mokykla. Nors ta istorija trūkinėja, nes anksčiau niekas nerinko tokios medžiagos, nekaupė, bet gal pavyks išleisti istoriografinį leidinuką apie suaugusiųjų mokymą savo rajone“, – sako R. Juozapavičienė.

Kad būsimų kartų istorikams nekiltų panašių keblumų, o gal tiesiog dėl savo uolumo ir atsakingumo, centro moterys nuo pat centro įkūrimo savo veiklą kruopščiai fiksuoja, aprašo, fotografuoja, deda į storiausius nuotraukų albumus ir net kasmet išleidžia brošiūrėlėmis. Taigi ir pašaliečiui – viskas kaip ant delno: seminarai mokytojams, išvykos, mokytojų darbų parodos, mokiniams, kurie mokosi suaugusiųjų klasėse, suorganizuoti susitikimai su žymiomis šalies asmenybėmis.

Paskutinė užrašyta mūsų pokalbio frazė: „Mes esame didžiosios optimistės“. Kuriai iš jų trijų priklauso – jau nebeatseku. Konferencijos „Mokymosi visą gyvenimą strategijos aktualijos Pakruojo rajone“ dalyviai priėmė rezoliuciją, kuri galėtų būti geras tokio dokumento pavyzdys, idėjų aruodas kitų rajonų pedagogams ir aktyviems, švietimu besirūpinantiems žmonėms. Neskatiname kopijuoti – tik pamąstyti, kokius artimiausius tikslus būtų galima numatyti galvojant apie savo miesto ar rajono vaikų bei suaugusiųjų švietimą, ką nesunkiai galima nuveikti patiems surėmus pečius...

Konferencijos rezoliucija

Pakruojo rajono tarybai, Pakruojo rajono savivaldybės administracijai, ugdymo įstaigų vadovams, Pakruojo verslininkų ir darbdavių asociacijai, Pakruojo darbo biržai

1. Siūlyti rajono tarybai leisti prie mokyklų (kur nėra arti darželių) sudaryti 4-5 metų amžiaus vaikų grupes, kuriose vaikai būtų lavinami popietėmis po 2-3 valandas, už darbą pedagogams apmokant iš rajono biudžeto lėšų.
2. Siūlyti efektyvinti specialiosios pagalbos teikimą vaikams ikimokyklinio ugdymo įstaigose įsteigiant daugiau logopedų etatų.
3. Siūlyti sudaryti galimybę visiems vaikams lankyti priešmokyklinio ugdymo grupes didinant priešmokyklinio ugdymo grupių skaičių.
4. Siūlyti Pakruojo rajono nevalstybinių organizacijų fondo komisijai remti projektus, kurie numato jaunų šeimų švieti-

mą ir konsultavimą įvairiais ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymo, ruošimo mokyklai klausimais.

5. Įpareigoti mokyklas didesnę dėmesį skirti pedagoginiams tėvų, turinčių ikimokyklinio amžiaus vaikų, švietimui, organizuoti švietimą tėvų gyvenamosiose vietose.

6. Steigti vidurinėse mokyklose, gimnazijose profesijos konsultantų etatus.

7. Organizuoti daugiau susitikimų su aukštųjų, aukštesniųjų mokyklų atstovais ugdymo įstaigose.

8. Rekomenduoti rajono darbdaviams rengti atvirų durų dienas mokiniams savo įmonėse ir įstaigose.

9. Pakruojo suaugusiųjų ir jaunimo švietimo centre efektyviai PIT veiklai užtikrinti įsteigti profesijos patarėjo etatą ir tinkamai įrengti patalpą PIT'ui.

10. Užtikrinant darnesnę profesinio informavimo socialinį tinklą, stiprinti Pakruojo suaugusiųjų ir jaunimo švietimo centro bei Pakruojo darbo biržos informacinio centro bendradarbiavimą.

11. Sukurti jaunimo internetinę svetainę Pakruojo rajono savivaldybės puslapyje, kurioje jauni žmonės galėtų rasti reikalingos informacijos apie rajono jaunimo organizacijų veiklą.

12. Didinti jaunimo ir neįgaliųjų organizacijų bendrų renginių skaičių, panaudojant NVO projektinės veiklos galimybes ir ieškant glaudesnių sąsajų su švietimu užsiimančiomis organizacijomis.

13. Plėtoti Pakruojo suaugusiųjų ir jaunimo švietimo centro kvalifikacijos tobulinimo paslaugų teikimą rajone, sudarant galimybę didesniajam gyventojų skaičiui tobulintis, nuolat teikti informaciją rajono gyventojams apie švietimo centro paslaugas.

14. Atsižvelgiant į mokymosi visą gyvenimą strategijos reikalavimus, siūlyti rajono tarybai didinti Pakruojo suaugusiųjų ir jaunimo švietimo centro materialinius, finansinius ir žmogiškuosius išteklius, kurie būtini veiklai organizuoti bei plėtoti.

15. Skatinti rajono ugdymo įstaigas iširti suaugusiųjų mokymosi poreikius ir užsiimti jų mokymu (formalioju ir neformalioju) bendradarbiaujant su Pakruojo suaugusiųjų ir jaunimo švietimo centru.

16. Informacinę medžiagą apie suaugusiųjų mokymosi galimybes lankstinuko forma išplatinti rajono gyventojams.

17. Pakruojo darbo biržai kasmet aptarti su darbdaviais, kaimo bendruomenėmis darbuotojų mokymosi ir kvalifikacijos tobulinimo galimybes, pristatyti darbdaviams ir nevalstybinėms organizacijoms ES socialinį fondą, kaip galimybę tobulinti gyventojų kvalifikaciją; mokyti juos rengti projektus ir sudaryti rajono gyventojų kvalifikacijos tobulinimo programą trejiems metams.

18. Darbdaviams bendradarbiauti su darbo birža bei mokyimo centru, kad būtų perkvalifikuoti darbuotojai ar parengti reikalingi specialistai.

19. Darbdaviams bendradarbiaujant su rajono taryba ieškoti galimybių, kaip išlaikyti specialistus Pakruojo rajone.